

G E M E E N T E   B O R N É

Begroting 2020-2023

G E M E E N T E B O R N E

Raadsvoorstel

raadsvergadering
5-11-2019

agendapunt

nummer
19int07506

onderwerp
Begroting 2020-2023

Aan de gemeenteraad.

Samenvatting voorstel

De voorliggende begroting 2020-2023 is materieel sluitend vanaf de jaarschijf 2022. Om dit te bereiken is een pakket aan ombuigingen noodzakelijk. Tegelijkertijd is het voor de toekomst van Borne ook nodig om te blijven investeren en uitvoering te geven aan het raads- en coalitieakkoord. Het voorstel is opgebouwd uit de volgende stappen:

- A. Basisbegroting 2020-2023: toelichting van de begroting op basis van bestaand beleid;
- B. Ombuigingen: toelichting van de bezuinigingsvoorstellen en effecten hiervan voor het meerjarig perspectief;
- C. Ambities: toelichting van de voorstellen om uitvoering te geven aan de ambities van het raads- en coalitieakkoord;
- D. Perspectief begroting 2020-2023, inclusief de effecten van de Septembercirculaire 2019.

Uitgangspunt bij de begrotingsvoorbereiding is het oplossen van het structurele tekort van € 2,5 miljoen met ombuigingen binnen de bestaande begroting. Daarnaast heeft het college zich ten doel gesteld om voor € 1,5 miljoen aan ruimte te vinden voor de ambities uit het raads- en coalitieakkoord.

In totaal wordt voor een bedrag van € 3,2 miljoen aan ombuigingsvoorstellen gedaan. Daarmee kan ook een deel van de ambities worden gerealiseerd. Om het hele pakket aan investeringen te kunnen uitvoeren, wordt een verhoging van de onroerende zaakbelasting met 20% (met ingang van 2020) voorgesteld.

G E M E E N T E B O R N E

1 Inleiding

Hierbij bieden wij u, overeenkomstig artikel 190 van de Gemeentewet, de begroting 2020-2023 aan.

Dit is de tweede begroting in deze raadsperiode. In november vorig jaar heeft u een beleidsarme of -anders gezegd- een behoedzame begroting vastgesteld. Dit was ingegeven door de zorgen over de ontwikkelingen en de uitgaven binnen het sociaal domein. Wij stellen vast dat deze behoedzame koers verstandig is geweest. Zonder maatregelen laat de begroting een structureel tekort zien van € 3,1 miljoen in 2020 dalend naar € 2,5 miljoen structureel in 2023.

Om onze begroting weer materieel sluitend te krijgen zijn ingrijpende maatregelen noodzakelijk. Hiertoe doen wij u dan ook voorstellen. Tegelijkertijd is het voor de toekomst van Borne ook nodig om te blijven investeren en uitvoering te geven aan het raads- en coalitieakkoord. Wij stellen u daarom ook voor om uitvoering te geven aan ambities.

Algemene ontwikkelingen

Het gaat goed met Nederland. De economische groei zet door en de werkloosheid daalt volgend jaar naar verwachting naar het laagste niveau sinds 2001. De krapte op de arbeidsmarkt neemt hierdoor toe en de koopkracht stijgt. Ook op Rijksniveau gaat het goed, getuige de miljardeninvesteringen die het Kabinet in de komende jaren wil gaan doen. Dit staat in schril contrast met de zorgelijke financiële ontwikkelingen bij veel gemeenten, met name als gevolg van de tekorten in het sociaal domein. De gemeente Borne vormt daarop helaas geen uitzondering.

Ondanks onze financiële zorg, gaat het ook goed met Borne. Borne is een aantrekkelijke woongemeente met goede voorzieningen, de ontwikkeling van de Bornsche Maten verloopt goed en er zijn tal van inwonersinitiatieven die bijdragen aan de aantrekkelijkheid van Borne, Zenderen en Hertme. Wij willen dan ook graag ten behoeve van onze inwoners en ondernemers blijven investeren in nieuwe ontwikkelingen en voorzieningen, met als basis het raads- en coalitieakkoord 2018-2022. Dit betekent ook dat we moeten investeren in onze gemeentelijke organisatie. Met u hebben wij afspraken gemaakt om uitvoering te geven aan het Programmaplan Organisatie, waarmee wij stappen zetten om (onder meer) de interne dienstverlening te verbeteren (de Basis op orde) en meer in control te komen. Over de voortgang van het programma zullen wij u periodiek informeren.

Leeswijzer

De begroting 2020-2023 sluit aan bij de indeling en prioriteiten van het raads- en coalitieakkoord..

Dit raadsvoorstel is opgebouwd uit de volgende stappen:

- A. Basisbegroting: toelichting van de begroting op basis van bestaand beleid;
- B. Ombuigingen: toelichting van de bezuinigingsvoorstellen en effecten hiervan voor het meerjarig perspectief;
- C. Ambities: toelichting van de voorstellen om uitvoering te geven aan de ambities van het raads- en coalitieakkoord;
- D. Perspectief begroting 2020-2023.

In het boekwerk van de begroting (bijgevoegd) treft u in hoofdstuk 2 de Bestuurlijke en financiële uitgangspunten aan. Hierin wordt ook het perspectief van de meerjarenbegroting nader toegelicht. Dit wil zeggen dat -conform de uitgangspunten die wij in het kader van de begroting hanteren- in het boekwerk de effecten van de hierna genoemde ombuigingen en ambities niet financieel en beleidsmatig zijn verwerkt. Het boekwerk moet dan ook in samenhang met dit raadsvoorstel worden gelezen.

GEMEENTE BORNE

Tabel 1

PERSPECTIEF BEGROTING 2020-2023		BEGROTING	MJR	MJR	MJR
Nr	(* € 1.000)	2020	2021	2022	2023
1	Oorspronkelijke Begroting 2019-2022	-441	-679	-1.274	-1.274
2	1e wijziging raadsbesluit 30 oktober 2018	100	200	300	300
3	Primitieve Begroting 2019-2022	-341	-479	-974	-974
4	Raadsbesluiten t/m 2 juli 2019	-992	-764	-553	-553
5	Gewijzigde Begroting 2019-2022	-1.333	-1.243	-1.527	-1.527
6	Actualisaties t.o.v. Begroting 2019-2022	4.460	4.267	4.232	4.034
7	Begroting 2020-2023 bestaand beleid	3.127	3.024	2.705	2.507
8	Dekking ombuigingsvoorstellen	-1.047	-2.019	-3.185	-3.185
9	Begroting 2020-2023 incl. ombuigingen	2.080	1.005	-480	-678
10	Ambities structureel	1.088	1.322	1.319	2.013
11	Dekking door OZB-verhoging 20%	-1.151	-1.163	-1.174	-1.186
12	Ambities incidenteel	3.770	325	75	0
13	Begroting 2020-2023 incl. ombuig./ambities	5.787	1.489	-260	149
14	Septembercirculaire 2019	-347	-647	-723	-649
15	Perspectief begroting 2020-2023	5.440	842	-983	-500
		Nadeel	Nadeel	Voordeel	Voordeel

2 Beoogd resultaat

Doel van deze begroting is om de gemeenteraad en de Bornse samenleving inzicht te geven in de verwachte inkomsten en uitgaven van de gemeente. Hiermee kunnen zij zich een oordeel vormen over de financiële positie, het beleid en de afweging van de beleidskeuzes van de gemeente.

Voor de gemeenteraad biedt de begroting een kader om beleidskeuzes te maken en te sturen op prioriteiten voor deze raadsperiode. De begroting is voor het college het financiële kader voor de jaarschijf 2020. Met het vaststellen van de begroting voldoet de gemeente aan artikel 190 van de Gemeentewet.

3 Argumenten

1.1 De begroting is een beleidsmatige en financiële vertaling van het raads- en coalitieakkoord 2018-2022.

Begrotingsprogramma's

De begrotingsprogramma's volgen de indeling van het raadsakkoord: Solidair Borne, Duurzaam Borne en

G E M E E N T E B O R N E

Verbindend Borne. Binnen deze programma's hebben wij thema's opgenomen. In het vierde programma Borne Algemeen zijn de meer intern gerichte aspecten van onze begroting opgenomen.

1.2 De begroting moet materieel sluitend zijn.

De provincie Overijssel ziet erop toe dat gemeenten een structureel en reëel sluitende begroting hebben: de structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten mogen zowel gedekt worden door structurele, als incidentele baten. In dat geval hanteert de provincie repressief toezicht.

Als de begroting 2020 niet structureel en reëel sluitend is, moet aannemelijk worden gemaakt dat dit evenwicht binnen de termijn van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. Uitgangspunt is dat de begroting in het laatste begrotingsjaar sluitend moet zijn, maar dit perspectief -het laatste jaar is sluitend- mag niet telkens opschuiven. Het doel hiervan is dat een situatie met sluitende begroting en meerjarenramingen (voor alle jaren) telkens een stapje dichterbij komt. Wij hebben met de provincie de afspraak dat wij bij de begroting 2020 een meerjarenperspectief presenteren, waarin zowel de jaarschijf 2022, als de jaarschijf 2023, sluitend is. Met de voorliggende begroting, inclusief de voorstellen in dit raadsvoorstel, voldoet onze gemeente aan het provinciaal toezichtskader.

A. Basisbegroting

Na actualisering van onze begroting, zonder rekening te houden met de ombuigingen en ambities, laat de begroting 2020-2023 een structureel tekort zien van € 3,1 miljoen in 2020 dalend naar een tekort van € 2,5 miljoen in 2023. Om aan de voorwaarden van de provincie te kunnen voldoen zijn ombuigingen noodzakelijk.

Tabel 2

BEGROTING 2020-2023 BESTAAND BELEID		BEGROTING	MJR	MJR	MJR
Nr	(* € 1.000)	2020	2021	2022	2023
1	Oorspronkelijke Begroting 2019-2022	-441	-679	-1.274	-1.274
2	1e wijziging raadsbesluit 30 oktober 2018	100	200	300	300
3	Primitieve Begroting 2019-2022	-341	-479	-974	-974
4	Raadsbesluiten t/m 2 juli 2019	-992	-764	-553	-553
5	Gewijzigde Begroting 2019-2022	-1.333	-1.243	-1.527	-1.527
6	Actualisaties t.o.v. Begroting 2019-2022	4.460	4.267	4.232	4.034
7	Begroting 2020-2023 bestaand beleid	3.127	3.024	2.705	2.507
		Nadeel	Nadeel	Nadeel	Nadeel

Bovenstaand perspectief betekent ook dat er binnen de bestaande begroting geen financiële ruimte is voor de realisatie van de ambities uit het raads- en coalitieakkoord 2018-2022.

G E M E E N T E B O R N E

Keuzes voor Borne

In november 2018 heeft de gemeenteraad een beleidsarme begroting 2019-2022 vastgesteld. Deze begroting liet in 2019 een tekort zien van € 508.000. Als één van de oorzaken werd in de aanbestedingsbrief genoemd het toenemend (structureel) tekort binnen het sociaal domein. Geconstateerd werd toen ook dat de financiële ruimte voor raadsprioriteiten zeer beperkt is. Vanaf dat moment hebben wij u meegenomen in de ontwikkeling van het financieel perspectief. Het werd steeds duidelijker dat de gemeente Borne niet ontkomt aan ingrijpende maatregelen om de begroting structureel sluitend te krijgen. Deze gezamenlijke opgave van raad en college heeft geleid tot het proces Keuzes voor Borne.

Op 22 juni 2019 heeft de raad in een werksessie richting gegeven en is afgesproken dat het college hier verder mee aan het werk zou gaan. De omvang van de taakstelling werd toen -gebaseerd op de memo financieel perspectief d.d. 1-6-2019- geraamd op een structureel begrotingstekort van € 2,5 miljoen.

Met betrekking tot voorstellen om de taakstelling te behalen is het uitgangspunt (van college en raad) dat alles bespreekbaar is. Bij het in beeld brengen van de thema's en taakvelden in de begroting is gekeken naar de mate van beïnvloedbaarheid (wettelijk - niet wettelijk), keuzemogelijkheden, termijn van realisatie en effecten / consequenties. Ook zijn alle verstrekte investeringskredieten en projecten in beeld gebracht, met de vraag wat de stand van zaken is en wat de consequenties zijn als de projecten 'on hold' worden gezet.

Onze opgave was om het meerjarig begrotingstekort van € 2,5 miljoen op te lossen. Daarnaast hebben wij ons ten doel gesteld om structureel € 1,5 miljoen aan ruimte te vinden voor de ambities uit het raads- en coalitieakkoord.

Ons uitgangspunt is dat wij het structurele tekort van € 2,5 miljoen willen oplossen met ombuigingen binnen de bestaande begroting. In totaal doen wij voor een bedrag van € 3,2 miljoen aan ombuigingsvoorstellen. Daarmee is het ook mogelijk om een deel van de ambities te realiseren. Om het hele pakket aan investeringen te kunnen uitvoeren, stellen wij een verhoging van de onroerende zaakbelasting voor. Dit sluit aan bij de bestendige lijn van de raad, zoals die ook in het raadsakkoord staat, dat we dit middel uitsluitend inzetten voor ontwikkelingen die rechtstreeks ten goede komen aan een groot deel van onze inwoners. Wij stellen een ozb-verhoging van 20% met ingang van 2020 voor. Dit verhoogt de inkomsten met ongeveer € 1,1 miljoen.

Op 3 september 2019 hebben wij het pakket aan maatregelen aan uw raad gepresenteerd. In drie themabijeenkomsten (Politiek Beraad) hebben wij hierop een toelichting gegeven.

De gemeenteraad heeft aangegeven dat het van belang is om ook de Bornse samenleving te betrekken bij het maken van de keuzes. Daartoe is op uw verzoek een uitvraag gedaan via het Borne Panel. De uitkomsten hiervan zijn inmiddels beschikbaar en kunt u betrekken in uw afwegingen.

Hierna geven wij een toelichting bij de door ons voorgestelde ombuigingen en ambities.

GEMEENTE BORNE

B. Ombuigingen

Tabel 3

Ombuigingsvoorstellen (* € 1.000)	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Begroting 2020-2023 bestand beleid	3.127	3.024	2.705	2.507
Dekking ombuigingsvoorstellen	-1.047	-2.019	-3.185	-3.185
Begroting 2020-2023 incl. ombuigingen	2.080	1.005	-480	-678
	Nadeel	Nadeel	Voordeel	Voordeel

Per thema hebben wij bekeken welke ombuigingsmogelijkheden er zijn. Hierbij hebben wij in eerste instantie gekeken naar de materiële budgetten op het moment dat wij taken niet meer uitvoeren of versoberen. Bij het realiseren van de ombuigingen worden ook de personele effecten in beeld gebracht en financieel verwerkt.

Bij de ombuigingen hebben wij ons in de eerste plaats gericht op onze eigen begroting. Dit neemt niet weg dat wij ook kijken naar de partijen die taken en diensten voor ons uitvoeren en waar de gemeente Borne deelnemer is. Hierbij zullen we samen moeten optrekken met andere deelnemers en regie moeten voeren. Met uitzondering van een taakstelling voor de uitvoering van diensten door Twente Milieu, hebben wij nog geen taakstellingen aan onze verbonden partijen opgelegd.

Tabel 4

Thema	(bedrag x € 1.000)	Kostensoort	Ombuiging	BEGR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Veiligheid		1.2 openbare orde en veiligheid	66	20	pm	7	0
Educatie		4.1 onderwijs	20	20	0	0	0
Sport		5.2 sportaccommodaties	300	0	0	300	0
Cultuur en vrije tijd/Maatsch.part.		5.3 cultuur	313	63	100	150	0
Werk en inkomen		6.3 inkomensregelingen	200	100	100	0	0
Maatschappelijke participatie		6.71 maatwerk 18+ / 7.72 maatwerk 18-	2.000	700	600	700	0
Omgeving		5.7 openbaar groen	150	50	100	0	0
Bestuur		0.1 bestuur	55	19	27	9	0
Dienstverlening		7.5 begraafplaatsen	20	0	20	0	0
Bedrijfsvoering		0.4 overhead	100	75	25	0	0
Totaal ombuigingen			3.224	1.047	972	1.166	0
Totaal ombuigingen cumulatief			3.224	1.047	2.019	3.185	3.185

Veiligheid

Borne is een veilige gemeente. Ons doel is om dat ook zo te houden. Dit vraagt om aandacht en inzet van alle betrokkenen. De gemeente moet haar regierol blijven vervullen. Onze lokale veiligheidstaken en hieraan verbonden budgetten zijn beperkt en -anders dan wij in eerste instantie veronderstelden- deels wettelijk verplicht. Een bezuiniging van € 27.000 structureel, waarvan € 20.000 vanaf 2020 en € 7.000 vanaf 2022 vinden wij realistisch. Deze bezuiniging kan behaald worden door onder meer het Actieplan Veiligheid en leefbaarheid en de aanpak van ondermijning te versoberen en de bijdragen aan het Platform IVZ en de inzet van verkeersregelaars te beëindigen. Verder bezuinigen betekent dat er geen enkele financiële ruimte meer is voor de uitvoering van het lokale veiligheidsbeleid.

G E M E E N T E B O R N E

Een groot deel van de (wettelijk verplichte) veiligheidstaken wordt uitgevoerd door de Veiligheidsregio Twente (VRT). Wij willen verder in gesprek met het bestuur van de VRT en de overige deelnemers in deze gemeenschappelijke regeling over het takenpakket, het kwaliteitsniveau en de hieraan verbonden kosten. Dit is als een 'p.m.' post opgenomen.

Educatie

Het bedrag van € 20.000 voor cultuureducatie is in eerste instantie door ons aangemerkt als zoekgebied. Wij hebben binnen het totale taakveld onderwijs gekeken welke bezuinigingsmogelijkheden er mogelijk zijn en komen tot de conclusie dat het gemeentelijke budget voor onderwijsachterstandenbeleid met € 20.000 kan worden verminderd vanwege een verhoogde Rijksbijdrage. Dit heeft dus geen consequenties voor de uitvoering (uitgaande van de huidige uitgaven en aantal kinderen).

Sport

Voor het gehele thema sport (sportbeleid en sportaccommodaties) stellen wij een taakstelling voor van € 300.000 structureel, die uiterlijk in de begroting 2022 gerealiseerd moet zijn. De gesprekken hierover met de Bestuurscommissie Lichamelijke Opvoeding en Sport (BLOS) zijn gestart. Wij denken dat deze taakstelling haalbaar is, mits fundamenteel gekeken wordt naar de organisatie van sport in Borne en ook ruimte wordt geboden voor een nieuwe organisatie; een Borns sportbedrijf.

Cultuur en vrije tijd / maatschappelijke participatie

Voor de activiteiten die binnen het Kulturhus zijn georganiseerd stellen wij eveneens een taakstelling van € 300.000 voor. Deze taakstelling moet uiterlijk in de begroting 2022 gerealiseerd zijn door zowel te kijken naar het aanbod en de omvang van de activiteiten, als naar de organisatie van het Kulturhus en de regierol van de gemeente. Met het Kulturhus zijn de verkennende gesprekken gestart. Hoewel de focus is gericht op het Kulturhus, zullen wij ook breder binnen dit taakveld kijken naar de mogelijkheden. Wij stellen voor om het budget gemeentelijk monumentenbeleid met € 13.000 te verminderen. Dit betekent dat er geen subsidies voor onderhoud van gemeentelijke monumenten meer verstrekt kunnen worden. Hoewel dit beleid al met zeer beperkte middelen en ureninzet wordt uitgevoerd, denken wij dat dit geen prioriteit heeft en afgewacht kan worden wat de komst van de Omgevingswet betekent.

Werk en inkomen

Wij stellen voor om binnen dit thema een ombuiging te realiseren van € 200.000 structureel, waarvan € 100.000 in 2020 en € 100.000 in 2021. Hierbij zetten wij in op drie onderdelen:

1. Verhoging duurzame uitstroom van uitkeringsgerechtigden
2. Verdere vermindering kosten uitvoeringsorganisatie
3. Aanpassing Minimabeleid

ad. 1

In de eerste plaats blijft onze inzet gericht op de verdere uitstroom van uitkeringsgerechtigden. Het behoeft geen verdere uitleg dat het streven altijd moet zijn dat mensen in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

ad. 2

Wij zijn en blijven in gesprek met de uitvoeringsorganisatie sociale zaken Borne-Haaksbergen-Hengelo over het terugdringen van de organisatiekosten en de kosten per cliënt. De basis hiervoor is de dienstverleningsovereenkomst.

G E M E E N T E B O R N E

ad. 3

De gemeente Borne heeft diverse regelingen die er op gericht zijn dat iedereen in Borne volwaardig mee kan doen. Het Sociaal Fonds is een van die regelingen. De hoogte van dit fonds is op dit moment ruimschoots voldoende. Wij weten ook dat de doelgroep nog niet volledig is bereikt en gebruik maakt van de regelingen. Daar blijven we op inzetten. Tegelijkertijd denken wij dat een versoering van de regelingen mogelijk is.

Wij hebben drie scenario's uitgewerkt:

- Scenario 1: verhoging duurzame uitstroom van uitkeringsgerechtigden en verdere vermindering kosten uitvoeringsorganisatie;
- Scenario 2: aanpassing diverse regelingen minimabeleid;
- Scenario 3: gehanteerde percentage van het sociaal minimum (120%) neerwaarts bijstellen.

De nadere uitwerking ontvangt u afzonderlijk. Onze voorkeur gaat uit naar een combinatie van scenario's 1 en 2.

Maatschappelijke participatie (sociaal domein)

Wij hebben door adviesbureau Bascole een zogenaamde impactanalyse laten uitvoeren binnen het sociaal domein. Daarmee wordt invulling gegeven aan het advies dat bureau Hiemstra en De Vries heeft gegeven met betrekking tot de Basis op orde. Bascole is tot de conclusie gekomen dat het mogelijk is om door een andere meer contextgedreven manier van werken en passend organiseren, grote besparingen op het sociaal domein mogelijk zijn. In deze werkwijze staat de specifieke context van de inwoner en zijn omgeving centraal. Dit vraagt in elke situatie een andere manier van werken, passend bij de specifieke situatie van die inwoner en zijn of haar omgeving.

Het doel is om de inwoner zodanig te ondersteunen dat deze zelfstandig in samenwerking met de omgeving kan (blijven) functioneren. De centrale vraag wordt: 'Wat heeft de inwoner nodig om zelfstandig te kunnen zijn?'. Hiermee komt de focus steeds meer te liggen op de zelfstandigheid van de inwoner. Daardoor kan laagdrempelige ondersteuning en informele hulp worden geboden en worden de kosten voor de oplossingen lager. Om dit mogelijk te maken dient het beleid te worden aangepast naar een beleid waar mensen worden geholpen op eigen benen te staan, waarbij niemand tussen wal en schip valt. Systemen en automatisering moeten hierbij helpend en ondersteunend zijn, zodat elke 1 tot 3 maanden aan de gemeenteraad inzicht kan worden gegeven over het verloop en de ontwikkelingen. Daar waar sprake is van aanpassing van beleidskaders en versoeringen, zullen wij u afzonderlijk voorstellen voorleggen.

De ombuigingsopgave binnen het sociaal domein is € 2,0 miljoen. Met betrekking tot de mogelijke besparingen geeft het externe adviesbureau in haar rapport een bandbreedte aan van € 2,4 tot € 3,3 miljoen. Deze besparingen worden op termijn realistisch en haalbaar geacht, maar vragen een ingrijpende omslag in denken en doen. De verwachting is dat door bovenstaande acties vanaf de eerste helft van 2020 de kosten in elk geval niet meer exponentieel zullen stijgen, met dien verstande dat we niet weten of het gebruik van voorzieningen in de toekomst verder zal toe- of afnemen en ook de bijdrage vanuit het Gemeentefonds geen zekerheid biedt.

Wij denken in 2020 -onder meer door het behalen van een aantal 'quick-wins'- een besparing te kunnen realiseren van € 700.000. Wanneer alle maatregelen uitgevoerd worden en er een nieuwe werkwijze is ontstaan, denken wij in 2021 een besparing van nog eens € 600.000 te kunnen realiseren en in 2022 € 700.000. Wij hebben de ombuiging daarom nu gefixeerd op € 2,0 miljoen. Onze inspanningen zijn uiteraard gericht op het behalen van een grotere besparing. De praktijk en de tijd zal moeten uitwijzen,

G E M E E N T E B O R N E

wat de effecten zijn van de nieuwe manier van werken en met welk tempo de besparingen kunnen worden gerealiseerd. De aanpak vraagt om goede processturing en monitoring hiervoor is het noodzakelijk dat de ondersteunende systemen met ingang van 2020 op orde zijn.

Om te komen tot deze nieuwe werkwijze moeten wij investeren. Voor de begeleiding van het ombuigingstraject ramen wij een bedrag van € 220.000 (incidenteel) en voor training en opleiding een bedrag van € 80.000 (incidenteel). Deze kosten zijn hierna opgenomen bij onderdeel C Ambities (Regisserende gemeente, Organisatieontwikkeling). Het inrichten van nieuwe systemen kan worden gedekt vanuit de vervangingsinvesteringen en de middelen die wij hierna vragen in het kader van dienstverlening en informatie (uitvoeringsprogramma Dienstverlening en informatievoorziening en ICT werkplan).

Omgeving (openbaar groen)

Het beheer van de openbare ruimte wordt in opdracht van de gemeente uitgevoerd door Twente Milieu op basis van een dienstverleningsovereenkomst. Wij denken dat het realistisch en haalbaar is om een besparing van 5% te kunnen realiseren binnen de totale omvang van het dienstenpakket. Dit komt neer op een taakstelling van € 150.000, waarvan € 50.000 in 2020 en € 100.000 in 2021. Bij de invulling hiervan zullen wij samen met u in een werksessie specifiek kijken naar het groenonderhoud en de effecten voor de (beeld)kwaliteit. Voorop staat dat vermindering of andere wijze van onderhoud niet mag leiden tot onveilige situaties en evenmin tot hogere (vervangings)investeringen in de toekomst (voorkomen van kapitaalvernietiging).

Bestuur

Onze bijdrage aan Netwerkstad Twente (NT) van € 9.000 per jaar kunnen en zullen wij beëindigen. Er is overleg over het vernieuwen van de stedelijke samenwerking in Twente. De Ontwikkelagenda NT wordt vóór 2022 afgerond. Voor de inwoners van Borne zijn er geen directe gevolgen. Wij kijken ook kritisch naar lidmaatschappen en contributies en enkele andere budgetten. Ook de kosten van de gemeenteraad en ondersteuning (griffie) zullen door de raad tegen het licht worden gehouden. Wij denken dat met het terugdringen van kosten in de komende drie jaar een taakstelling van € 55.000 kan worden gerealiseerd.

Dienstverlening (begraafplaats)

De leges voor de begraafplaats kunnen meer kostendekkend worden gemaakt. Wij stellen voor om de leges met 20% te verhogen. De kosten voor de aanschaf van een graf inclusief onderhoud stijgen van € 2.300 naar € 2.760. Dit leidt tot een bedrag van € 20.000 aan extra inkomsten. Daarmee is Borne in vergelijking met omliggende gemeente niet de goedkoopste, maar ook zeker niet de duurste begraafplaats. De verhoging van de leges kan er toe leiden dat inwoners afzien van de keuze voor een graf op de gemeentelijke begraafplaats.

Bedrijfsvoering (organisatie)

We kijken ook naar onze gemeentelijke organisatie; naar overheadkosten, personele kosten (formatie) en inhuur. Het principe is wel dat eerst gekeken wordt naar de taken en activiteiten en dan pas naar het personeel dat deze werkzaamheden uitvoert. Personele effecten zijn een afgeleide van de keuze om activiteiten al dan niet overeind te houden. De inhuur wordt verder -ook vanuit dat perspectief- in beeld gebracht. Door over de volle breedte te kijken naar de organisatiekosten en secundaire arbeidsvoorwaarden voor onze medewerkers, kan een taakstelling van € 100.000 worden ingevuld. We realiseren ons dat dit voor medewerkers in de organisatie voelbaar zal zijn. Bij het maken van de definitieve keuzes wordt de medezeggenschap om advies gevraagd.

G E M E E N T E B O R N E

C. Ambities

Tabel 5

Ambities incl. OZB-verhoging 20% (* € 1.000)	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Ambities structureel	1.088	1.322	1.319	2.013
Dekking door OZB-verhoging 20%	-1.151	-1.163	-1.174	-1.186
Ambities incidenteel	3.770	325	75	0
Totaal ambities incl. OZB-verhoging 20%	3.707	484	220	827
	Nadeel	Nadeel	Nadeel	Nadeel

Wij stellen een verhoging van de onroerende zaakbelasting (OZB) voor van 20% (exclusief de reguliere inflatiecorrectie). De verhoging van de OZB heeft voor circa 70% betrekking op woningen en voor circa 30% op niet-woningen. Wij hebben u bij de voorbereiding van deze begroting aangegeven wat het effect is van de stijging van de OZB.

Op basis van de thema's in het raads- en coalitieakkoord 2018-2022 geven wij hierna weer op welke thema's wij ambities willen realiseren.

Tabel 6

Investerings prioriteiten

(bedragen x € 1.000)

R = Raadsakkoord   I = Incidenteel
C = Coalitieakkoord   S = Structureel
O = Overig

			2020	2021	2022	2023	na 2023
<u>Sport, welzijn en cultuur</u>							
Vervolgfase Wooldrik	R	S	0	0	0	670	540
Vervolgfase Wooldrik, voorbereidingskrediet	R	I	2.000	0	0	0	0
<u>Arbeidsmarkt en werkgelegenheid</u>							
Jaarlijkse groei uitstroom 15%	R	S	135	135	135	135	135
<u>Onderwijshuisvesting/brede school</u>							
Instroompunt Bornsche Maten	R	S	0	133	132	131	130
Instroompunt Reuvekamp	R	S	0	102	101	100	99
<u>Duurzaamheid</u>							
Duurzaamheidscoördinator	C	S	90	90	90	90	90
Groene Poort	R	S	50	50	50	50	50
Maatschappelijke initiatieven	R	S	50	50	50	50	50
<u>Fietsers en voetgangers</u>							
Fietsplan	R	I	10	0	0	0	0

G E M E E N T E B O R N E

F35	R	S	0	0	0	27	27
Duurzaam veilig	R	I	75	75	75	0	0
Elhorst-Vloedbelt							
Onderzoek energiepark	R	I	25	0	0	0	0
Infrastructuur							
Verbindingsweg met ondertunneling, 2 ^e ontsluiting	C	S	0	0	0	0	105
Verbindingsweg met ondertunneling, onderhoud	C	S	0	0	0	0	200
Stimuleren burger/overheidsparticipatie							
Initiatieven blanco paragraaf	R	S	10	10	10	10	10
Plan van aanpak	R	I	10	0	0	0	0
Bestuurlijke vernieuwing							
Participatieadviseur	R	S	20	20	20	20	20
Regisserende gemeente							
Organisatieontwikkeling (Basis op orde inclusief sociaal domein)	R	I	800	250	0	0	0
Implementatie Omgevingswet	R	S	50	50	50	50	50
Digitaal stelsel Omgevingswet	R	S	70	70	70	70	70
Herinrichting gemeentehuis	R	S	100	99	98	97	96
Dienstverlening en informatie (ICT)	R	I	850	0	0	0	0
Dienstverlening en informatie (ICT)	R	S	340	340	340	340	340
Overig							
Herinrichting Europastraat	O	S	63	63	63	63	63
Thuis in Borne	O	S	110	110	110	110	110
Renovatie gemeentehuis	O	S	pm	Pm	pm	Pm	pm
Totaal investeringen raadsperiode			4.858	1.647	1.394	2.013	2.185
- waarvan incidenteel			3.770	325	75	0	0
- waarvan structureel			1.088	1.322	1.319	2.013	2.185

Stelpost Ambities

De hiervoor aangegeven financiële middelen worden bij het vaststellen van deze begroting nog niet direct beschikbaar gesteld, maar op een stelpost geplaatst. Vanuit het budgetrecht van de gemeenteraad vinden wij het zorgvuldig dat u nog een nadere afweging moet kunnen maken. Voor de concrete uitvoering ontvangt u per onderdeel (investering) een afzonderlijk voorstel met onderbouwing. Pas als de raad daarmee instemt, worden de middelen beschikbaar gesteld.

Sport, welzijn en cultuur

Project 't Wooldrik € 2 miljoen (incidenteel), € 670.000 (structureel)

De volgende fase van 't Wooldrik vraagt een totale investering van € 19,3 miljoen (inclusief voorbereidingskosten) voor sporthallen, beach, verduurzaming en inrichting van het terrein. Hierin is het

G E M E E N T E B O R N E

energieneutraal maken, het half verdiept parkeren, de realisatie van de school en de aanleg van het beweegpark niet meegenomen. Voor de school wordt een afzonderlijk voorstel gedaan (zie hierna Onderwijshuisvesting). De kapitaallasten zijn vanaf 2023 opgenomen in de begroting. Om de bouw in 2022 te kunnen afronden is in 2020 al een voorbereidingskrediet van € 2 miljoen benodigd.

Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

Jaarlijkse groei uitstroom 15% € 135.000 (structureel)

Wij willen inzetten op jaarlijkse groei van de uitstroom van cliënten uit ons bestand van 15%. Voor het project Borne Werkt stellen wij voor om wij € 62.000 per jaar te ramen en voor de inzet van jobcoaches € 73.000 per jaar (structureel).

Onderwijshuisvesting / brede school

Instroompunt Bornsche Maten € 133.000 (structureel)

Instroompunt Reuvekamp € 102.000 (structureel)

Deze nieuwe scholen zijn vanuit onderwijshuisvesting (Integraal Huisvestingsplan, maart 2017) noodzakelijk en vragen –naast de reeds beschikbare middelen in de Reserve onderwijshuisvesting- een extra investering van respectievelijk € 3,8 miljoen voor het instroompunt Bornsche Maten en € 2,9 miljoen voor het instroompunt Reuvekamp. De kapitaallasten zijn vanaf 2021 meegenomen in de raming.

Duurzaamheid

Binnen het thema duurzaamheid doen wij u de volgende voorstellen:

Projectcoördinator; 1 extra FTE, € 90.000 (structureel)

De aanstelling van deze projectcoördinator is noodzakelijk voor verwezenlijken ambities duurzaamheid.

Groene Poort, € 50.000 (structureel)

Om te kunnen blijven investeren in de ontwikkeling van de Groene Poort zijn structurele middelen nodig voor co-financiering van projecten en ter dekking van de kosten voor samenwerking, organisatie en beheer (o.m. versterking toeristisch recreatief aanbod, De Groene Metropool en beheer en onderhoud Kloostergaarde Zenderen).

Maatschappelijke initiatieven, € 50.000 (structureel)

Bij de opgave van Borne in het kader van de energietransitie heeft de gemeente een ondersteunende rol. Hiervoor is het van belang dat er middelen beschikbaar worden gesteld om maatschappelijke duurzaamheidsinitiatieven te ondersteunen.

Fietsers en voetgangers

Fietsplan, € 10.000 (incidenteel)

Het bevorderen en optimaliseren van een goed, veilig en comfortabel fietsklimaat is vanuit het Mobiliteitsplan 2012-2020 één van de speerpunten van ons gemeentelijk verkeer- en vervoersbeleid. Wij willen een fiets(beleids)plan opstellen om het fietsgebruik te stimuleren en daar concrete doelen aan te verbinden. Duurzaamheid krijgt hierin een belangrijke plaats. In lijn met het raadsakkoord, stellen wij voor om voor dit plan eenmalig een bedrag van € 10.000 te ramen.

Fietssnelweg € 27.000 (structureel)

Het tracé van de F35 vanaf de Deldensestraat kan op korte termijn worden vastgesteld. Voor de aanleg van de fietsonderdoorgang Bornebroeksestraat zijn de middelen beschikbaar. Voor het onderhoud waren nog geen middelen in de begroting geraamd.

G E M E E N T E B O R N E

Elhorst-Vloedbelt

Onderzoek Energiepark, € 25.000 (incidenteel)

Ongeacht de uitkomst van de juridische procedure over de mestvergistingsinstallatie, vinden wij het van belang om onderzoek te (laten) doen naar de mogelijkheden van een energiepark op de locatie, samen met Twence, partners en inwoners.

Infrastructuur

Verbindingsweg, 2^e ontsluiting en onderhoud

De verbindingsweg, inclusief ondertunneling is financieel gedekt. Wel zijn extra middelen ten behoeve van de aansluiting Molenkamp benodigd (aankoop vastgoed en aanleg: € 3,0 miljoen). Voor het onderhoud moet rekening worden gehouden met € 200.000 (structureel), na het jaar van realisatie. De verwachte realisatie van de verbindingsweg is 2024. Daarom zijn de middelen voor de 2^e ontsluiting en onderhoud nog niet in deze begroting opgenomen.

Stimuleren burger/overheidsparticipatie

Initiatieven blanco paragraaf raadsakkoord, € 10.000 (structureel)

Om invulling en uitvoering te kunnen geven aan de blanco paragraaf in het raadsakkoord stellen wij voor om € 10.000 per jaar te ramen en eenmalig € 10.000 voor het opstellen voor het ontwikkelen van een plan van aanpak voor inwonersinitiatieven.

Bestuurlijke vernieuwing

Participatieadviseur, € 20.000 (structureel)

Gelet op het toenemende belang van de interactie met onze samenleving, stellen wij voor om de personele capaciteit voor de ondersteuning van bestuur en organisatie bij de invulling van overheidsparticipatie structureel te maken en hiervoor een bedrag van € 20.000 te ramen.

Regisserende gemeente

Organisatieontwikkeling € 1.050.000 (incidenteel)

Voor de organisatieontwikkeling inclusief 'Basis op orde' en het traject vanuit de impactanalyse sociaal domein ramen wij eenmalig € 750.000 voor een periode van 2 jaar. Daarnaast ramen wij eenmalig een bedrag van € 300.000 voor begeleiding van het ombuigingstraject en coaching en opleiding van medewerkers vanuit impactanalyse sociaal domein.

Implementatie Omgevingswet, € 50.000 (structureel)

Om de implementatie van de Omgevingswet op een minimumniveau te kunnen uit te voeren, stellen wij voor hier € 50.000 voor te ramen.

Digitaal stelsel Omgevingswet € 70.000 (structureel)

De (verplichte) deelname aan het digitaal stelsel Omgevingswet kost € 70.000 per jaar.

Herinrichting gemeentehuis, € 100.000 (structureel)

In 2017 (begroting 2018) heeft de raad voor een bedrag van afgerond € 700.000 middelen beschikbaar gesteld voor vervanging van meubilair en het treffen van noodzakelijke maatregelen in de publiekshal om te voldoen aan de eisen van de Arbeidsomstandighedenwet.

Om de inrichting van het gemeentehuis aan te laten sluiten bij de organisatieontwikkeling en te voldoen aan de eisen van deze tijd is een extra investering nodig.

G E M E E N T E B O R N E

Hierbij hebben wij eerder een investeringsbedrag van € 1,3 miljoen geraamd. Dit bedrag moet geactualiseerd worden, maar beschouwen wij wel als uitgangspunt voor de herinrichting van de publieksbalie en de entree. Een voorstel met nadere onderbouwing volgt.

Dienstverlening, ICT

Dienstverlening en informatie € 850.000 (incidenteel) en € 340.000 (structureel)

Het uitvoeringsprogramma Dienstverlening en Informatievoorziening uit 2017 en het werkplan ICT (programma Basis op Orde) vragen een totale investering van € 850.000 (incidenteel) en € 340.000 (structureel).

Overig

In het totaaloverzicht zijn ook enkele investeringen opgenomen die geen directe relatie hebben met het raads- en coalitieakkoord. Het gaat om de volgende investeringen:

Herinrichting Europastraat € 63.000 (structureel)

De riolering in de Europastraat moet vervangen worden. In het gemeentelijk rioleringsplan 2017-2021 (GRP) zijn middelen vrijgemaakt voor vervanging van de riolering en het duurzaam inrichten van het waterbeheer. De aanpak van de waterhuishouding biedt de mogelijkheid om werk met werk te maken en de Europastraat ook op het gebied van verkeer (geluid en veiligheid), groen en openbare verlichting opnieuw in te richten en toekomstbestendig te maken. Voor deze herinrichting is een totale extra investering van € 1,5 miljoen nodig. Het overige deel van de investering wordt gedekt uit het Gemeentelijk RioleringsPlan en subsidiemiddelen.

Thuis in Borne, integratie statushouders, € 110.000 (structureel)

Met het actieplan 'Thuis in Borne: integratie voor statushouders' heeft de gemeente het Initiatief genomen om samen met haar maatschappelijke partners een extra impuls te geven aan de integratie- en participatieproces van de statushouders in onze gemeente. Het actieplan richt zich op de leefgebieden huisvesting, onderwijs, maatschappelijke participatie en werk en inkomen.

Binnen het actieplan worden statushouders direct betrokken bij hun eigen integratieproces. Het accent ligt op het oefenen van de Nederlandse taal in de praktijk, het aanbieden van duale trajecten (inburgering in combinatie met andere trajecten) het verbeteren van de contacten in de woon- en leefomgeving. Uit de evaluatie komt naar voren dat het project veel positieve effecten heeft. Wij stellen dan ook voor om het project voor een langere periode voort te zetten en hiervoor € 110.000 per jaar te ramen, aanvullend op rijksbijdrage.

Renovatie gemeentehuis, p.m.

Naast de herinrichting van het gemeentehuis (zie voorgaande toelichting), moet ook rekening worden gehouden met de noodzakelijke kosten van het bouwtechnisch onderhoud en de aanpassingen aan het gebouw en de installaties vanuit duurzaamheidsoverwegingen en -verplichtingen (energielabel). Deze kosten kunnen niet volledig worden gedekt uit de bestaande onderhoudsbudgetten. Wij zullen u hierover nader informeren.

In navolgende tabel wordt een overzicht gegeven van de investeringen en ambities die betrekking hebben op de organisatie.

GEMEENTE BORNE

Tabel 7

Regisserende gemeente / organisatie

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Organisatieontwikkeling				
Basis op orde	500	250	0	0
Begeleiding ombuigingstraject sociaal domein (*)	220	0	0	0
Training en opleiding sociaal domein (*)	80	0	0	0
Dienstverlening en informatie (ICT)	850	0	0	0
Totaal incidenteel	1.650	250	0	0
Implementatie Omgevingswet	50	50	50	50
Digitaal stelsel Omgevingswet	70	70	70	70
Herinrichting gemeentehuis	100	99	98	97
Dienstverlening en informatie (ICT)	340	340	340	340
Renovatie gemeentehuis	pm	pm	pm	pm
Totaal structureel	560	559	558	557
Totaal incidenteel + structureel	2.210	809	558	557

* relatie met ombuigingsvoorstel

G E M E E N T E B O R N E

D. Perspectief begroting 2020-2023

Septembercirculaire 2019

De septembercirculaire gemeentefonds 2019 is op 17 september 2019 verschenen en geeft de vertaling van de Miljoenennota 2020 van het Rijk weer. De circulaire gaat in op de ontwikkeling van de totale Rijksuitgaven en de effecten op de omvang van het gemeentefonds middels het accres, de ontwikkeling van het BTW-compensatiefonds en het bijbehorende plafond en de actualisatie van de basisgegevens van een groot aantal maatstaven in met name het sociaal domein. Voor Borne heeft de septembercirculaire een gunstig effect op het saldo van de begroting 2020-2023: in 2020 € 347.000, in 2021 € 647.000, in 2022 € 723.000 en in 2023 € 649.000.

Wij stellen u voor deze uitkomst te betrekken bij het financieel perspectief van de begroting 2020-2023.

Tabel 8

Perspectief Begroting 2020-2023 (* € 1.000)	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Begroting 2020-2023 incl. ombuigingen	2.080	1.005	-480	-678
Totaal ambities incl. OZB-verhoging 20%	3.707	484	220	827
Septembercirculaire 2019	-347	-647	-723	-649
Perspectief begroting 2020-2023	5.440	842	-983	-500
	Nadeel	Nadeel	Voordeel	Voordeel

In onderstaande tabel is aangegeven wat het effect is van het perspectief van de begroting is op het weerstandsvermogen en wat dit voor de weerstandsratio betekent.

Tabel 9

Beschikbaar weerstandsvermogen (* € 1.000)	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Algemene reserve	5.628	5.628	5.628	5.628
Reserve beleidsontwikkeling	2.628	2.460	2.291	2.122
Alg.reserve grondexploitatie	5.551	5.551	5.551	5.551
Post onvoorzien	64	64	64	64
Totaal beschikbaar weerstandsvermogen	13.872	13.703	13.534	13.365
Begroot resultaat 2020	-5.440	-5.440	-5.440	-5.440
Begroot resultaat 2021		-842	-842	-842
Begroot resultaat 2022			983	983
Begroot resultaat 2023				500
Beschikbaar weerstandsvermogen incl. resultaat	8.432	7.421	8.235	8.566
Benodigde weerstandscapaciteit (o.b.v. risico's 201	7.531	7.531	7.531	7.531
Weerstandsratio per ult. Jaar (norm: minimaal 1,0)	1,1	1,0	1,1	1,1

G E M E E N T E B O R N E

In paragraaf 4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing is een berekening gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit. Op basis van de risico-inschattingen per augustus 2019 is een weerstandscapaciteit benodigd van minimaal € 7,5 miljoen. Uitgaande van de begrote resultaten van 2020-2023 wordt in vrijwel alle jaren voldaan aan de weerstandsratio (minimaal 1,0). Hierbij moet worden opgemerkt dat in de begroting van het beschikbare weerstandsvermogen van 2020 nog geen rekening is gehouden met het verwachte negatieve jaarresultaat van 2019 van € 2,3 miljoen op basis van de Bestuursrapportage.

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten per thema opgenomen van de meerjarenbegroting.

Tabel 10

OVERZICHT BATEN EN LASTEN	BEGROTING	MJR	MJR	MJR
(* € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Lasten				
Solidair Borne	37.786	36.610	34.972	34.644
Duurzaam Borne	16.852	16.927	14.900	18.240
Verbindend Borne	2.236	2.180	2.191	2.169
Borne Algemeen	13.689	11.216	11.930	13.302
Totaal lasten	70.563	66.933	63.993	68.355
Baten				
Solidair Borne	10.041	10.193	10.269	10.413
Duurzaam Borne	11.722	11.836	10.558	13.952
Verbindend Borne	282	282	282	282
Borne Algemeen	41.324	42.416	43.215	44.130
Totaal baten	63.369	64.727	64.324	68.777
Saldo van baten en lasten	7.194	2.206	-331	-422
Mutatie reserves				
Beschikking over reserves	2.900	2.346	1.636	1.063
Toevoeging aan reserves	1.146	982	984	985
Totaal reserve mutaties	1.754	1.364	652	78
Resultaat	5.440	842	-983	-500
	Nadeel	Nadeel	Voordeel	Voordeel

G E M E E N T E   B O R N E

Beschikbare budgetruimte voor nieuwe beleidsontwikkelingen

In de begroting 2020-2023 is jaarlijks structurele ruimte / budget van € 200.000 beschikbaar voor het afdekken van onvoorziene uitgaven en voor nieuwe beleidsontwikkelingen. Daarnaast is er een budget van € 64.000 per jaar beschikbaar voor onvoorziene uitgaven van incidentele aard. Deze budgetten zijn bedoeld om de begroting van de gemeente Borne dynamisch te houden. Er zijn immers steeds nieuwe ontwikkelingen. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan uitgaven in het kader van het Interbestuurlijk programma (IBP), de renovatie van het gemeentehuis, de herontwikkeling van de AZC locatie, maar ook de maatregelen die wij moeten nemen als gevolg van de Privacywet de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), verdere bestrijding van de eikenprocessierups en overige ontwikkelingen.

4 Kanttekeningen

De uitkomst van de septembercirculaire is niet definitief en kan nog wijzigen. Het grootste deel van de uitkering uit het Gemeentefonds -het accres- heeft een sterk schommelend karakter. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De komende jaren wordt op landelijk niveau deze systematiek geëvalueerd waarbij ook wordt gekeken naar de beoogde stabiliteit.

Daarnaast zijn de effecten door de herijking verdeling Gemeentefonds nog onduidelijk.

Het herijkingsonderzoek beslaat uit twee delen: het 'klassieke' Gemeentefonds en de verdeelmodellen sociaal domein. Gemeenten worden uiterlijk in de meicirculaire 2020 over de uitkomsten geïnformeerd.

5 Vervolg na besluitvorming

Na besluitvorming door de gemeenteraad wordt de programmabegroting aangeboden aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel als toezichthouder.

G E M E E N T E B O R N E

Voorstel

Aan de raad wordt voorgesteld om:

A. Basisbegroting

1. in te stemmen met de begroting 2020-2023 op basis van bestaand beleid.

B. Ombuigingen

2. in te stemmen met de volgende ombuigingen en deze ombuigingen op te nemen binnen de thema's in de begroting:

Thema (bedrag x € 1.000)	BEGR	MJR	MJR	MJR
	2020	2021	2022	2023
Veiligheid	20	pm	7	0
Educatie	20	0	0	0
Sport	0	0	300	0
Cultuur en vrije tijd/Maatsch.part.	63	100	150	0
Werk en inkomen	100	100	0	0
Maatschappelijke participatie	700	600	700	0
Omgeving	50	100	0	0
Bestuur	19	27	9	0
Dienstverlening	0	20	0	0
Bedrijfsvoering	75	25	0	0
Totaal ombuigingen	1.047	972	1.166	0
Totaal ombuigingen cumulatief	1.047	2.019	3.185	3.185

C. Ambities

3. de volgende ambities in de periode 2020-2023 te realiseren op basis van de aangegeven ramingen:

- a. Vervolgfase project 't Wooldrik
- b. Borne Werkt
- c. Inzet van jobcoaches
- d. Instroompunt Borne Maten
- e. Instroompunt Reuvekamp
- f. Duurzaamheidscoördinator
- g. Groene Poort
- h. Maatschappelijke initiatieven Energietransitie
- i. Fietsplan
- j. Fietsnelweg onderhoud
- k. Onderzoek Energiepark
- l. Verbindingsweg met ondertunneling, 2e ontsluiting en onderhoud
- m. Initiatieven blanco paragraaf plan van aanpak
- n. Participatieadviseur
- o. Organisatieontwikkeling
- p. Implementatie omgevingswet
- q. Digitaal stelsel omgevingswet
- r. Inrichting gemeentehuis
- s. Dienstverlening en informatie (ICT)

G E M E E N T E B O R N E

- t. Herinrichting Europastraat
  - u. Thuis in Borne, integratie statushouders,
4. de geraamde uitgaven te dekken uit:
- a. het saldo van de begroting 2020-2023, inclusief de ombuigingsvoorstellen;
  - b. de verhoging van de onroerende zaakbelasting met 20% vanaf 2020;
5. de geraamde uitgaven:

Totaal investeringen raadsperiode (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
- waarvan incidenteel	3.770	325	75	0
- waarvan structureel	1.088	1.322	1.319	2.013
Totaal stelpost	4.858	1.647	1.394	2.013

op te nemen in de stelpost Ambities binnen het programma Borne Algemeen.

D. Perspectief begroting 2020-2023

- 6. het saldo van de septembercirculaire Gemeentefonds 2019 te verwerken in het perspectief van de begroting 2020-2023;
- 7. de begroting 2020-2023 met inbegrip van de voorgaande beslispunten vast te stellen.

Bijlage(n)

- Begroting 2020-2023 (19int07514)

Borne, 10 oktober 2019

Burgemeester en wethouders van de gemeente Borne,
de secretaris,

G.J. Rozendom

de burgemeester,

ing. G.J. van den Hengel MBA

G E M E E N T E B O R N E

Raadsbesluit

Nummer
19int07170

Onderwerp
Begroting 2020-2023

de raad van de gemeente Borne;

gelet op het raadsvoorstel d.d. 10-10-2019, met kenmerk 19int07506, waarvan de motivering onlosmakelijk deel uitmaakt van dit besluit,
gelet op de amendementen, OZB verhoging (19int07906), Instellen fonds cultureel erfgoed (19int07908) en Thuis in Borne (19int07914);

besluit:

A. Basisbegroting

1. in te stemmen met de begroting 2020-2023 op basis van bestaand beleid.

B. Ombuigingen

2. in te stemmen met de volgende ombuigingen en deze ombuigingen op te nemen binnen de thema's in de begroting:

(gewijzigd na amendement)

Thema	(bedrag x € 1.000)	BEGR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
a. Veiligheid		20	pm	7	0
b. Educatie		20	0	0	0
c. Sport		0	0	300	0
d. Cultuur en vrije tijd/Maatsch.part.		50	100	150	0
e. Werk en inkomen		100	100	0	0
f. Maatschappelijke participatie		700	600	700	0
g. Omgeving		50	100	0	0
h. Bestuur		19	27	9	0
i. Dienstverlening		0	20	0	0
j. Bedrijfsvoering		75	25	0	0
Totaal ombuigingen		1.034	972	1.166	0
Totaal ombuigingen cumulatief		1.034	2.006	3.172	3.172

C. Ambities

3. de volgende ambities in de periode 2020-2023 te realiseren op basis van de aangegeven ramingen:

- Vervolgfase project 't Wooldrik
- Borne Werkt
- Inzet van jobcoaches

G E M E E N T E B O R N E

- d. Instroompunt Bornsche Maten
  - e. Instroompunt Reuvekamp
  - f. Duurzaamheidscoördinator
  - g. Groene Poort
  - h. Maatschappelijke initiatieven Energietransitie
  - i. Fietsplan
  - j. Fietssnelweg onderhoud
  - k. Onderzoek Energiepark
  - l. Verbindingsweg met ondertunneling, 2e ontsluiting en onderhoud
  - m. Initiatieven blanco paragraaf plan van aanpak
  - n. Participatieadviseur
  - o. Organisatieontwikkeling
  - p. Implementatie omgevingswet
  - q. Digitaal stelsel omgevingswet
  - r. Inrichting gemeentehuis
  - s. Dienstverlening en informatie (ICT)
  - t. Herinrichting Europastraat
  - u. Thuis in Borne, integratie statushouders,
4. de geraamde uitgaven te dekken uit:
- a. het saldo van de begroting 2020-2023, inclusief de ombuigingsvoorstellen;
  - b. de verhoging van de onroerende zaakbelasting met 12% structureel vanaf jaarschijf 2020 en nog eens 8% structureel vanaf 2021.
- Het hierdoor ontstane tekort in de begroting over jaar 2020 ad. € 460.000 als volgt te dekken:
- 1. Implementatie Omgevingswet ad € 50.000,- structureel in te laten gaan per 2021 en de noodzakelijke werkzaamheden taakstellend binnen de bestaande begroting te dekken.
  - 2. Digitaal stelsel Omgevingswet ad € 70.000,- structureel in te laten gaan per 2021 en de noodzakelijke werkzaamheden taakstellend binnen de bestaande begroting te dekken.
  - 3. Herinrichting gemeentehuis ad € 100.000,- structureel te laten vervallen.
  - 4. Duurzaamheid coördinator € 50.000,- structureel te verlagen
  - 5. Onderzoek energiepark € 25.000,- incidenteel in 2020 laten vervallen.
  - 6. Stelpost structurele beleidsontwikkeling ad € 100.000,- incidenteel in te zetten in 2020.
  - 7. Het restant van het tekort incidenteel ten laste te brengen van het begrotingssaldo;
- c. Ten aanzien van Thuis in Borne, integratie statushouders, de kosten incidenteel voor jaarschijf 2020 te dekken en vanaf 2021, deze middelen uit reguliere budgetten en/of middelen Wet Inburgering te dekken. Indien dit niet mogelijk blijkt of onvoldoende middelen beschikbaar worden gesteld tijdig een voorstel voor te leggen aan de raad.
5. de geraamde uitgaven:

(gewijzigd na amendement)

Totaal investeringen raadsperiode (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
- waarvan incidenteel	3.855	325	75	0
- waarvan structureel	708	1.063	1.061	1.756
Totaal stelpost	4.563	1.388	1.136	1.756

G E M E E N T E B O R N E

- a. op te nemen in de stelpost Ambities binnen het programma Borne Algemeen.
- b. Het instellen van een fonds cultureel erfgoed ter hoogte van € 75.000,- incidenteel in 2020, waarvan tenminste € 20.000,- beschikbaar zal worden gesteld voor restauratie Oude Kerk;
- c. Met een voorstel te komen voor het structureel maken van het fonds cultureel erfgoed;
- d. Bij onderdeel B. Ombuigingen thema Cultuur en vrije tijd/Maatschappelijke participatie de ombuiging Monumentenbeleid ad € 13.000,- te schrappen en dit te dekken uit het nog in te stellen fonds cultureel erfgoed;
- e.. Het instellen van het fonds cultureel erfgoed te dekken binnen het taakveld Cultuur (budget waarderingssubsidies) en het restant voor 2020 incidenteel ten laste te brengen van het begrotingsaldo.

D. Perspectief begroting 2020-2023

- 6. het saldo van de septembercirculaire Gemeentefonds 2019 te verwerken in het perspectief van de begroting 2020-2023;
- 7. de begroting 2020-2023 met inbegrip van de voorgaande beslispunten vast te stellen.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 5-11-2019.

De voorzitter,

De griffier,

G E M E E N T E B O R N E

Totaaloverzicht baten en lasten per programma op basis van raadsbesluit

OVERZICHT BATEN EN LASTEN <i>(*€ 1.000)</i>	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Lasten				
Solidair Borne	37.806	36.609	34.971	34.644
Duurzaam Borne	16.852	16.926	14.899	18.240
Verbindend Borne	2.236	2.180	2.191	2.169
Borne Algemeen	13.292	10.956	11.673	13.043
Totaal lasten	70.186	66.672	63.733	68.095
Baten				
Solidair Borne	10.039	10.191	10.267	10.411
Duurzaam Borne	11.721	11.836	10.558	13.952
Verbindend Borne	282	282	282	282
Borne Algemeen	40.864	42.416	43.214	44.129
Totaal baten	62.906	64.725	64.322	68.774
Saldo van baten en lasten	7.280	1.946	-589	-679
Mutatie reserves				
Beschikking over reserves	2.900	2.346	1.636	1.063
Toevoeging aan reserves	1.146	982	984	985
Totaal reserve mutaties	1.754	1.363	652	78
Resultaat	5.526	583	-1.241	-757
	Nadeel	Nadeel	Voordeel	Voordeel

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
2 Bestuurlijke en financiële uitgangspunten	5
2.1 Bestuurlijke uitgangspunten	5
2.2 Financiële uitgangspunten	6
3 Programma's	13
3.1 programma Solidair Borne	14
3.2 programma Duurzaam Borne	21
3.3 programma Verbindend Borne	25
3.4 programma Borne Algemeen	29
4 Paragrafen	33
4.1 paragraaf Lokale heffingen	34
4.2 paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	45
4.3 paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	54
4.4 paragraaf Financiering	63
4.5 paragraaf Bedrijfsvoering	66
4.6 paragraaf Verbonden partijen	72
4.7 paragraaf Grondbeleid	90
5 Bijlagen	94
5.1 Baten en lasten per taakveld	95
5.2 Prognose meerjarenbalans	97
5.3 Reserves en voorzieningen	98
5.4 Investerings- en financieringsoverzicht	100
5.5 EMU-saldo	101
5.6 Incidentele baten en lasten	102
5.7 Verplichte beleidsindicatoren	103
5.8 Uitgangspunten begroting 2020	110

1 Inleiding

De begroting die hierna wordt toegelicht is opgesteld op basis van actualisering van bestaand beleid. In hoofdstuk 2 worden de bestuurlijke en financiële uitgangspunten toegelicht. Nieuwe beleidsontwikkelingen, zoals die van de ombuigingen en ambities, zijn voor integrale afweging afzonderlijk voorgelegd aan de gemeenteraad in het raadsvoorstel. Deze zijn dan ook niet financieel en beleidsmatig verwerkt in de onderdelen die hierna komen. De begroting 2020-2023 moet in samenhang met het raadsvoorstel worden gelezen.

In hoofdstuk 3 worden de programma's beschreven. De begrotingsindeling bestaat uit vier programma's en verschillende programmaonderdelen; deze worden thema's genoemd. De beschrijving per programma en thema is telkens opgebouwd vanuit de drie w-vragen:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat gaat het kosten?

Voor de vergelijking hebben wij de jaarrekeningcijfers van 2018 en de begrotingscijfers 2019 opgenomen in de overzichten van baten en lasten per programma.

In hoofdstuk 4 zijn de verplichte paragrafen opgenomen. Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die programma-overstijgend zijn inzichtelijk te maken.

Tot slot zijn in hoofdstuk 5 enkele bijlagen opgenomen. Dit betreffen veelal financiële overzichten op detailniveau. Dit zijn o.a. de verplichte overzichten, zoals de verdeling van baten en lasten per taakveld, de incidentele baten en -lasten, de reserves en voorzieningen en de verplichte beleidsindicatoren.

2 Bestuurlijke en financiële uitgangspunten

2.1 Bestuurlijke uitgangspunten

Deze begroting is gebaseerd op de uitgangspunten van het raads- en coalitieakkoord 2018-2022. Het vertrekpunt hierbij is onze visie 'Toekomstvisie 2030: Dynamische Dorpen' (MijnBorne2030).

Visie en prioriteiten

Dynamische dorpen - Toekomstvisie van de Bornse gemeenschap Welzijn en samenleving in 2030

Gewilde locatie om te wonen. Dorpse identiteit, groene gemeente, stedelijke voorzieningen dichtbij. Zelfstandigheid behouden. Noaberschap en gastvrijheid. Inwoneraantal is gegroeid. Aansprekende voorzieningen voor de jeugd. Centrum ontmoetingsplek voor bewoners. Goede verbindingen van de wijken naar het centrum. Uitnodigende uitstraling van het centrum. Aantrekkelijk voor de jeugd door vele uitgaansgelegenheden en terrasjes. Het Kulturhus is een bindende factor in de gemeenschap. Door culturele activiteiten leren bewoners elkaar beter kennen en integreren nieuwe inwoners makkelijk.

Ruimte en wonen in 2030

De structuur en aanblik van Borne, Hertme en Zenderen is zoveel mogelijk gelijk gebleven. Nieuwe woningen gebouwd door effectief van de open ruimte in de dorpskernen gebruik te maken. Oude woningen en bedrijfsruimtes zijn indien nodig vervangen door nieuwbouw. Bornearen in alle leeftijdsfasen wonen gelukkig in Borne. Zorgwoningen voor bewoners die extra zorg behoeven. Levensloop geschikte woningen in de nieuwbouw. Veel senioren uit de omgeving gevestigd in diverse woonservice-zones.

Economie en ondernemen in 2030

De aantrekkingskracht van Borne uit zich in nieuwe bedrijvigheid. Er zijn diverse kennisintensieve zelfstandige bedrijven gevestigd. Ook komen door het groene karakter van de gemeente en de vele culturele activiteiten ieder jaar meer toeristen naar Borne en de kerkdorpen. Er is hierdoor meer werkgelegenheid in de horeca ontstaan.

Duurzaamheid in 2030

Alle nieuwbouw van de afgelopen jaren is gebouwd op basis van duurzame principes. Projectontwikkelaars gebruiken 100% herbruikbaar materiaal voor hun nieuwbouw. De nieuwe woningen zijn energieneutraal. Borne heeft zijn duurzaamheid in een convenant met alle Bornse bedrijven en organisaties vastgelegd. Daarin hebben alle partijen zich verbonden groene energie en minimaal 50% fairtrade producten te gebruiken.

Bestuurlijke agenda 2019-2023

De bestuurlijke agenda 2018-2022 bestaat uit het raadsakkoord en het coalitieakkoord. Hierin zijn de prioriteiten voor deze raadsperiode benoemd:

- Stimuleren (burger- en overheids)participatie

Solidair Borne

- Sport, welzijn en cultuur
- Veiligheid en Leefbaarheid
- Arbeidsmarkt en werkgelegenheid
- Sociaal Domein
- Centrumontwikkeling
- Spoorveiligheid (coalitieakkoord)

Duurzaam Borne

- Duurzaamheid
- Fietsers en voetgangers
- Elhorst Vloedbelt
- Onderwijshuisvesting/Brede school
- Infrastructuur (coalitieakkoord)
- Wonen (coalitieakkoord)

Verbindend Borne

- Bestuurlijke vernieuwing
- Regisserende gemeente Borne
- Serviceloket/Dienstverlening
- Regionale samenwerking

Prioriteiten en ruimte

De prioriteiten uit het raads- en coalitieakkoord worden uitgewerkt in concrete voorstellen.

Om de voorstellen te kunnen afwegen tegen andere prioriteiten, is voor deze prioriteiten een raming van de lasten gegeven. Daarnaast is voor een goede afweging inzicht nodig in de beschikbare financiële ruimte.

De voorstellen van de ambities en de daarvoor benodigde en beschikbare middelen zijn meegenomen in het raadsvoorstel behorende bij deze begroting.

2.2 Financiële uitgangspunten

De begroting is gebaseerd op bestaande beleidsafspraken. Nieuwe ontwikkelingen worden voor integrale afweging afzonderlijk voorgelegd aan de gemeenteraad. In de begroting hebben we rekening gehouden met de gegevens uit meicirculaire 2019 en de raadsbesluiten tot en met 2 juli 2019. Daarnaast houden wij in de begroting rekening met autonome ontwikkelingen. Dat zijn ontwikkelingen waar wij geen invloed op hebben maar die wel de begroting beïnvloeden. Voor meer informatie over de begrotingsuitgangspunten verwijzen wij u naar de toelichting in bijlage 5.8.

2.2.1 Begroting 2020-2023 bestand beleid

De begroting 2020-2023 op basis van bestaand beleid ziet er als volgt uit:

PERSPECTIEF BEGROTING 2020-2023	BEGROTING	MJR	MJR	MJR
Nr (* € 1.000)	2020	2021	2022	2023
1 Oorspronkelijke Begroting 2019-2022	-441	-679	-1.274	-1.274
2 1e wijziging raadsbesluit 30 oktober 2018	100	200	300	300
3 Primitieve Begroting 2019-2022	-341	-479	-974	-974
4 Raadsbesluiten t/m 2 juli 2019	-992	-764	-553	-553
5 Gewijzigde Begroting 2019-2022	-1.333	-1.243	-1.527	-1.527
6 Actualisaties t.o.v. Begroting 2019-2022	4.460	4.267	4.232	4.034
7 Begroting 2020-2023 bestand beleid	3.127	3.024	2.705	2.507
	Nadeel	Nadeel	Nadeel	Nadeel

Na actualisering van onze gewijzigde begroting 2019-2022 laat het financieel perspectief 2020-2023 een tekort zien van afgerond € 3,1 miljoen in 2020 dalend naar een tekort van € 2,5 miljoen in 2023.

Het tekort van 2023 is structureel.

Noodzakelijke ombuigingen

Uit het overzicht blijkt dat als wij geen maatregelen nemen, de begroting 2020-2023 niet aan de voorwaarden van de provincie Overijssel voldoet. De provincie stelt dat de begroting materieel sluitend moet zijn, dat wil zeggen: de jaarlijks terugkerende lasten zijn gedekt door jaarlijks terugkerende baten.

De ombuigingsvoorstellen om de begroting sluitend te maken zijn opgenomen in het raadsvoorstel bij onderdeel B. Ombuigingen.

Ambities uit raads- en coalitieakkoord 2018-2022

Bovenstaand perspectief betekent tevens dat er binnen de begroting geen financiële ruimte is voor de realisatie van de ambities uit het raads- en coalitieakkoord 2018-2022. Om ook hier uitvoering aan te kunnen geven zijn aanvullende ombuigingen en/of extra inkomsten noodzakelijk. Voorstellen hiertoe vindt u in het raadsvoorstel bij onderdeel C. Ambities.

Toelichting op actualisaties bestaand beleid

Ten opzichte van de gewijzigde begroting 2019-2022 hebben wij voor ruim € 4 miljoen aan actualisaties doorgevoerd in de begroting 2020-2023. De belangrijkste actualisaties hebben wij hieronder gespecificeerd en toegelicht.

Actualisaties bestaand beleid	I/S	BEGR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Jeugdhulp, Wmo					
Jeugdhulp	S	2.155.000 (N)	2.155.000 (N)	2.155.000 (N)	2.152.700 (N)
WMO	S	215.000 (N)	215.000 (N)	215.000 (N)	215.000 (N)
Samenwerking SMS	S	382.000 (N)	382.000 (N)	382.000 (N)	382.000 (N)
Onderwijs	S	30.000 (N)	30.000 (N)	30.000 (N)	30.000 (N)
Handhaving wet kinderopvang	S	30.000 (N)	30.000 (N)	30.000 (N)	30.000 (N)
Basis op orde					
Begraafplaatsen	S	138.200 (N)	138.700 (N)	157.200 (N)	139.200 (N)
Bedrijventerreinen	I	218.500 (N)	188.500 (N)	40.500 (N)	40.500 (N)
Rente/afschrijving en mutaties reserves	I	395.077 (N)	428.064 (N)	227.704 (N)	151.870 (N)
Verbonden partijen	S	247.000 (N)	247.000 (N)	247.000 (N)	243.500 (N)
Stelposten					
Stelpost sociaal domein	S	983.000 (N)	733.000 (N)	533.000 (N)	533.000 (N)
Stelposten autonome groei, loon- en prijscompensatie	S	-436.000 (V)	-357.500 (V)	-342.500 (V)	-273.000 (V)
Stelposten rente langlopende geldlening en ICT	S	350.000 (N)	50.000 (N)	350.000 (N)	350.000 (N)
Gemeentefonds					
Extra bijdrage Jeugdhulp	S	-353.000 (V)	-361.000 (V)	-361.000 (V)	-361.000 (V)
Loon- en prijsbijdragen decentralisaties	S	-401.000 (V)	-388.000 (V)	-382.000 (V)	-440.000 (V)
Gemeentefonds overig	S	160.000 (N)	452.000 (N)	673.500 (N)	728.000 (N)
Personeel	S	217.500 (N)	209.000 (N)	209.000 (N)	209.000 (N)
OZB	S	-81.400 (V)	-94.300 (V)	-97.300 (V)	-156.800 (V)
Overige actualisaties	S	210.354 (N)	209.510 (N)	165.009 (N)	59.809 (V)
Totaal actualisaties bestaand beleid		4.460.231 (N)	4.266.974 (N)	4.232.113 (N)	4.033.779 (N)

Jeugdhulp (€ 2.155.000 N)

De toenemende kosten voor Jeugdhulp heeft drie samenhangende oorzaken:

- 1) meer jongeren krijgen hulp, van 8% in 2016 tot 11,5% in 2018;
- 2) de indicaties worden zwaarder, onder andere meer uit-huisplaatsingen;

3) de nieuw afgesloten contracten meer gebruik van beschikbaarheidsvoorzieningen en een prijsstijging van 11% ten opzichte van 2015 en indexering van prijzen.

WMO (€ 215.000 N)

Het nadeel op de WMO is voornamelijk een gevolg van een lager ontvangst van eigen bijdragen van € 150.000 en hogere uitgaven pgb's van € 50.000. In verband met prijsverhogingen naar aanleiding van nieuwe contracten en het doorvoeren van indexering (hetgeen voorheen niet gebeurde), wordt het budget van Wmo hulpmiddelen met € 15.000 verhoogd.

Samenwerking SMS (€ 382.000 N)

Zoals al aangekondigd bij de begroting 2019-2022 is onze vordering op trekkingsrechten van de samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo (SMS) afgewezen en moeten wij deze vordering structureel afboeken in onze begroting.

Onderwijs (€ 30.000 N)

De uitvoering van de leerplicht en de vroegsignalering van taalachterstanden bij 5-jarigen leiden tot een stijging van de kosten met € 30.000.

Handhaving wet kinderopvang (€ 30.000 N)

De inspecties op de kwaliteit van kinderopvang wordt uitgevoerd door de GGD. In 2018 zijn deze geraamd op € 37.000. Vanaf 2018 worden leges geïnd van € 5.000. In de begroting van 2019 zijn deze bedragen per abuis niet opgenomen. Dit wordt hersteld.

Begraafplaatsen (€ 138.200 N)

Met het opheffen van de voorziening 'Uitgifte eigen graven' in 2018 is ook de jaarlijkse onttrekking van € 49.000 komen te vervallen. Daarnaast is het onderhoudsbudget met € 42.000 verhoogd o.a. om het ruimen van graven te kunnen uitvoeren. Tenslotte zijn de begrote legesinkomsten naar beneden bijgesteld met € 48.000.

Bedrijventerreinen (€ 218.500 N)

Op basis van regelgeving is de voorziening voor het Bornse aandeel BOVO en parkmanagement in het RBT bij de jaarrekening 2018 opgeheven. De onderliggende verplichtingen zijn nu verwerkt in de begroting en worden jaarlijks minder.

Rente/afschrijving en mutaties reserves (€ 395.077 N)

In het kader van de basis op orde zijn er wijzigingen doorgevoerd in de begroting. Dit betreffen wijzigingen waarmee de balans en exploitatierekening in lijn zijn gebracht met de huidige regelgeving. Deze wijzigingen dragen bij aan een sterk verbeterde begroting.

Verbonden partijen (€ 247.000 N)

De kosten van Twente Milieu stijgen met € 192.000 door indexatie (€ 72.000), uitbreiding van onderhoud op de Bornsche Maten (€ 75.000) en Zuidelijke Randweg (€ 45.000). De bijdrage aan de Veiligheidsregio stijgt op basis van de vastgestelde begroting (€ 33.000 N) en de bijdrage aan het GBT stijgt door hogere perceptiekosten (€ 30.000 N).

Stelpost sociaal domein (€ 983.000 N)

Bij de vaststelling van de begroting 2019-2022 is het budgettair neutraal kader van de decentralisaties sociaal domein losgelaten. De stelpost die hiervoor was opgenomen is verlaagd met de afgesproken € 300.000 en vervolgens uit de begroting gehaald. Het nadelig effect dat hierdoor ontstaat wordt meegenomen in de ombuigingsopgaven van 2020-2023.

Stelposten autonome groei, loon- en prijscompensatie (€ 436.000 V)

Actualisatie van de stelposten Autonome groei, Loonmutaties en Prijscompensatie heeft een voordeel van € 436.000 opgeleverd.

Stelposten rente langlopende geldlening en ICT (€ 350.000 N)

Om toekomstige investeringen te kunnen financieren is een stelpost van € 250.000 opgenomen voor de rente van langlopende geldleningen. De andere € 100.000 heeft betrekking op ICT.

Extra bijdrage Jeugdhulp (€ 353.000 V)

Voor jeugdhulp zijn extra incidentele middelen tot 2021 beschikbaar gesteld. Vanaf 2022 is een stelpost opgenomen voor de door de rijksoverheid toegezegde extra middelen voor jeugdhulp.

Loon- en prijsbijdragen decentralisaties (€ 401.000 V)

Vanaf 2019 is de integratie-uitkering sociaal domein overgeheveld naar de algemene uitkering of omgezet naar aparte integratie-uitkeringen (Participatie, Beschermd wonen en Voogdij/18+). Loon- en prijsbijstellingen en actualisaties in de meicirculaire gemeentefonds 2019 zorgen voor een hogere uitkering.

Gemeentefonds overig (€ 160.000 N)

De accessen dalen met de rijksuitgaven mee, waardoor het meerjarenperspectief van het gemeentefonds negatiever wordt.

Personeel (€ 217.500 N)

De toename van de loonsom komt vooral door hogere werkgeverslasten, met name hogere pensioenlasten van € 170.000. Herwaardering van een aantal functies heeft geleid tot een structurele verhoging van de loonsom van € 30.000. Daarnaast zijn de kosten van inhuur gestegen als gevolg van de verruiming van de BTW sportvrijstelling.

OZB (€ 81.400 V)

De OZB-opbrengsten zijn geactualiseerd op basis van de laatste realisatiecijfers. Door een toename van het aantal woningen op de Bornse Maten is er een voordeel ontstaan van € 81.400.

Overige actualisaties (€ 210.354 N)

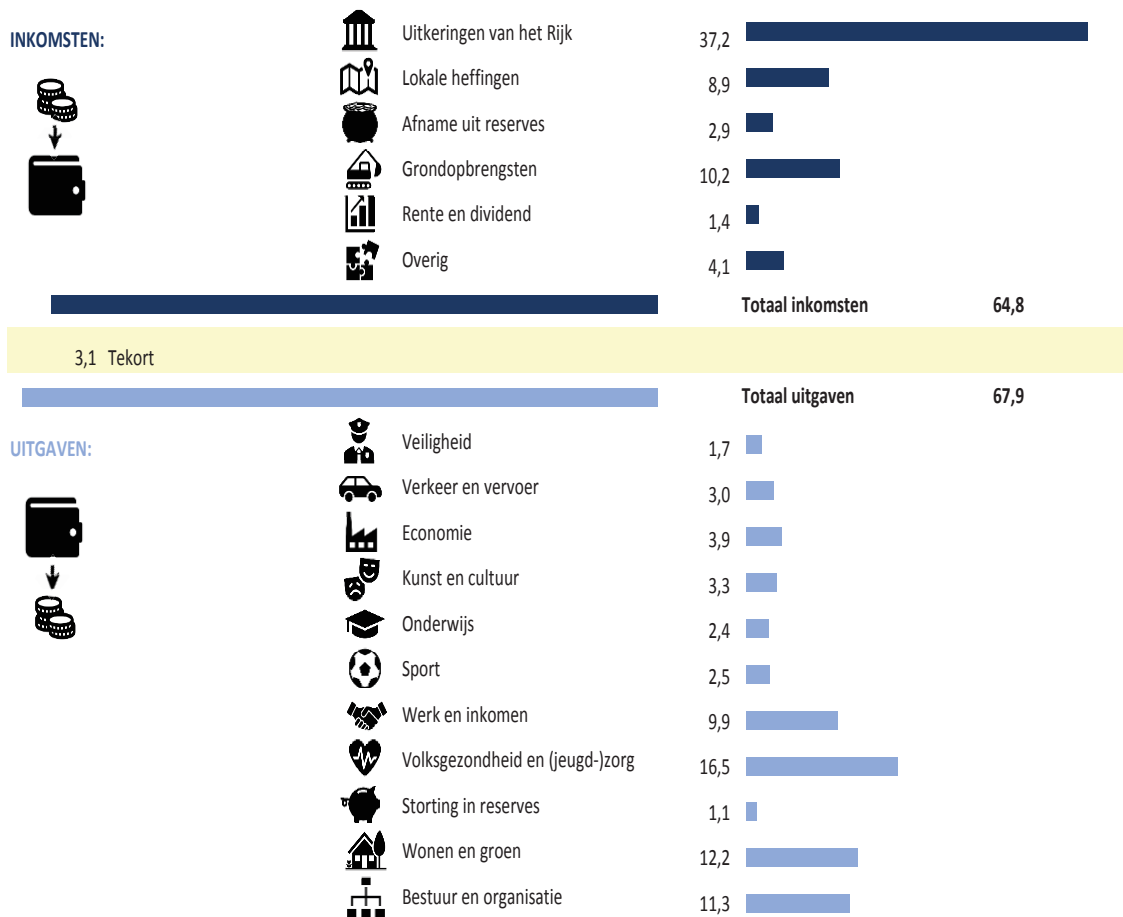
De overige actualisaties betreffen diverse kleine aanpassingen als gevolg van autonome ontwikkelingen, zoals de wettelijke verplichting voor dierenopvang en de verplichte software voor de uitvoer van de wettelijke taken van IBurgerzaken (verstrekken van paspoorten, rijbewijzen, burgerlijke stand, verkiezingen).

2.2.2 Overzicht van baten en lasten per programma

Onderstaand overzicht geeft begroting 2020-2023 weer inclusief de actualisaties van bestaand beleid onderverdeeld naar de baten en lasten per programma. Ter vergelijking zijn ook de cijfers van de jaarrekening 2018 en begroting 2019 opgenomen. In hoofdstuk 3 is bij elk programma een nadere specificatie opgenomen van de baten en lasten en de verschillende thema's.

OVERZICHT BATEN EN LASTEN (* € 1.000)	REKENING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Lasten						
Solidair Borne	35.265	38.521	38.688	38.312	37.831	37.504
Duurzaam Borne	13.529	18.665	16.902	17.076	15.049	18.390
Verbindend Borne	3.277	2.071	2.255	2.246	2.266	2.244
Borne Algemeen	7.139	5.821	8.904	9.668	10.637	11.387
Totaal lasten	59.210	65.078	66.749	67.303	65.782	69.524
Baten						
Solidair Borne	8.944	10.089	10.039	10.191	10.267	10.411
Duurzaam Borne	9.003	13.323	11.721	11.836	10.558	13.952
Verbindend Borne	1.407	426	282	282	282	282
Borne Algemeen	37.471	38.539	39.824	40.604	41.315	42.292
Totaal baten	56.825	62.377	61.866	62.913	62.423	66.937
Saldo van baten en lasten	-2.385	-2.701	-4.883	-4.389	-3.359	-2.587
Mutatie reserves						
Beschikking over reserves	5.798	8.690	2.900	2.346	1.636	1.063
Toevoeging aan reserves	5.235	5.989	1.146	982	984	985
Totaal reserve mutaties	563	2.701	1.754	1.363	652	78
Resultaat	-1.822	-	-3.129	-3.026	-2.707	-2.509

Om een indicatie te krijgen van de verhouding tussen de baten (inkomsten) en lasten (uitgaven) naar soort, is in navolgend overzicht een diagram opgenomen van de begrote inkomsten en uitgaven van 2020.

2.2.3 Beschikbare budgetruimte

Naast het reguliere budget voor onvoorziene uitgaven van incidentele aard van € 64.000 is er in de begroting 2020-2023 een stelpost 'structurele beleidsontwikkeling' opgenomen van € 200.000 per jaar voor nieuwe beleidsontwikkelingen. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan toekomstige uitgaven in het kader van het Interbestuurlijk programma (IBP), de herontwikkeling van de AZC locatie, maar ook de maatregelen die wij moeten nemen als gevolg van de Privacywet de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), verdere bestrijding van de eikenprocessierups en dergelijke.

De stelpost structurele beleidsontwikkeling 'vervangt' de (incidentele) reserve beleidsontwikkeling. Door de nieuwe nota reserves en voorzieningen wordt de reserve beleidsontwikkeling alleen nog gevoed bij de verdeling van het rekeningresultaat en niet meer door de bespaarde rente. Dit betekent dat de ruimte van deze reserve voortaan beperkt zal zijn.

3 Programma's

3.1 programma Solidair Borne

3.1.1 Wat willen we bereiken?

Een van onze uitgangspunten is en blijft dat iedereen in Borne in staat moet worden gesteld om volwaardig in onze samenleving mee te doen. Mensen moeten mee willen doen, maar ook ruimte krijgen om daadwerkelijk mee te kunnen doen. Dat vraagt inzet van ons allemaal. Het Sociaal Fonds is een van de middelen om ons doel te bereiken.

Onze doelen zijn:

Cultuur en vrije tijd

Inwoners kunnen zich ontspannen en ontplooiën door toegankelijke cultuur- en vrijetijdsvoorzieningen.

Als indicator gebruiken we:

Tevredenheid cultuur- en vrijetijdsvoorzieningen

Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de cultuur- en vrijetijdsvoorzieningen in de nabijheid.

Deze indicator wordt opgenomen in de vragenlijst voor de Burgerpeiling van Waarstaatjegemeente in (najaar) 2019.

Economie

Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en voorzieningen in de buurt.

Als indicatoren gebruiken we:

Banen

Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Bron: LISA

Winkelvoorzieningen

Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende winkels in de nabijheid zijn.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Educatie

Kinderen en jongeren kunnen zich ontwikkelen en veilig (op)groeien naar zelfstandigheid.

Als indicator gebruiken we:

Jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Bron: CBS

Gezondheid

Inwoners zijn zo lang mogelijk gezond.

Als indicatoren gebruiken we:

Maatschappelijke participatie > gezondheid

Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen belemmering ervaart in deelname aan maatschappelijk leven door lichamelijke gezondheid.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Waardering gezondheid

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven over hun eigen gezondheid (schaal 0-10).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Maatschappelijke participatie

Inwoners kunnen meedoen aan onze samenleving.

Als indicatoren gebruiken we:

Maatschappelijke participatie > erbij horen

Percentage inwoners dat nauwelijks tot geen belemmering ervaart in deelname aan maatschappelijk leven door het gevoel er niet bij te horen / zich niet thuis te voelen.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Noaberschap

Het percentage inwoners dat aandacht heeft voor burens in een zorgwekkende situatie (eenzaamheid, zelfverwaarlozing of andere probleemsituatie).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Sport

Inwoners kunnen sporten en bewegen door toegankelijke sportvoorzieningen.

Als indicatoren gebruiken we:

Sportvoorzieningen

Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van sportvoorzieningen in de nabijheid.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Sporten en bewegen

Het percentage personen ouder dan 19 jaar dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen),

Veiligheid

Inwoners wonen en leven in een veilige leefomgeving

Als indicator gebruiken we:

Veiligheidsgevoel in de buurt

De buurt als woon- en leefomgeving is veilig: percentage inwoners dat op deze stelling 'meestal' / 'altijd' aangeeft).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Werk en inkomen

Inwoners hebben bevredigend werk en voldoende geld om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving.

Als indicatoren gebruiken we:

Maatschappelijke participatie > financiën

Percentage inwoners dat nauwelijks tot geen belemmering ervaart in deelname aan maatschappelijk leven door financiën (laag inkomen).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Tevredenheid (vrijwilligers)werk

Het percentage inwoners dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn met hun (vrijwilligers)werk.

Deze indicator wordt opgenomen in de vragenlijst voor de Burgerpeiling van Waarstaatjegemeente in (najaar) 2019.

3.1.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.1.2.1 Thema Cultuur en vrije tijd

Resultaten 2018-2022

Sport, welzijn en cultuur

- Regie op samenhang tussen cultuur, sport, welzijn. Onderzoek wordt gedaan naar de rol en positie van het welzijnswerk en overige activiteiten binnen het Kulturhus.
- De cultuuragenda wordt uitgevoerd.
- Subsidies zijn makkelijk te vinden en voorwaarden zijn duidelijk voor aanvragers.
- Eerste fase 't Wooldrik (zwembad, sporthal, beach, duurzaamheid) is in uitvoering.

De stand van zaken is:

In januari 2019 is de Cultuuragenda Borne vastgesteld, waarin wordt aangegeven welke culturele activiteiten er op dit moment zijn en welke uitbreidingsmogelijkheden er zijn. Uitvoering van deze agenda is afhankelijk van de uitkomsten van het proces Keuzes voor Borne.

Voor fase 1 van project 't Wooldrik is een krediet beschikbaar gesteld. Deze fase wordt uitgevoerd.

3.1.2.2 Thema Economie

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord zijn met betrekking tot Economie geen specifieke resultaten benoemd.

Centrumontwikkeling

- Strategisch project Centrum Borne is afgerond:
  - Gebied Nijstad / Bakkerssteeg
  - Parkeerterrein De Haven (voor het Kulturhus)
- Besluitvorming over het uitbreiden van autoluw gebied centrum is afgerond.
- Groene componenten zijn in het centrum toegevoegd.

De stand van zaken is:

De herinrichting van het gebied Nijstad-Bakkerssteeg wordt in november 2019 afgerond.

De gevelvernieuwingen zijn gerealiseerd en de oplevering heeft plaats gevonden.

Omdat de kosten voor de herinrichting van het winkelhart wat hoger uitvallen dan begroot, wordt de volgende fase met De Haven met een aantal jaren uitgesteld/.

Parallel aan dit traject wordt gewerkt aan de Ontwikkelvisie Grotestraat-Noord / Oude Almeloseweg. Hierbij wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van het autoluw maken van de Grotestraat-Noord en de effecten op de bestaande infrastructuur en verkeerscirculatie. Deze Ontwikkelvisie Grotestraat-Noord/Oude Almeloseweg wordt in 2020 ter vaststelling aan de raad aangeboden.

De groene componenten in het centrum worden in 2020 letterlijk zichtbaar. De groene pleinen aan de Nijstad en Nieuwe Markt worden nog in 2019 uitgevoerd. Voor het vergroenen van de Bakkersteeg ligt het initiatief bij de ondernemers.

3.1.2.3 Thema Educatie

Resultaten 2018-2022

Onderwijshuisvesting/Brede school

- Instroompunten Bornsche Maten, Reuvekamp en Stroom Esch zijn gerealiseerd.
- Visie op Integrale kindcentra is in uitvoering.

De stand van zaken is:

De visie op Integrale kindcentra is in december 2018 vastgesteld.

3.1.2.4 Thema Gezondheid

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord zijn op gebied van gezondheid geen specifieke resultaten benoemd.

3.1.2.5 Thema Maatschappelijke participatie

Resultaten 2018-2022

Sociaal domein

- Vroegsignalering van problematische situaties rondom echtscheidingen om nadelige gevolgen voor kinderen die betrokken zijn bij problematische echtscheidingen worden voorkomen.
- In 2020 is minimaal 90% van de sub-doelgroep 'ouders van kinderen uit armoedegezinnen' geattendeerd op het Sociaal Fonds.
- In 2020 is een aanpak gerealiseerd waarin expliciete aandacht is voor de groep 'inwoners met een laag inkomen' (o.a. eenoudergezinnen met minderjarige kinderen, ouderen en zelfstandigen/ondernemers).
- Begin 2019 wordt gestart met een 'sociaal makelaar'. De taken van de 'sociaal makelaar' zijn meerledig:
  - o voorlichting over mogelijkheden in het kader van armoedepreventie/Sociaal Fonds aan doelgroep én intermediairs (b.v. scholen) zodat doelgroep beter wordt bereikt
  - o bevorderen van samenwerking tussen verschillende organisaties en initiatieven
  - o het algemeen maatschappelijk bewustzijn over armoede vergroten zodat maatschappelijk en sociaal kapitaal wordt vergroot (zie: Movisie, wat werkt bij de aanpak van armoede)
  - o effectieve aanpak van achterliggende problemen en versterken van o.a. vaardigheden, zelfbeeld, veerkracht en creativiteit bij de doelgroep.

Aanvullend op het raadsakkoord bereikt het college van B en W de volgende resultaten:

- In 2020 is 'verlengde jeugdhulp' geborgd opdat de overgang van Jeugdzorg naar Wmo soepel verloopt als een jongere 18 wordt.
- Verlengde ondersteuning van pleeggezinnen tot 22 jaar als een pleegkind thuis woont.
- In 2018 is gestart met een integrale aanpak voor ondersteuning van personen met verward gedrag (inclusief psycholance). Deze aanpak resulteert onder andere in een voorstel over hoe de gemeente Borne voldoende passende opvang, zorg en ondersteuning voor personen met verward gedrag zelf en hun omgeving kan organiseren.
- Er is in 2022 een aanpak gerealiseerd voor stageplekken voor de specifieke doelgroepen 'voormalig Wajongers' en 'statushouders' naar het model 'Borne Werkt', maar aansluitend bij doelgroep.

De stand van zaken is:

Met de inzet van een communicatieplan is er voortdurend aandacht voor het bereiken van de doelgroep tot 120% van het sociaal minimum, waaronder de sub-doelgroep "ouders met kinderen uit armoedegezinnen". De taken die door een 'sociaal makelaar' zouden worden uitgevoerd, zijn opgepakt binnen de reguliere werkzaamheden.

Het plan voor ondersteuning van personen met verward gedrag, waaronder de inzet van een psycholance, is in uitvoering in aansluiting op de Wet verplichte GGZ die per 1 januari 2020 van kracht is.

Het actieplan Werk en Bijstand 2019-2022 heeft speciale aandacht voor de "voormalig Wajongers" en "statushouders". Er wordt, ook voor deze doelgroepen, ingezet op uitstromen naar werk (naar vermogen),

eventueel met een (intensief) begeleiding-en ondersteuningspakket en het aanbieden van stage-werkervaringsplekken. De aanpak van "Borne Werkt" is voor statushouders een succesvol voortraject op weg naar zelfredzaamheid en duurzame uitstroom. Er wordt gekeken naar uitbreidingsmogelijkheden.

3.1.2.6 Thema Sport

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord wordt sport in samenhang genoemd met welzijn en cultuur

- Eerste fase 't Wooldrik (zwembad, sporthal, beach, duurzaamheid) is in uitvoering.

De stand van zaken is:

Het project eerste fase 't Wooldrik is gestart en bevindt zich in de ontwerpfase.

3.1.2.7 Thema Veiligheid

Resultaten 2018-2022

Leefbaarheid en veiligheid

- Sluitende aanpak personen met verward gedrag
- Woonoverlast neemt af
- Ondernijning wordt programmatisch aangepakt
- Agendering van Integraal veiligheidsbeleid in 2020

De stand van zaken is:

In oktober 2018 heeft het college een visie met actieplan voor een sluitende aanpak vastgesteld. In samenwerking met diverse professionals, waaronder het zelfregieteam, wordt uitvoering gegeven aan dit actieplan.

Door een integrale aanpak van woonoverlast is op een aantal casussen voortgang geboekt, hierdoor is in een aantal wijken de woonoverlast afgenomen.

In januari 2019 is de coördinator Ondernijning aangesteld, deze heeft een Programma en Actieplan aanpak Ondernijning eind september 2019 aan geboden. Het college heeft deze stukken vastgesteld en de raad is hierover geïnformeerd.

In de zomer van 2019 hebben inwoners van de gemeente Borne deel kunnen nemen aan de Veiligheidsmonitor 2019, de resultaten hiervan zijn bekend in het voorjaar 2020. Op basis van deze uitkomsten wordt het Integraal veiligheidsbeleid 2017-2020 geactualiseerd.

Spoorveiligheid

- Het risicobewustzijn en kennis over het spoorvervoer van gevaarlijke stoffen bij de inwoners van Borne wordt vergroot.
- Het aantal stremmingen op de spoorwegovergangen in de gemeente Borne wordt tot een minimum beperkt.
- Het verkeersgedrag van de weggebruikers in de gemeente is op positieve wijze veranderd.
- Met ProRail zijn afspraken gemaakt over maximale bereikbaarheid, minimale storingen, onbewaakte overwegen en minimale dichtligtijden.
- Daartoe worden in de komende vier jaar in overleg met Prorail zo mogelijk maatregelen genomen.

De stand van zaken is:

In 2018 zijn meerdere bewonersbijeenkomsten georganiseerd (Fleminghof, Molenstate), waar voorlichting is gegeven over brand- en spoorveiligheid en is de game 'Hoe spoort het' gespeeld.

In 2018 waren er 7 overwegstoringen. Er zijn technische maatregelen getroffen, waaronder de installatie van het Discrete Overweg Storing (DOS). Dit heeft er voor gezorgd dat bij een storing niet direct ook de naastgelegen overwegen dicht bleven, maar uitsluitend de overweg die ook echt niet werkt. Hierdoor is het aantal storingen aanzienlijk verminderd.

De afspraken tussen ProRail, politie en de gemeente bij overwegstoringen werken goed. Wanneer er een storing is, kan de gemeente contact opnemen met ProRail, zodat de gemeente Borne direct actief kan communiceren over de oorzaak (en duur) van de storing. Uiteindelijk zal dit het verkeersgedrag van de weggebruikers doen veranderen. Ook de inzet van de verkeersregelaars bij overwegstoringen draagt hieraan bij.

Met ProRail zijn in het kader van het Landelijk Verbeterprogramma Overwegen afspraken gemaakt om generieke maatregelen bij de overgangen in de gemeente te treffen, zodat de dichtligtijden nog verder worden verminderd.

3.1.2.8 Thema Werk en inkomen

Resultaten 2018-2022

Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

- Participatiebeleid: doel is iedereen mee laten doen naar vermogen, bij voorkeur in de vorm van betaald werk of als zelfstandige. De werkgerelateerde uitstroom groeit jaarlijks met 15%.
- De vrijetijdseconomie leidt tot een groei van bestedingen en banen in Borne.
- De rol van de accountmanager bedrijven is samen met de BBO structureel geborgd.

De stand van zaken is:

Het actieprogramma Werk & Bijstand 2019-2022 is in het voorjaar 2019 vastgesteld. Dit programma beschrijft de concrete doelstellingen om te zorgen dat er zo min mogelijk mensen afhankelijk zijn van een uitkering. We streven naar een inclusieve arbeidsmarkt waarbij iedereen naar vermogen participeert, in samenwerking met het Werkplein Twente en de accountmanager bedrijven/dorpsmanager.

De inzet blijft gericht op het halen van onze doelstelling, maar het huidig uitkeringsbestand heeft een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, waardoor meer ingezet moet gaan worden op begeleiding en ondersteuning.

3.1.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Na het saldo van de baten en lasten zijn de reservemutaties binnen programma Solidair Borne gepresenteerd.

(x € 1.000)	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Cultuur en vrije tijd	1.180	1.365	1.600	1.563	1.576	1.557
Educatie	2.595	3.264	2.478	2.512	2.413	2.127
Veiligheid	1.326	1.589	1.720	1.600	1.590	1.590
Economie	689	4.317	3.925	3.963	3.883	3.951
Sport	2.641	2.981	2.519	2.456	2.252	2.172
Werk en inkomen	11.469	9.774	10.186	10.112	10.033	10.033
Maatschappelijke participatie	14.621	15.919	15.413	15.261	15.239	15.228
Gezondheid	744	904	846	846	846	846
Totaal lasten	35.265	40.113	38.687	38.313	37.832	37.504
Baten:						
Cultuur en vrije tijd	71	388	426	410	410	410
Educatie	326	602	307	307	307	307
Veiligheid	4	0	0	0	0	0
Economie	1.204	3.286	3.362	3.428	3.495	3.564
Sport	751	639	957	922	827	827
Werk en inkomen	5.726	4.633	4.791	4.928	5.032	5.107
Maatschappelijke participatie	510	330	198	198	198	198
Gezondheid	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	8.592	9.878	10.041	10.193	10.269	10.413
Saldo van baten en lasten	-26.671	-30.235	-28.649	-28.121	-27.563	-27.092
Beschikking over reserves	5	753	836	645	638	632
Toevoeging aan reserves	502	477	485	486	487	488
Saldo programma	-27.168	-29.959	-28.298	-27.962	-27.413	-26.949

3.2 programma

Duurzaam Borne

3.2.1 Wat willen we bereiken?

Ook lokaal ligt er een grote opgave op het gebied van duurzaamheid. Het is een containerbegrip, dat meer is dan het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen, CO₂-uitstoot en restafval. In deze raadsperiode willen we onze doelen concreet maken en stappen zetten om die doelen te bereiken.

Ons doelen zijn:

Wonen

De inwoners wonen in een betaalbare, nette en veilige woning.

Als indicator gebruiken we:

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor hun woning.

Deze indicator wordt opgenomen in de vragenlijst voor de Burgerpeiling van Waarstaatjegemeente in (najaar) 2019.

Mobiliteit

Inwoners kunnen makkelijk en veilig komen waar ze moeten zijn.

Als indicator gebruiken we:

Infrastructuur en bereikbaarheid

Het oordeel over de voorraad 'infrastructuur en bereikbaarheid' opgebouwd uit de indicatoren 'ontsluiting treinstations', 'ontsluiting hoofdwegen', 'laadpalen' en 'schone voertuigen', uitgedrukt in een score van 0 tot 100).

Bron: Telos - Duurzaamheidsbalans

Duurzaamheid

Inwoners leven in een duurzame, klimaatneutrale samenleving.

Als indicator gebruiken we:

Hernieuwbare energie

Het aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente.

Bron: Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor

Omgeving

Inwoners leven in een schone, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Als indicator gebruiken we:

Waardering buurt

De buurt als leefomgeving, uitgedrukt in een gemiddelde score van 1 (zeer onprettig) -10 (zeer prettig).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

3.2.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.2.2.1 Thema Wonen

Resultaten 2018-2022

Wonen

- Een evenwichtige en toekomstbestendige woningvoorraad die past bij de woningvraag van de toekomst. Daarbij vooral kijkend naar specifieke doelgroepen als jongeren, ouderen en statushouders. Het gaat dan bijvoorbeeld niet alleen om levensloopbestendig bouwen, maar ook om aandacht binnen woonomgevingen voor kwetsbaren.
- Duurzaamheid moet de komende jaren ook bij “wonen” een duidelijker thema worden, waarbij particuliere initiatieven uitdrukkelijk in de afwegingen worden meegenomen.
- Concreet betekent dit voortdurend goed kijken of we de juiste woningen op de juiste plek realiseren.

De stand van zaken is:

Zowel lokaal als regionaal wordt er middels monitoring en behoefteonderzoek continu gelet op de behoefte, niet alleen in kwantitatieve, maar vooral ook in kwalitatieve zin. Het woningbouwaanbod wordt daarop zo goed mogelijk aangepast. Samen met Welbions heeft de gemeente Borne onderzoek gedaan naar de behoefte onder jongeren (enquête en inloopavond).

Met betrekking tot de kwantitatieve en de kwalitatieve behoefte, zijn en worden er op diverse niveaus afspraken gemaakt. Zo worden gezamenlijk met de provincie en de veertien Twentse gemeenten de regionale woonafspraken geactualiseerd, waarbinnen er minder op de kwantiteit en meer op de kwaliteit zal worden afgewogen.

Ook de prestatieafspraken met Welbions en het Afwegingskader Woningbouw, dat in het kader van de Woonvisie 2018-2028 is opgesteld, worden geactualiseerd.

Bedoelde afspraken en acties zijn er op gericht om nu en in de toekomst de juiste woningen op de juiste plek te kunnen realiseren. Binnen de kwalitatieve afweging, speelt naast de behoefte en de ruimtelijke kwaliteit, ook duurzaamheid steeds een belangrijke rol.

De afspraken met ontwikkelaars in de Bornsche Maten zorgen er voor dat de 90 woningen, die wij jaarlijks in de Bornsche Maten mogen ontwikkelen, worden gehaald.

Op diverse kleinere locaties in het bestaand stedelijk gebied zijn initiatieven ingediend voor het ontwikkelen van woningen die een aantoonbaar aanwezige vraag in Borne faciliteren (levensloopbestendig, kleinere koopappartementen, etc.).

3.2.2.2 Thema Mobiliteit

Resultaten 2018-2022

Infrastructuur

- Een gemeentelijke verbindingsweg met ondertunneling.
- Een goede en duidelijke oplossingsvariant gekozen voor de verkeersproblematiek in Zenderen.
- Blijvende lobby voor knip in de rondweg.

De stand van zaken is:

De planologische procedure ten behoeve van de realisatie van de Verbindingsweg met spooronderdoorgang is gestart door de terinzagelegging van het voorontwerp bestemmingsplan. Dat plan bevat nog niet de aansluiting op bedrijventerrein Molenkamp (conform eerdere besluitvorming), omdat voor die aansluiting nog geen financiële middelen beschikbaar zijn. De planning is erop gericht om de planologische procedure (vaststelling van het bestemmingsplan) in 2020 af te ronden. Parallel daaraan zal grondverwerving etc. plaatsvinden.

In de Mobiliteitsvisie van 2012 was de zogenaamde variant 5b al opgenomen als rondweg om Zenderen. In de MIRT Azelo-Buren -dat samen met het Ministerie, provincie Overijssel en de gemeenten Almelo, Tubbergen, Hengelo en Borne is uitgevoerd- wordt een rondweg om Zenderen als oplossing gezien om het

onderliggende wegennet te versterken. De exacte uitwerking van deze rondweg krijgt naar verwachting in 2020 samen met de genoemde overheden zijn beslag.

Fietsers en voetgangers

- Fietsplan is gereed en in uitvoering.
- Binnendorps deel F35 is afgerond, inclusief onderdoorgang Bornebroeksestraat (stapsteen 3 van de Totaalvisie).
- Alle wijken zijn duurzaam veilig ingericht (inclusief 30 km zones).

De stand van zaken is:

Het fietsplan Borne is in voorbereiding. Een belangrijke drager van de fietsinfrastructuur in Borne is de F35. Het plan is om de F35 de komende jaren binnen de bebouwde kom verder uit te werken en aan te leggen. In de komende jaren worden nog enkele wegen in Borne als 30 km zone ingericht. Dit proberen we samen met de wateropgave te doen. Door deze werkwijze kan de inzet van nieuwe eigen middelen beperkt worden gehouden.

3.2.2.3 Thema Duurzaamheid

Resultaten 2018-2022

Duurzaamheid

- In 2030 is 30% van het gebruik van elektriciteit in Borne duurzaam opgewekt.
- In 2030 is 20% van de gebouwde omgeving in Borne aardgasvrij.
- De CO₂-uitstoot is in 2025 met 25% verminderd ten opzichte van 1990.
- Qua energiebesparing streven we in 2023 naar het niveau van energieverbruik van 1990. Van daaruit streven we naar een verdere jaarlijkse besparing van 2%.
- Qua energielabel zijn alle woningen in 2025 betrouwbaar gelabeld. Voor nieuwbouw gelden vanaf 2020 BENG normen (Bijna Energie Neutraal) en vanaf 2025 volledig energie neutraal. Gemeentelijk vastgoed en kantoren vereisen vanaf 2023 een Energielabel C.
- Gemiddeld produceren inwoners van Borne maximaal 120 kg restafval per persoon. Om dit te bereiken wordt het afvalbeleid gemonitord, geëvalueerd en (stapsgewijs) geoptimaliseerd (zonder lange termijnvisie los te laten). Scenario's met behoud van de zwarte afvalcontainer worden uitgewerkt. Voorlichting blijft essentieel.
- Binnen de Groene Poort blijven we inzetten op o.a. vergroting van het toeristische en recreatieve aanbod, plattelandsontwikkeling (behoud leefbaarheid) en verbetering van biodiversiteit.
- We voeren het vastgestelde plan van aanpak asbestdaken uit en onderzoeken hierbij de mogelijkheid van een stimuleringsregeling voor particulieren.

De stand van zaken is:

Om de ambitie van een energie neutrale gemeente in 2050 te realiseren heeft de raad gevraagd om in de eerste helft van 2019 een Energievisie voor Borne, inclusief een uitvoeringsplan, te kunnen vaststellen. Het programmaplan Energietransitie Borne is in juli 2019 vastgesteld. Hierin is de ambitie van de raad vertaald in concrete acties. Op basis hiervan wordt gewerkt aan de Energievisie voor de gemeente Borne, in samenhang met het Nationale Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategie voor Twente. Naar verwachting is Energievisie voor Borne medio 2020 gereed.

De Energievisie krijgt langs drie inhoudelijke pijlers vorm:

- 1) Visie op Energiebesparing;
- 2) Visie op de opwekking van duurzame elektriciteit uit zon en wind binnen de gemeente;
- 3) Visie op de transitie van aardgas als bron van warmte voor de gebouwde omgeving naar duurzame alternatieve warmtebronnen.

Als rode draad door de visiepijlers loopt een communicatie- en participatiestrategie. De energietransitie heeft een grote impact op de bewoners en gaat iedereen raken. Wij willen daarom een heldere strategie formuleren hoe wij bewoners gaan informeren over en betrekken bij het transitieproces.

3.2.2.4 Thema Omgeving

Resultaten 2018-2022

Elhorst-Vloedbelt

- Uitgangspunt is dat ontwikkelingen op deze locatie de leefbaarheid en veiligheid in Zenderen en het buitengebied niet negatief beïnvloeden, maar juist bijdragen aan versterking hiervan.
- Dit is ook het uitgangspunt met betrekking tot het plan van de eigenaar Twence voor de realisatie van een mestvervaardingsinstallatie op de locatie Elhorst Vloedbelt. Als dit plan wordt doorgezet, moeten kansen worden benut voor de doorontwikkeling van deze locatie en moet de samenleving kunnen profiteren van de energieopbrengst.
- Waar dit mogelijk is en bijdraagt aan de leefbaarheid en veiligheid van Zenderen, zoeken wij de verbinding met infrastructuur en duurzaamheid, in het bijzonder de verkeersafwikkeling en bereikbaarheid van Zenderen en de werklocaties in Twente.
- Bij een nieuwe invulling van de Elhorst Vloedbelt is voor ons een voorwaarde dat op deze locatie - naast eventuele mestvervoering - geen nieuwe stortactiviteiten en/of opslag van afval c.q. vrijkomende materialen, zoals asbest, meer mogelijk is.

De stand van zaken is:

Provinciale Staten hebben het Provinciaal Inpassingsplan voor de mestvervaardingsinstallatie vastgesteld. Daartegen is door de gemeente beroep ingesteld bij de Raad van State.

3.2.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Na het saldo van de baten en lasten zijn de reservemutaties binnen programma Duurzaam Borne gepresenteerd.

(x € 1.000)	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Wonen	3.846	9.283	7.926	8.051	6.773	10.166
Mobiliteit	2.789	2.569	2.785	2.817	2.085	2.032
Duurzaamheid	4.364	4.438	3.816	3.792	3.775	3.775
Omgeving	2.530	2.737	2.375	2.417	2.417	2.416
Totaal lasten	13.529	19.027	16.902	17.077	15.050	18.389
Baten:						
Wonen	4.203	8.701	7.664	7.789	6.511	9.904
Mobiliteit	145	76	36	36	36	36
Duurzaamheid	4.514	4.468	3.993	3.982	3.982	3.982
Omgeving	141	100	29	29	29	29
Totaal baten	9.003	13.345	11.722	11.836	10.558	13.951
Saldo van baten en lasten	-4.526	-5.681	-5.181	-5.240	-4.491	-4.438
Beschikking over reserves	898	1.352	1.093	930	332	156
Toevoeging aan reserves	476	320	497	497	497	497
Saldo programma	-4.104	-4.648	-4.584	-4.807	-4.656	-4.779

3.3 programma

Verbindend Borne

3.3.1 Wat willen we bereiken?

We leven in een complexe wereld waarin alles met elkaar samenhangt. Toch is het niet vanzelfsprekend dat de verbinding wordt gemaakt tussen ontwikkelingen en onderwerpen die met elkaar samenhangen en die elkaar beïnvloeden. De gemeente -bestuur en organisatie- gebruikt regievoering, overheidsparticipatie, samenwerking en bestuurlijke vernieuwing om verbinding te maken en te houden met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

We roepen onze inwoners en organisaties op, om met ons mee te denken over het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en het nemen van initiatieven.

Onze doelen zijn:

Bestuur

Inwoners hebben vertrouwen in het gemeentebestuur waarmee ze samenwerken aan maatschappelijk opgaven.

Als indicatoren gebruiken we:

Vertrouwen in het bestuur

Het percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Samenwerking met inwoners

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de samenwerking met inwoners en organisaties en de mate waarin zij worden betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van beleid (waardering 1-10).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Gemeente biedt ruimte voor initiatieven

Het percentage inwoners dat vindt dat inwoners en organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Dienstverlening

Inwoners hebben makkelijk toegang tot gemeentelijke diensten, informatie en voorzieningen.

Als indicator gebruiken we:

Dienstverlening gemeente

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente (waardering 1-10).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Communicatie gemeente

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

3.3.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.3.2.1 Thema Bestuur

Resultaten 2018-2022

Stimuleren burger- en overheidsparticipatie

- De blanco paragraaf in het raadsakkoord biedt ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving. Deze initiatieven worden getoetst aan de ambities van het Raadsakkoord en wanneer deze een positieve bijdrage leveren aan het bereiken van onze doelen, worden ze opgenomen in het Raadsakkoord.
- Deze initiatieven worden ondersteund vanuit de ambtelijke organisatie. Indien wenselijk worden één of meerdere raadsleden/commissieleden gelinkt aan het initiatief (o.a. afhankelijk van de omvang).
- Voor kansrijke initiatieven kan een budget beschikbaar worden gesteld om initiatieven aan te jagen. Initiatiefnemers worden hierbij ook ondersteund in het aanvragen van financieringsmogelijkheden bij externe partijen.
- In 2018 wordt een plan van aanpak 'Stimuleren en ondersteunen burgerinitiatieven' ontwikkeld, zodat vanaf begin 2019 gestart kan worden.

De stand van zaken is:

Het genoemde 'plan van aanpak stimuleren en ondersteunen burgerinitiatieven' is dynamisch opgepakt.

Een plan van aanpak staat haaks op een taakveld waarin contextgedreven werken voorop moet staan.

Daarom is www.mijnborneinitiatief.nl gelanceerd. Hierop staan inwoner-initiatieven en uitleg over hoe 'Borne' op haar eigen manier invulling geeft aan (overheids)participatie. De kaart:

- geeft inzicht in wat er allemaal vanuit inwonerkracht gebeurt in Borne, Hertme en Zenderen;
- inspireert inwoners en biedt een wegwijzer om zelf dromen waar te maken;
- maakt duidelijk wie waar verantwoordelijk voor is.

Op de kaart staat ook hoe mensen met hun dromen aan de slag kunnen. Zelf aanpakken zonder hulp of de gemeente benaderen voor ondersteuning.

Bij dat laatste kan ook de blanco paragraaf in beeld komen. Hiervoor moet de raad eerst nog gaan uitwerken hoe ze hier invulling aan kan geven.

Bestuurlijke vernieuwing

- In de komende raadsperiode wordt bestuurlijke vernieuwing beschouwd als twee met elkaar samenhangende processen, te weten:
  - optimalisering van het besluitvormend proces van de gemeenteraad, waarbij inwoners optimaal worden betrokken bij de totstandkoming van beleid (en uitvoering).
  - intensivering van activiteiten die bekend staan als overheidsparticipatie, bevorderen van inwonersinitiatieven en vormen van co-creatie en coproductie.

De stand van zaken is:

Bestuurlijke vernieuwing en ruimte bieden aan inwoners om mee te praten, is een voortdurend proces.

Naast instrumenten als het BornePanel, gaat het ook om actief samenwerken met inwoners op diverse beleidsterreinen, zoals het ontwikkelen van de Energievisie. Bestuurlijke vernieuwing vraagt, naast

betrokkenheid en inzet, om creatieve manieren van anders denken en anders doen. Daarover is contact met studio Vers Bestuur van de provincie Overijssel en het ministerie van Binnenlandse Zaken (Democratie in Actie).

Regisserende gemeente Borne

- In 2020 kijken we waar we staan in de organisatieontwikkeling en wat er dan nog nodig is aan ontwikkelingen.
- We stellen een koersdocument Omgevingswet op waarbij we uitgaan van de maatschappelijke opgaven en ambities in Borne. In 2020 hebben we het implementatieproces helder. Samenwerking, participatie en ruimte en vertrouwen geven staan centraal, de wettelijke verplichtingen zijn randvoorwaarden. Deregulering maakt deel uit van het koersdocument.

- De inrichting van het gemeentehuis ondersteunt bestuur en organisatie bij bestuurlijke vernieuwing en de organisatieontwikkeling.

De stand van zaken is:

In 2019 is de organisatieontwikkeling onderdeel geworden van het Programma 'Organisatie'. Begin 2020 wordt de wijziging van de aansturing en structuur van de organisatie geëffectueerd.. Hiermee is de basis gelegd voor een wendbare gemeentelijke organisatie die zich telkens passend kan organiseren rondom elke opgave van de gemeente.

Voor de implementatie van de Omgevingswet is een koersdocument vastgesteld door de raad. Dit document omschrijft de focus voor de implementatie, waarin drie sporen en ondersteunende activiteiten zijn gedefinieerd. Nieuwe inhoud, nieuwe manier van werken en slimme ondersteuning. Opstarten omgevingsvisie: met stakeholders, partnerorganisaties en betrokkenen van MijnBorne2030. We gaan oefenen met het eerste Omgevingsplan, aan de slag met een inventarisatie van het huidige beleid en een voorstel voor deregulering en actualisering, we gaan samenwerkingsafspraken maken met ketenpartners en het verkennen van de mogelijkheden en wenselijkheid van beleidsprogramma's.

De inrichting van het gemeentehuis is opgenomen op de investeringslijst bij deze begroting en is onderdeel van de afwegingen binnen de Keuzes voor Borne.

Regionale samenwerking

- De rol van gemeente als deelnemer en als opdrachtgever is voor alle samenwerkingsverbanden zowel ambtelijk als bestuurlijk gescheiden.
- Alle gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen zijn een keer geëvalueerd op basis van de Bornse 'cirkel van sturing'.

De stand van zaken is:

Het college ziet het belang van het scheiden van deze twee rollen, maar gaat daar pragmatisch mee om en hanteert geen strikte scheiding in personen.

Het tweede resultaat is om deze raadsperiode alle gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen te evalueren aan de hand van de Bornse cirkel van sturing. Hiervoor is in 2019 een verkenning gedaan met als uitkomst een uitvoeringsagenda (eind 2019) waarin de evaluaties zijn opgenomen.

De uitvoeringsagenda wordt eind 2019 met de raad gedeeld. In 2020 worden de eerste onderdelen geëvalueerd op basis van de Bornse cirkel van sturing (extra aandacht voor toegevoegde waarde en maatschappelijk belang).

3.3.2.2 Thema Dienstverlening

Resultaten 2018-2022

Serviceloket / Dienstverlening

- De verschillende organisaties op het gebied van hulp, welzijn, zorg en inkomen gaan onder één vlag samenwerken aan een gezamenlijk doel: zorgen dat inwoners in Borne zo lang mogelijk mee kunnen doen.
- In 2020 is er een fysiek, laagdrempelig, integraal serviceloket (Bornse Balie) gerealiseerd waar inwoners (maar ook professionals en vrijwilligersinitiatieven) terecht kunnen voor informatie-, advies-, hulp- en zorgvragen op het gebied van o.a. welzijn, hulp, zorg, opgroeien, vervoer, wonen, inkomen.
- Van het uitvoeringsprogramma dienstverlening en informatievoorziening realiseren we deze periode de volgende onderdelen: toegankelijk digitaal loket, archieven zijn digitaal beschikbaar, we voldoen aan informatieveiligheidseisen, we werken volledig digitaal. Het serviceloket sluit goed aan bij de verbouwplannen van de publiekshal (zie regisserende gemeente).

De stand van zaken is:

In afwachting van de uitkomsten van het proces Keuzes voor Borne is er nog geen actie ondernomen om te komen tot een fysiek laagdrempelig, integraal serviceloket waar inwoners, maar ook professionals en

vrijwilligersinitiatieven, terecht kunnen voor informatie-, advies-, hulp- en zorgvragen op het gebied van onder andere welzijn, hulp, zorg, opgroeien, vervoer, wonen, inkomen. Dit geldt ook voor het onder één vlag samenwerken door de verschillende organisaties op het gebied van hulp, welzijn, zorg en inkomen. Vanuit het uitvoeringsprogramma dienstverlening en informatievoorziening is het toegankelijke digitaal loket gerealiseerd.

3.3.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Na het saldo van de baten en lasten zijn de reservemutaties binnen programma Verbindend Borne gepresenteerd.

(x € 1.000)	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<u>Lasten:</u>						
Bestuur	1.607	1.246	1.230	1.230	1.230	1.230
Dienstverlening	1.670	1.071	1.025	1.016	1.036	1.014
Totaal lasten	3.277	2.317	2.255	2.246	2.266	2.244
<u>Baten:</u>						
Bestuur	59	0	0	0	0	0
Dienstverlening	1.348	377	282	282	282	282
Totaal baten	1.407	377	282	282	282	282
Saldo van baten en lasten	-1.870	-1.941	-1.973	-1.963	-1.984	-1.962
Beschikking over reserves	11	0	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves	51	0	0	0	0	0
Saldo programma	-1.911	-1.941	-1.973	-1.963	-1.984	-1.962

3.4 programma

Borne Algemeen

3.4.1 Wat willen we bereiken?

We beseffen ons dat de wensen de (financiële) mogelijkheden overstijgen en er keuzes gemaakt moeten worden. Bij nieuwe beleidsontwikkelingen verwachten we van het college een goede inhoudelijke en financiële onderbouwing. Op basis hiervan besluiten wij om geld beschikbaar te stellen en hoe we dit betalen. Voor de dekking maken wij telkens een afweging tussen het inzetten van bestaande middelen, nieuwe middelen, middelen van derden en belastingverhoging. We zullen gemeentelijke belastingen en dit middel uitsluitend inzetten voor ontwikkelingen die rechtstreeks ten goede komen aan een groot deel van onze inwoners.

3.4.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.4.2.1 Thema Middelen

De gemeente is open over inkomsten en uitgaven zodat het bestuur kan sturen en verantwoording kan afleggen aan de samenleving.

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vastgesteld bestedingsdoel en zijn daarmee vrij besteedbaar.

Lokale heffingen

Onroerendezaakbelasting (OZB) is een algemeen dekkingsmiddel.

Reinigingsrechten, afvalstoffenheffing, rioolrechten en reclamebelasting hebben een vastgesteld bestedingsdoel en zijn daarmee geen algemeen dekkingsmiddel. De tarieven worden jaarlijks bij het vaststellen van de belastingverordeningen gecorrigeerd voor inflatie op basis van de Macro Economische Verkenningen (MEV) van het Centraal Plan Bureau (CPB). Een nadere toelichting op de lokale heffingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Algemene uitkeringen

De ramingen binnen de algemene uitkering worden geactualiseerd op basis van de gemeentefondscirculaires van het rijk. In de raming worden ook de begrotingsrichtlijnen en, waar mogelijk en relevant, actuele gegevens uit de organisatie betrokken. Onderdelen van de raming zijn de aantallen van de verdeelmaatstaven, de uitkeringsfactor en de diverse integratie- en decentralisatie-uitkeringen.

Dividend

Jaarlijkse dividenden c.q. winstuitkeringen ontvangen we van onder andere Cogas, Enexis, Vitens, Bank Nederlandse Gemeenten, Crematoria Twente, Twente Milieu en Twence. Dividenden en winstuitkeringen begroten we op basis van historische gegevens en/of bestuursbesluiten.

Saldo van de financieringsfunctie

Dit is het saldo van betaalde rente over de aangegane leningen en aangetrokken middelen in rekening courant minus de ontvangen rente over de uitzettingen. Kortom het verschil tussen betaalde en ontvangen rente.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Reserves en voorzieningen leiden tot beschikbaarheid van vermogen waarover geen rente betaald hoeft te worden omdat geen geld wordt geleend. Deze bespaarde rente is beschikbaar als algemeen dekkingsmiddel.

Overhead

In de begroting zijn, conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de baten en lasten van overhead apart inzichtelijk gemaakt. Het BBV definieert overhead als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'.

Overhead is hiermee min of meer hetzelfde als de klassieke bedrijfsvoeringsfuncties. Het betreft zowel materiële als personele kosten zoals het gemeentehuis, verzekeringen, opleidingen en automatisering en leidinggevend en de meeste functies in de concernstaf.

Het saldo van het overzicht hieronder (Bruto overhead) is gelijk aan het saldo op het taakveld

0.4 Overhead (zie overzicht van baten en lasten per taakveld).

Doorberekening aan grondexploitatie, voorzieningen en investeringen

In het BBV is voor de grondexploitatie, investeringen en voorzieningen een uitzondering gemaakt voor wat betreft het centraal begroten en verantwoord van overheadkosten.

Aan grondexploitatie en investeringen wordt overhead doorberekend volgens de volgende formule: toegerekende personele lasten / totaal personele lasten * totaal taakveld overhead. In het overzicht 'Overhead' is dit opgenomen bij 'Doorberekening'.

Toerekening overhead aan heffingen en tarieven

Overhead wordt betrokken bij de berekening van kostendekkende heffingen en tarieven. Deze berekening vindt extracomptabel (buiten de boekhouding om) plaats en maken onderdeel uit van de in dit onderdeel gepresenteerde kosten van overhead. Aan heffingen die 100% kostendekkend zijn wordt overhead toegerekend volgens de volgende formule: toegerekende personele lasten / totaal personele lasten * totaal taakveld overhead (voor doorberekening). Deze toerekening heeft geen invloed op het overzicht 'Overhead'.

Vennootschapsbelastingplicht (Vpb)

Sinds 1 januari 2016 zijn overheden vennootschapsbelastingplichtig voor die activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer. Hiertoe heeft de gemeente Borne haar gemeentelijke activiteiten laten beoordelen of deze wel of niet vennootschapsbelastingplichtig zijn. De aangifte over 2016 en 2017 wordt in 2018 gedaan. De aangifte voor de jaren 2018 en verder moet ingediend worden voor 1 juni van het volgende kalenderjaar. Voor de jaren 2018-2022 verwachten wij dat de Vpb-aafdracht nihil zal zijn. Omdat op deze verwachting een onzekerheid rust, is de Vpb opgenomen in de risicoparagraaf.

Onvoorzien

De wettelijk verplichte post 'onvoorzien' is bedoeld als dekking voor uitgaven die als onuitstelbaar en onvermijdbaar worden aangemerkt en waarvoor in de begroting verder geen raming is opgenomen. Voor deze onvoorzien uitgaven neemt Borne € 63.000 op in de begroting. Indien de uitgave een structureel karakter heeft dan worden de meerjarige consequenties bestuurlijk afgewogen.

3.4.2.2 Thema Vastgoed

De gemeente exploiteert een kostendekkende vastgoedportefeuille die aansluit op de maatschappelijke vraag.

3.4.2.3 Thema Bedrijfsvoering

De gemeente faciliteert met zijn bedrijfsvoering de dynamische relatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

3.4.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Na het saldo van de baten en lasten zijn de reservemutaties binnen programma Borne Algemeen gepresenteerd.

(x € 1.000)	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Middelen	-195	-2.828	2.070	2.987	3.880	4.823
Vastgoed	990	600	417	363	393	368
Bedrijfsvoering	6.344	6.407	6.417	6.318	6.363	6.196
Totaal lasten	7.139	4.179	8.904	9.668	10.636	11.387
Baten:						
Middelen	38.891	38.706	39.673	40.453	41.164	42.142
Vastgoed	140	100	102	102	102	102
Bedrijfsvoering	262	795	50	50	50	50
Totaal baten	39.293	39.601	39.825	40.605	41.316	42.294
Saldo van baten en lasten	30.332	35.423	30.922	30.937	30.680	30.907
Beschikking over reserves	4.884	6.317	971	771	666	275
Toevoeging aan reserves	4206	5192	165	0	0	0
Saldo programma	32.832	36.548	31.728	31.708	31.347	31.182

In het programma Borne Algemeen zijn de volgende componenten opgenomen die ten behoeve van het inzicht separaat genoemd worden:

(* € 1.000)	REKENING BEGROTING BEGROTING			MJR	MJR	MJR
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Algemene dekkingsmiddelen:						
Algemene uitkering	29.702	30.760	32.197	32.711	33.256	34.066
Lokale heffingen	5.405	5.761	5.929	6.087	6.147	6.205
Dividend	1.361	1.130	1.130	1.130	1.130	1.130
Overige	-	-	-	-	-	-
Totaal algemene dekkingsmidd.	36.468	37.651	39.256	39.928	40.533	41.401
Overhead	6.109	5.495	6.367	6.268	6.313	6.146
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	63	57	64	64	65	65

4 Paragrafen

4.1 paragraaf

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne. Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen gebeurt door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De definitieve vaststelling van de tarieven door de gemeenteraad vindt plaats in december 2019.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, welke vooral door de burgers worden opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (OZB) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is er op gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk rechtvaardiger te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende de lokale heffingen tenminste te bevatten:

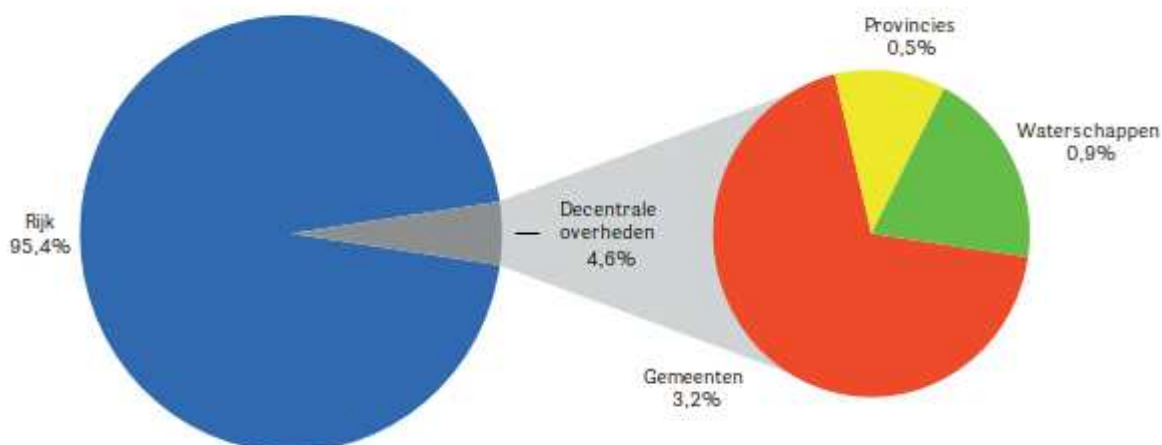
- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne.

4.1.1 Inkomsten

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat in 2019 3,2% naar de gemeenten. De decentrale overheden nemen samen 4,6% voor hun rekening, de rijksoverheid 95,4%. Het aandeel van de gemeente Borne aan ontvangen belastingen en retributies bedraagt in dit geheel € 10,2 miljoen.

Grafiek: uit Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2019

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de inkomsten gemeentelijke heffingen.

Categorie	Soort belasting	Begroting 2020
Algemene belastingen	OZB	5.759
	Reclamebelasting	169
Saldo algemene belastingen		5.928
Bestemmingsbelastingen	Rioolheffing	1.716
	Afvalstoffenheffing	2.020
Saldo bestemmingsbelastingen		3.736
Leges en rechten	Leges burgerzaken	182
	Leges omgevingsvergunning	429
	Leges overig	72
	Begraafplaatsrechten	100
	Marktgelden	46
Saldo leges en rechten		829
Totaal		10.493

4.1.2 Beleid

Beleidskaders

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen;
- het coalitieakkoord 2018-2022;
- landelijke wet- en regelgeving.

Hervorming lokaal belastinggebied

Het vorige kabinet heeft in een brief d.d. 24 juni 2016, kenmerk 2017-0000356712, aan de Tweede Kamer bouwstenen gegeven voor een hervorming van het lokaal belastinggebied. Verschuiving van Rijks- naar gemeentebelastingen zou op de agenda van het het nieuw te vormen kabinet moeten staan. In het meest recente regeerakkoord (oktober 2017) is niets opgenomen over de uitbreiding van het lokaal belastinggebied. De staatsecretaris van Financiën heeft in antwoord op Kamervragen aangegeven dat verruiming van de mogelijkheden van gemeenten om belasting te heffen niet tot een van zijn vijf prioriteiten, die grotendeels uit het regeerakkoord voortvloeien, behoren.

Wel is duidelijk dat de door het Rijk bepaalde maximum vermogensgrenzen voor kwijtschelding van lokale heffingen (die net wat lager zijn dan de door het Rijk bepaalde vermogensgrenzen voor de bijstand) niet worden aangepast (brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkszaken d.d. 5 juni 2018, kenmerk 2018-0000100339).

Op 14 februari 2018 ondertekenden het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen een interbestuurlijk programma (IBP) met bijbehorende gezamenlijke agenda.

Uitgangspunt hierbij is dat de maatschappelijke opgaven van nu zich manifesteren op lokaal, regionaal, nationaal, Europees en mondiaal niveau. Vaak spelen ze op meerdere schaalniveaus tegelijk en liggen oplossingen niet in het bereik van één overheidslaag. Een toenemend aantal maatschappelijke opgaven is alleen op te lossen wanneer gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk als één overheid samenwerken richting partners. Over de fiscale thema's zijn in het IBP de volgende procesafspraken gemaakt:

- Decentrale belastingstelsels hebben regulier onderhoud nodig om in goede staat te blijven en toekomstbestendig te zijn. Rijk en medeoverheden gaan aan dit onderhoud werken en verkennen daarnaast de mogelijkheden die decentrale belastingstelsels bieden om de realisatie van gezamenlijke ambities te faciliteren.
- We spreken af om eventuele knelpunten in de fiscale regelgeving, op het niveau van zowel de Rijksoverheid als de medeoverheden, te inventariseren die belangrijke doelstellingen van zowel Rijk als decentrale overheden in de weg staan (bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid en de circulaire economie) en om te bezien of er, met inachtneming van bestaande wet- en regelgeving, oplossingen kunnen worden geboden.

Bezwaar en beroep bij kwijtschelding

Nu is geen bezwaar mogelijk tegen een beschikking uitstel van betaling. Tegen een beschikking kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is nu administratief beroep bij het college mogelijk. In de toekomst is in beide gevallen eerst bezwaar bij de invorderingsambtenaar mogelijk en is daarna de fiscale rechter bevoegd (rechtbank in eerste aanleg, gerechtshof in hoger beroep en Hoge Raad in cassatie). Deze landelijke wijziging treedt naar verwachting na 2021 in werking.

Afschaffing actualiseringsplicht bestemmingsplannen en beheersverordeningen

Een van de instrumenten binnen het nieuwe stelsel van omgevingsrecht is het omgevingsplan. Gemeenten moeten in het nieuwe stelsel hun bestemmingsplannen, beheersverordeningen en andere regelingen over de fysieke leefomgeving uit andere verordeningen bundelen en omvormen tot één samenhangend en consistent omgevingsplan.

Artikel 3.1, lid 4, Wet ruimtelijke ordening (Wro) bepaalt nu nog dat wanneer een bestemmingsplan niet tijdig is vastgesteld of is verlengd, voor de gemeente 'de bevoegdheid tot het invorderen van rechten ter zake van na dat tijdstip door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten die verband houden met het bestemmingsplan' vervalt (de zgn. legessanctie). In de aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt met deze wet de actualiseringsplicht uit de Wro voor een belangrijk deel van de bestemmingsplannen en beheersverordeningen afgeschaft. Hierdoor komt ruimte beschikbaar, zodat gemeenten in aanloop naar de Omgevingswet al kunnen starten met de voorbereiding van het tot stand te brengen omgevingsplan. Het wetsvoorstel vormt een onderdeel in de overgang naar het nieuwe stelsel van

het omgevingsrecht, zoals dat naar verwachting in 2021, met onder meer de Omgevingswet (Stb. 2016, nr. 156), in werking treedt.

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt gestreefd naar 100% kostendekking. De voor 2020 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het Rijk heeft vastgesteld, dan wel gemaximeerd. Op basis van het Centraal Economisch Plan wordt uitgegaan van 2,2%. In 2021 zullen de OZB-tarieven nog eens extra worden verhoogd met 1,75% voor realisatie van de renovatie en de beperkte uitbreiding van het zwembad en de energiebesparende maatregelen in het zwembad en sporthal 2.

Duurzaamheid

Daar waar mogelijk proberen wij door tariefstellingen en vrijstellingsbepalingen een bijdrage te leveren aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen.

4.1.3 Overzicht

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden.

De opbrengsten van de belastingen en overige heffingen worden in beginsel alleen aangepast aan de inflatiecorrectie. Deze bedraagt 2,2%. De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen).

De opbrengst van de zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. In 2020 worden in Borne de volgende gebonden belastingen en retributies geheven: afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges en rechten.

Met ingang van 2017 moet door gewijzigde regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) meer inzicht gegeven worden in de kostendekkendheid van heffingen. Bij de toepasselijke heffingen zijn de lastenbatenoverzichten en specifieke beleidsuitgangspunten vermeld. Naast de lasten die direct uit de taakvelden zijn af te leiden, mogen ook overheadkosten en BTW worden toegerekend. De overheadkosten moeten op een consistente wijze worden toegerekend, de gemeente mag de methodiek zelf bepalen en moet deze opnemen in de financiële verordening.

Voor de berekening van de tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing zal een uitgewerkt overzicht worden bijgevoegd bij de belastingvoorstellen voor 2020.

De gemeentelijke belastingen die in 2020 in Borne worden geheven zijn:

1. Ongebonden belastingen
  - 1.1. Onroerendezaakbelastingen
  - 1.2. Reclamebelasting
2. Gebonden belastingen
  - 2.1. Afvalstoffenheffing
  - 2.2. Leges en rechten
  - 2.3. Rioolheffing

4.1.3.1 Onroerendezaakbelasting

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerende-zaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een algemene belasting, er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente. De opbrengst is onderdeel van de algemene middelen.

In de meicirculaire gemeentefonds 2019 is aangekondigd dat het Rijk met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft afgesproken dat vanaf 2020 een benchmark woonlasten wordt ingevoerd om jaarlijks

de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Met de invoering van de benchmark wordt afgestapt van de afspraak dat de ontwikkeling van de lokale lasten jaarlijks wordt gemonitord met de macronorm onroerende zaakbelasting (ozb, de macronorm).

De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie per 1 januari van het belastingjaar geldt. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, worden meegenomen in het volgende belastingjaar. Belastingplichtigen zijn eigenaren van woningen; eigenaren van niet-woningen; gebruikers van niet-woningen. Indien iemand zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, dan betaalt hij of zij beide belastingen.

De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen wordt een afzonderlijk tarief vastgesteld. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die met de begroting is vastgesteld. De beoogde opbrengst van de OZB per belastingplicht wordt eerst vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van de belastingplicht het OZB-tarief berekend. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, leidt dit tot een neerwaarde bijstelling van het OZB-tarief. Anders zou de OZB-opbrengst evenredig meestijgen. Andersom geldt hetzelfde. Een negatieve waardeontwikkeling van de vastgoedmarkt leidt tot een verhoging van het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB opbrengst daalt.

De tariefaanpassing op basis van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt heeft voor de gemiddelde eigenaar en gebruiker geen effect op de hoogte van de OZB-heffing. Immers, een gemiddeld vastgoedobject volgt de ontwikkeling op de vastgoedmarkt.

4.1.3.2 Reclamebelasting

Op grond van artikel 227 van de Gemeentewet kunnen gemeenten reclamebelasting heffen. Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Het gaat om aankondigingen in letters, symbolen, voorwerpen kleuren of een combinatie daarvan. Voorbeelden zijn gevelreclame, bestickering ramen, posters, vlaggen, uithangborden, luifels of spandoeken. De reclamebelasting is in overleg met ondernemers ingevoerd. Besloten is om de opbrengst van de reclamebelasting, na aftrek van de kosten, beschikbaar te stellen voor de verbetering van leefbaarheid, veiligheid en attractiviteit van winkelgebieden en bedrijventerreinen.

4.1.3.3 Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is geregeld in artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Op basis van de Wet Milieubeheer heeft de gemeente de wettelijke taak om zorg te dragen voor de inzameling van afvalstoffen die afkomstig zijn van particuliere huishoudens. De inzameling van afval wordt sinds 1996 uitgevoerd door Twente Milieu. De verwerking van met name restafval en GFT vindt plaats bij Twence. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen wordt betaald uit de afvalstoffenheffing.

Inwoners zijn verplicht afvalstoffenheffing te betalen, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel waarvoor de gemeente een wettelijke plicht tot inzameling heeft en de inzamelverplichting ook nakomt.

De grondslag voor de berekening van afvalstoffenheffing is niet wettelijk vastgelegd. De gemeente is in principe vrij deze grondslag zelf te bepalen. De gemeente Borne hanteert vanaf 2020 als grondslag een vast bedrag per object vermeerderd met een variabel bedrag per aangeboden volume van het afval.

Afvalstoffenheffing (*€1.000)		Begroting 2020
Lasten taakvelden	Afval	1.792
	Inkomensregelingen	67
Baten taakvelden exclusief heffingen	Afval	-207
Toe te rekenen kosten	Overhead	54
	BTW	314
Totale kosten		2.019
Opbrengst heffingen		-2.020
Totale baten		-2.020
Dekkingspercentage		100,0%

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld afval (€ 1.789.000). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het bedrijfs- en huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Omdat er ook bedrijfsafval op het taakveld is opgenomen worden niet alle kosten van het taakveld meegenomen. Dit is inclusief de kosten voor de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken het versturen van aanslagen aan de juiste personen.

Daarnaast begroten wij € 318.000 voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die worden gemaakt door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

4.1.3.4 Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Met de invoering in 2008 van de Wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing. De rioolheffing is een bestemmingsheffing (bestemming is watertaken), er staan geen aanwijsbare tegenprestaties tegenover.

Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. In een GRP wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het gemeentelijk rioolstelsel.

Verwachte kosten

In totaal verwachten we het komende jaar € 1.766.000 aan kosten te maken om deze zorgplichten na te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Rioolheffing (*€1.000)		Begroting 2020
Lasten taakvelden	Riolering	1.220
	Inkomensregelingen	124
	Verkeer en vervoer	40
	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	81
Baten taakvelden exclusief heffingen	Riolering	-175
Toe te rekenen kosten	Overhead	144
	BTW	158
Totale kosten		1.591
Opbrengst heffingen		-1.591
Totale baten		-1.591
Dekkingspercentage		100,0%

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld riolering (€ 1.214.000). De kosten zitten vooral in daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater, inclusief de kosten voor de heffing en invordering van de rioolheffing.

Daarnaast begroten wij € 162.000 voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Rioolaansluitrecht

De wettelijke basis voor het heffen van het rioolaansluitrecht ligt in artikel 229 van de Gemeentewet. In het rioolaansluitrecht worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten pand.

4.1.3.5 Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

- titel 1, algemene dienstverlening;
- titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- titel 3, dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Dit laatste zou ook moeilijk realiseerbaar zijn gezien het feit dat de kosten voor de individuele diensten moeilijk zijn te bepalen. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Leges en rechten (*€1.000)		Begroting 2020
Lasten taakvelden	Burgerzaken	703
	Verkeer en vervoer	10
	Wonen en bouwen	1.469
Baten taakvelden exclusief heffingen	Verkeer en vervoer	4
	Wonen en bouwen	6
Toe te rekenen kosten	Overhead	2.010
Totale kosten		4.202
Opbrengst heffingen	Burgerzaken	-182
	Verkeer en vervoer	-12
	Wonen en bouwen	-443
Totale baten		-637
Dekkingspercentage		15,2%

Op grond van het bovenstaande is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het Rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

4.1.3.6 Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Begraafrechten (*€1.000)		Begroting 2020
Lasten taakvelden	Begraafplaatsen en crematoria	264
Totale kosten		264
Baten taakvelden exclusief heffingen	Begraafplaatsen en crematoria	-
Opbrengst heffingen	Begraafplaatsen en crematoria	-100
Totale baten		-100
Dekkingspercentage		37,9%

4.1.3.7 Marktgeden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

De uitgaven die wij moeten doen om deze zorgplichten na te komen, maken wij transparant en splitsen wij uit naar de taakvelden waar deze betrekking op hebben.

Marktgelden (*€1.000)		Begroting 2020
Lasten taakvelden	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	40
Toe te rekenen kosten	Overhead	8
Totale kosten		48
Baten taakvelden exclusief heffingen	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-
Opbrengst heffingen	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-46
Totale baten		-46
Dekkingspercentage		94,6%

4.1.4 Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

bruto woonlasten eigenaar-gebruiker woning	éénpersoonshuishouden		meerpersoonshuishouden		stijging in % tov 2018	
	2018	2019	2018	2019	1-pers	meerpers
Almelo	781	808	781	808	3,5	3,5
Borne	744	769	744	769	3,4	3,4
Dinkelland	746	744	774	769	-0,2	-0,7
Enschede	747	773	787	808	3,6	2,7
Haaksbergen	769	778	820	829	1,1	1
Hellendoorn	683	718	797	836	5,1	4,9
Hengelo	714	743	787	817	4	3,8
Hof van Twente	748	746	790	778	-0,3	-1,5
Losser	775	792	806	817	2,2	1,3
Oldenzaal	638	637	668	662	-0,2	-0,9
Rijssen-Holten	566	579	602	620	2,2	2,9
Tubbergen	654	666	684	692	1,7	1,1
Twenterand	657	710	697	745	8,2	6,9
Wierden	620	626	764	763	1	-0,1
Overijssel	688	708	755	743	2,9	-1,6
Nederland	654	672	721	740	2,8	0,7

Woonlastenladder COELO (hoe lager het nummer, des te lager de last)	2018	2019
Almelo	263	268
Borne	195	214
Dinkelland	252	215
Enschede	270	266
Haaksbergen	311	290
Hellendoorn	285	302
Hengelo	272	278
Hof van Twente	274	228
Losser	299	279
Oldenzaal	75	49
Rijssen-Holtén	22	22
Tubbergen	102	84
Twenterand	120	166
Wierden	235	201

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2019:

	2017	2018	2019	2020
OZB Eigenaar	356,62	357,57	380,87	396,87
Afvalstoffenheffing	243,48	212,76	211,56	p.m.
Rioolheffing	185,52	173,52	176,64	p.m.
Totale woonlasten	785,62	743,85	769,07	p.m.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (kortweg COELO) berekent jaarlijks per gemeente de belastingdruk. Uit hun publicatie "Atlas van de lokale lasten 2019" blijkt dat voor de veertien Twentse gemeenten de woonlasten voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden als volgt zijn weer te geven:

4.1.5 Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de ozb, riool- en voor de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen woonlasten betalen;
- Voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend en ook geen kwijtschelding rioolheffing bij een grondslag > 500m³;
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- Ondernemers voor de privébelastingen zijn gelijkgesteld met particulieren;
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit en;
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid is voor 2020 uitgegaan van een totaalbedrag van € 190.000. Hierbij gaat het om €123.500 voor Afvalstoffenheffing, € 0 voor OZB en € 66.500 voor Rioolheffing. De gederfde inkomsten voor de riool- en afvalstoffenheffing worden gecompenseerd via een verhoging van het tarief van de betreffende heffing.

4.2 paragraaf

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen brengen we het weerstandsvermogen in kaart. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken, de beschikbare weerstandscapaciteit, om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen.

De financiële kengetallen geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken.

Aan de basis van deze paragraaf liggen de Nota risicomangementbeleid en de Nota reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen.

Deze laatste nota is een samenvoeging van de Nota reserves en voorzieningen en de Nota weerstandsvermogen in 2019. De belangrijkste wijzigingen zijn de afschaffing van de toerekening van de bespaarde rente, de nieuwe stelpost structurele beleidsontwikkelingen, het niet meer opnemen van de stille reserves in de beschikbare weerstandscapaciteit en tenslotte de actualisatie van een aantal reserves.

4.2.1 Beschikbare weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit (* € 1.000)	stand 1 jan. 2020
Onbenutte belastingcapaciteit	-
Begrotingsoverschot komende jaren	-
Structurele weerstandscapaciteit	-
Algemene reserve	5.628
Algemene reserve grondexploitatie	5.551
Reserve beleidsontwikkeling	2.672
Post onvoorzien	64
Incidentele weerstandscapaciteit	13.915
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	13.915

Toelichting

Structurele weerstandscapaciteit

Middelen die permanent (structureel) kunnen worden ingezet om tegenvallers in de begroting (exploitatie) op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

- Onbenutte belastingcapaciteit

In de gemeente Borne is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Gezien de OZB norm artikel 12 is de onbenutte belastingcapaciteit nihil. Ten aanzien van rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges en andere heffingen geldt dat deze 100% kostendekkend moet zijn, waardoor ook op deze onderdelen geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.

- Begrotingsoverschot komende jaren

Indien er sprake is van een begrotingsoverschot voor de komende jaren dan kan dit worden ingezet ter verbetering van de structurele weerstandscapaciteit. Op dit moment is deze ruimte er niet.

Incidentele weerstandscapaciteit

Het vermogen om calamiteiten en andere éénmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed hebben op de voortzetting van taken op het te gelden niveau.

- Algemene reserve

De Algemene reserve kan volledig worden gezien als buffer om financiële tegenvallers op te vangen. Wel zijn door de raad afspraken gemaakt over het doel en het gebruik van de reserve.

- Algemene reserve grondexploitatie

Op grond van gewijzigde regelgeving (notitie grondexploitatie van de commissie BBV) wordt het winstnemen op meerjarige grondexploitaties beheerd door het voorzichtigheidsbeginsel. Voorziene verliezen worden al in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. Door dit uitgangspunt worden niet meer de reële opbrengsten grondexploitatie gehanteerd in de berekening van de weerstandscapaciteit, maar de stand van de Algemene reserve grondexploitatie.

- Reserve beleidsontwikkeling

De Reserve beleidsontwikkeling kan, uitgezuiverd van verplichtingen, gebaseerd op door de raad genomen besluiten, volledig worden meegenomen als weerstandscapaciteit.

- Post onvoorzien

De algemene post onvoorzien is, op basis van een bedrag per inwoner, geraamd op € 64.000.

4.2.2 Benodigde weerstandscapaciteit

Periodiek worden de risico's van de organisatie beoordeeld. Een risico is te definiëren als een onzekere gebeurtenis of omstandigheid met één of meerdere mogelijke oorzaken en met negatieve gevolgen op het behalen van de doelstellingen van onze gemeente.

Medio augustus 2019 zijn de risicoprofielen geactualiseerd. De top 10 risico's van zowel de lijnorganisatie en projecten als de grondexploitatie worden hieronder weergegeven.

Lijnorganisatie en projecten

Tabel 1: 10 belangrijkste financiële risico's (lijnorganisatie en projecten)					
Nr.	Risiconummer	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg
1.	Strategisch project verbindingsweg	Verbindingsweg/ onderdoorgang kan niet gerealiseerd worden binnen eigendomsgrens (na verwerving)	geld - 1. Extra grondverwerving noodzakelijk, vertraging. Of andere bouwmethode aannemer (extra kosten)2. Budgetoverschrijding die opgelost moeten worden met versobering	25%	max. € 500.000
2.	Strategisch project verbindingsweg	Grondwaterstanden blijken in werkelijkheid anders dan aangenomen.	geld - 1. Over- of onder dimensionering van de betondoorsnedes van de verdiepte ligging2. De lengte van de betonnen constructie is te kort of te lang om de drooglegging van het spoor te garanderen3. Extra kosten voor fundering (zwaardere ankers) 4. Opstuwning van water aan de ene zijde en verdroging aan de andere zijde, waarvoor maatregelen genomen moeten worden.(50/60m2 aan beton extra)	35%	max. € 250.000
3.	Productgroep Welzijn en Educatie	Decentralisaties: Autonome groei van de vraag naar jeugdzorg en WMO.	geld - Overschrijden van budgetten.	20%	max. € 400.000
4.	Control	Privacy: Onzorgvuldig / onrechtmatig verwerken van persoonsgegevens.	geld - , Imago - 1. Imagoschade 2. Onderzoek / boetes toezicht houdende autoriteit (AP) 3. Schadeclaims	75%	max. € 100.000
5.	Productgroep Uitvoering	Achterstand in groot onderhoud en het niet tijdig vervangen van gemeentelijke kapitaalgoederen.	geld - Dit kan leiden tot ingrijpender en duurder onderhoud en/of schadeclaims als gevolg van het niet voldoen aan de zorgplicht (aansprakelijkheidstelling voor schade op grond van art 6:174 BW).	15%	max. € 500.000
6.	Strategisch project verbindingsweg	Tijdens realisatie aantreffen van onvoorziene objecten in de bodem (archeologische vondst, verontreinigingen, etc.)	geld - 1. Werkzaamheden (deels) stil moeten leggen2. Aannemer brengt verdragingskosten in rekening3. Kosten voor o.a. opruimen NGCE, archeologische vondsten, bodemsanering	25%	max. € 250.000
7.	Project het Wooldrik	Besluit om fase II van het project niet door te laten gaan	geld - Een deel van de voorbereidingskosten heeft geen effect/nut gehad op gestelde doel., Imago - Draagvlak bij vereniging/inwoners wordt beschadigd	10%	max. € 500.000
8.	Productgroep I&T	Door faillissement of overnames leverancier softwaretoepassingen, of een monopolie positie van de leverancier.	geld - Extra kosten en gevaar voor continuïteit	50%	max. € 100.000
9.	Team Ondersteuning	Er worden verplichtingen aangegaan (al dan niet vanuit inkoop en aanbesteding) zonder dat er een geldend contract aan ten grondslag ligt.	geld - Dit kan leiden tot (extra) aansprakelijkheid. Tevens worden aanbestedingsrichtlijnen niet consequent toegepast. Hierdoor is er een risico op onrechtmatig handelen. extra - De volledigheid van het contractbeheersysteem (Facilitor) is niet vast te stellen.	50%	max. € 100.000
10.	Productgroep Uitvoering	De nieuwe manier van kostentoedeling valt nadelig uit voor Borne.	geld - Hogere kosten richting Twente Milieu.	50%	max. € 75.000

Tabel 2: 10 belangrijkste financiële risico's Grondexploitaties

Nr.	Risiconummer	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg
1.	Bornsche Maten	Een situatie waar sprake is van stagnatie in de gronduitgifte door een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	geld - De uitgifte van bouwgronden start later of stagneert tijdelijk;-De fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor extra renteverliezen optreden.-De gronden worden niet tegen de geraamde prijzen afgezet, of de toekomstige opbrengstenstijging is te optimistisch ingeschat- Aan de kostenkant voltrekt zich een prijsstijging welke niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop.-Er is sprake van een rentestijging gedurende de resterende looptijd van het plan.	50%	max. € 5.900.000
2.	Bornsche Maten	Het mogelijk niet kunnen voldoen aan de contractuele verplichtingen richting diverse private partijen. Er is een kans dat niet alle aangegane verplichtingen kunnen worden nagekomen en hiervoor een schadevergoeding moet worden betaald.	geld - Dit kan leiden tot schadeclaims.	50%	max. € 1.800.000
3.	De Veldkamp	Een situatie waar sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	geld - Gevolgen hiervan zijn: - de uitgifte van bouwgronden start later of stagneert tijdelijk;- de fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor extra renteverliezen optreden;- de gronden worden niet tegen de geraamde prijzen afgezet, of de toekomstige opbrengstenstijging is te optimistisch ingeschat;- aan de kostenkant voltrekt zich een prijsstijging welke niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop;- er is sprake van een rentestijging gedurende de resterende looptijd van het plan.	50%	max. € 1.757.000

4.	Olde Engberink	Regionale afspraken die leiden tot schrappen verdere verkoop nog uit te geven kavels en deze terug te brengen naar agrarische bestemming	geld - Helft van de kavels dienen te worden afgewaardeerd	30%	max. € 1.680.000
5.	Bornsche Maten	Scopewijzigingen in het projectplan	geld - Wanneer "De Knip" in de Rondweg niet wordt gerealiseerd zijn er schadeclaims te verwachten.	50%	max. € 1.000.000
6.	De Kollergang	Een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	extra - Het niet behalen van het beoogde maatschappelijke doel., geld - Een financieel tekort op de grondexploitatie Kollergang. Project afsluiten zonder verdere kaveluitgifte.	30%	max. € 1.224.000
7.	De Kollergang	Een situatie waar sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	geld - Gevolgen hiervan zijn: - de uitgifte van bouwgronden start later of stagneert tijdelijk;- de fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor extra renteverliezen optreden;- de gronden worden niet tegen de geraamde prijzen afgezet, of de toekomstige opbrengstenstijging is te optimistisch ingeschat;- aan de kostenkant voltrekt zich een prijsstijging welke niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop;- er is sprake van een rentestijging gedurende de resterende looptijd van het plan."	50%	max. € 590.000
8.	Bornsche Maten	Extra archeologisch onderzoek: Binnen het plangebied liggen enkele verdacht locaties. Afhankelijk van wat er deze locaties wordt gevonden kan het huidige budget worden overschreden.	geld - Extra kosten	50%	max. € 500.000

9. Olde Engberink	Een situatie waar sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	geld - - de uitgifte van bouwgronden start later of stagneert tijdelijk;- de fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor extra renteverliezen optreden;- de gronden worden niet tegen de geraamde prijzen afgezet, of de toekomstige opbrengstenstijging is te optimistisch ingeschat;- aan de kostenkant voltrekt zich een prijsstijging welke niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop;- er is sprake van een rentestijging gedurende de resterende looptijd van het plan.	50%	max. € 447.500
10. Bornsche Maten	"Onvoldoende dossiervorming met mogelijke financiële gevolgen voor de gemeente."	geld -	30%	max. € 500.000

Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn kunnen geplaatst worden in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft die in het oranje gebied zit, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft die in het rode gebied zit vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd.

Er wordt een onderscheid gemaakt in het bruto en netto risico. Het bruto risico geeft de situatie weer voordat er maatregelen zijn getroffen. Het netto risico geeft het resultaat na het nemen van maatregelen

geld	Bruto risicokaart				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > €500.000$	3	2	6		
$€250.000 < x < €500.000$	2	7	2		
$€100.000 < x < €250.000$	4	2	2		
$€25.000 < x < €100.000$	10	5	6		2
$x < €25.000$	3	8	4	1	1
<u>Geen geldgevolgen</u>	6	1	1		
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

geld	Netto risicokaart				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > €500.000$	1	2	6		
$€250.000 < x < €500.000$	4	5	2		
$€100.000 < x < €250.000$	3	2	2		
$€25.000 < x < €100.000$	12	5	6		1
$x < €25.000$	5	9	4		
<u>Geen geldgevolgen</u>	7	1	1		
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Op basis van het volledige risicoprofiel is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald met een statistisch rekenmodel. Dit model gaat er vanuit dat niet alle risico's op hetzelfde moment en in volledige vorm plaats vinden. Hiervoor gebruiken we een zekerheidspercentage van 90%.

Op basis van de meest recente risico-inventarisatie en simulatie is de benodigde weerstandscapaciteit € 7.531.000.

4.2.3 Weerstandsvermogen

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit (geraamde stand per 1/1/2020) en de benodigde weerstandscapaciteit ziet de ratio er als volgt uit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 13.915.000}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 7.531.000}} = 1,85$$

De beschikbare weerstandscapaciteit is fors lager door het niet meer meetellen van de stille reserves als onderdeel van het beschikbare weerstandsvermogen. Het benodigde weerstandsvermogen is gestegen door de aanpassing van de risicoprofielen voor de grondexploitaties en door bij het berekenen van het benodigde weerstandsvermogen het kwantificeren van gelijksoortige detailrisico's op een geconsolideerd niveau los te laten. Ten opzichte van de gestelde norm met betrekking tot het weerstandsvermogen (1,0 - 1,4) is het actuele weerstandsvermogen van de gemeente voldoende.

4.2.4 Kengetallen

Onderstaand worden de financiële kengetallen toegelicht.

Signaleringswaarden kengetallen	Laag risico	Neutraal risico tussen en		Hoog risico
1 a Netto schuldquote	< 90%	90%	130%	> 130%
1 b Netto schuldquote	< 90%	90%	130%	> 130%
2 Solvabiliteitsratio	> 50%	20%	50%	< 20%
3 Grondexploitatie	< 20%	20%	35%	> 35%
4 Structurele exploitatieruimte	> 0%			< 0%
5 Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95%	105%	> 105%

Kengetallen (meerjarig)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1 Netto schuldquote	139%	143%	136%	122%	117%	95%
2 Solvabiliteitsratio	26%	25%	23%	24%	24%	26%
3 Grondexploitatie	81%	111%	106%	95%	94%	77%
3 Grondexploitatie, aandeel Borne	81%	50%	48%	40%	42%	32%
4 Structurele exploitatieruimte	-1%	0%	-7%	-7%	-5%	-4%
5 Gemeentelijke belastingcapaciteit	108%	103%	104%	104%	104%	104%

4.2.4.1 Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossing op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Het eerste jaar zit de gemeente Borne boven deze maximum norm, reden hiervan is dat er meer langlopende leningen moeten worden afgesloten om nieuwe ontwikkelingen zoals de verbindingsweg te financieren.

Binnen de kengetallen wordt onderscheid gemaakt ten aanzien van de schuldquote inclusief en exclusief doorverstrekte leningen. Aangezien onze gemeente geen lening doorverstrekt zijn beide kengetallen gelijk.

4.2.4.2 Solvabiliteit

Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Het solvabiliteitspercentage ligt meerjarig rond de 25%, dit betekent dat Borne nog in voldoende mate kan voldoen aan haar financiële verplichtingen.

4.2.4.3 Grondexploitatie

Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondexploitatie is ten opzichte van de totaal geraamde baten. De boekwaarde van de grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor de grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren betreft. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Het percentage van de grondexploitaties ligt in Borne fors hoger dan de hierboven gestelde norm, dit houdt in dat Borne meer risico loopt op het niet verkopen van kavels waarbij de gronden al wel bouwrijp zijn gemaakt. Omdat de gemeente Borne voor twee grondexploitaties samenwerkt met de gemeente Hengelo zijn de kengetallen op twee manieren gepresenteerd. Het eerste percentage is gebaseerd op de grondexploitatie waarbij de Veldkamp en Wijkerslocatie Olde Engeberink in zijn totaliteit is opgenomen. Daarnaast is nog het percentage weergegeven waarbij alleen het aandeel van Borne wordt meegerekend.

4.2.4.4 Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt aangegeven als een percentage op basis van de structurele baten en lasten. Hoe hoger het percentage, hoe meer structurele ruimte. Voor 2020 staat dit percentage op -7% wat inhoudt dat er geen structurele ruimte in de exploitatie is. De ontwikkelingen in het meerjarenperspectief laten zien dat dit een structureel tekort is. Dit is passend binnen de positie waar Borne zich nu in bevindt.

4.2.4.5 Gemeentelijke belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten liggen 4% boven het landelijk gemiddelde, er is relatief minder ruimte om belastingen te verhogen. De daling van de gemiddelde woonlasten wordt veroorzaakt door de verlaging van de tarieven afval en riool. Hiermee zijn we dichterbij het landelijk gemiddelde gekomen. Voorstellen voor lastendrukverhoging kunnen weer leiden tot stijging van het percentage.

4.3 paragraaf

Onderhoud kapitaalgoederen

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de gemeentelijke begroting gemoeid. Kapitaalgoederen zijn nodig om de programmadoelen van de gemeente te realiseren en zijn het 'gezicht' van de gemeente. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is een instrument voor de raad om jaarlijks de kaderstellende en controlerende taak uit te kunnen voeren. Zij kan algemene kaders stellen over welke kapitaalgoederen de gemeente moet hebben en hoe zij met haar kapitaalgoederen omgaat, invloed uitoefenen op afzonderlijke investeringsbeslissingen en de kwaliteit van de aanwezige kapitaalgoederen bewaken en zo nodig bijsturen.

Nota kapitaalgoederen

Eens per 4 jaar wordt een Nota kapitaalgoederen uitgebracht. In 2016 is de Nota kapitaalgoederen 2017-2020 vastgesteld. De hieruit volgende vervangingen en omvormingen zijn opgenomen in de Programmabegroting 2020-2023. De diversiteit in achterstallig onderhoud en de daarmee samenhangende schommelende investeringen zijn als ontwikkelpunt genoemd in deze nota. Naar aanleiding hiervan is in 2019 een onderzoek uitgevoerd naar een duurzaam kostendekkend systeem voor de (vervanging van) de kapitaalgoederen. De resultaten van het onderzoek worden betrokken bij de actualisatie van de nota.

In de nota is ook gewezen op de installatieverantwoordelijkheid, voor de gemeentelijke elektrotechnische installaties (NEN 3140). Een voorstel om hiervoor een verplichte elektrotechnische bedrijfsvoering op te zetten wordt in het najaar aan het bestuur voorgelegd. Na verdere uitwerking in 2019 kan dan vanaf 2020 volgens de wettelijke regels worden gewerkt.

In de openbare ruimte hebben we te maken met verschillende kapitaalgoederen:

1. Wegen	7. Water
2. Openbare verlichting	8. Openbaar groen
3. Straatmeubilair	9. Begraafplaatsen
4. Civieltechnische kunstwerken	10. Sportvelden
5. Afvalcontainers	11. Speelvoorzieningen
6. Riolering	12. Gebouwen

Hieronder wordt ingegaan op deze kapitaalgoederen waarbij inzicht wordt gegeven in het beleidskader, het kwaliteitsniveau, het geplande onderhoud, het achterstallige onderhoud en de trends en ontwikkelingen. Tenslotte wordt in een overzicht de geplande onderhoudskosten en investeringen van de kapitaalgoederen gepresenteerd.

4.3.1 Wegen

Beleidskader

Borne heeft geen beleidsplan voor wegen. Voor het noodzakelijke onderhoud wordt een tweejaarlijkse inspectie uitgevoerd die resulteert in een meerjaren onderhoudsplan (MJOP). Er wordt in het MJOP onderscheid gemaakt tussen klein en groot onderhoud. Klein onderhoud is ondergebracht in de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Twente Milieu, terwijl de gemeente zelf opdracht geeft voor groot onderhoud. Binnen de totaal beschikbare budgetten voor groot en klein onderhoud kan jaarlijks, in overleg tussen Twente Milieu en gemeente, worden geschoven. In de Nota kapitaalgoederen is voorgesteld om voor de jaren 2017-2020 uit te gaan van het kwaliteitsniveau C (matig). Er is sprake van sober onderhoud, zonder dat er onveiligheid of kapitaalvernietiging optreedt. De weggebruiker kan in deze periode enige vorm van hinder of discomfort ervaren. De raad werd in de nota opgeroepen wel te investeren in renovatie en

herinrichting, omdat dit leidt tot een verbetering van de gehele openbare ruimte. Dit heeft de laatste jaren echter slechts op beperkte schaal plaatsgevonden.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

De laatste wegeninspectie is begin 2019 uitgevoerd. Uit deze inspectie bleek dat er sprake is van een verslechtering van de situatie ten opzichte van 2017. Weliswaar nam het aandeel A-kwaliteit (52%) toe door aanleg van nieuwe wegen in de uitbreidingsplannen, maar het aandeel D-kwaliteit nam toe tot ruim 14%. De wegen die zijn beoordeeld op kwaliteit D vertegenwoordigen een (achterstallige) onderhoudswaarde van ruim € 3.000.000. Door het accent te leggen op klein onderhoud van voetpaden en fietspaden wordt geprobeerd de veiligheid binnen de bestaande budgetten te waarborgen. Twente Milieu houdt in dit verband jaarlijks twee speciale inspectierondes voor het klein onderhoud. In 2019 worden de beschikbare budgetten voor groot onderhoud gebruikt om de meest urgente wegen aan te pakken. Veiligheid en het voorkomen van verdere kapitaalvernietiging zijn uitgangspunt voor de te maken keuzes.

Trends en ontwikkelingen

Binnen de bebouwde kom wordt vaker geluid reducerend asfalt toegepast. Dit werkt kostenverhogend voor het onderhoud omdat de vervangingscyclus korter is dan bij normaal asfalt. In verband met langer thuiswonende ouderen wordt er extra aandacht gevraagd voor de toegankelijkheid en de vlakheid van voetpaden. Dit speelt in bepaalde buurten (bijvoorbeeld Oud Borne).

4.3.2 Openbare verlichting

Beleidskader

In 2019 wordt een nieuw beleidsplan aan de gemeenteraad voorgelegd. Het plan bestrijkt de periode 2020-2030. In dit plan komt het thema duurzaamheid ruim aan bod. Dit sluit aan bij de geplande vervangingsoperatie van de openbare verlichting.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In het plan wordt de vervanging van 3300 van de 4300 lichtmasten aangedragen. Na deze operatie is de gehele gemeente voorzien van duurzame (LED) verlichting. Daarnaast wordt (waar mogelijk uit oogpunt van sociale- en verkeersveiligheid) een dim-regime ingesteld. De werkzaamheden worden gestart in 2019 en lopen door in 2020.

4.3.3 Straatmeubilair

Beleidskader

Er is geen beleidsplan beschikbaar voor straatmeubilair. De staat van het straatmeubilair is meegenomen in de Nota kapitaalgoederen 2017-2020.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Op grond van de in 2014 uitgevoerde inspectie is in de nota budget gevraagd voor grootschalige vervanging in 2020. Uitvoering hiervan is op verzoek van de raad vervroegd naar 2019. De bestaande achterstand in het onderhoud wordt hiermee weggewerkt.

Trends en ontwikkelingen

Beperking van het bordenwoud heeft doorlopend de aandacht, ook bij de vervanging.

4.3.4 Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Er is geen beleidsplan voor de civieltechnische kunstwerken. Wel is in 2016 een MJOP opgesteld voor bruggen, duikers en beschoeiingen. De vervangingsnoodzaak is aangegeven in de Nota kapitaalgoederen 2017-2020.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Achterstallig onderhoud aan de civieltechnische kunstwerken is weggewerkt in 2018. Voor de beschoeiingen geldt dit nog niet. Hiervoor zal in de volgende nota aandacht worden gevraagd.

4.3.5 Afvalcontainers

Beleidskader

In de afgelopen jaren zijn op grond van het afvalbeleid bovengrondse containers voor restafval (bij hoogbouw) en de verzamelcontainers op de milieupleintjes vervangen door ondergrondse containers.

Na besluitvorming over de invoering van Diftar worden er in 2019 in totaal 14 ondergrondse restafvalcontainers en ondergrondse papiercontainers bijgeplaatst. Aangezien er sprake is van een lease constructie is het onderhoud en de vervanging van deze voorzieningen geregeld. Voor 2020 zijn er geen plannen voor verdere uitbreiding van het aantal ondergrondse restafvalcontainers.

4.3.6 Riolering

Beleidskader

Het beleid, beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2017-2021.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Met het uitvoeren van de jaarlijks geplande rioolinspectie wordt de staat van de riolering goed in beeld gebracht en gehouden. De riolering is over het algemeen in redelijke tot goede conditie, er is geen sprake van groot achterstallig onderhoud. Het onderhoud voor de riolering wordt berekend op aanlegjaar en schadebeelden.

Rond 2025-2027 wordt een verhoging van de vervangingskosten (circa € 4 miljoen) aangegeven. Voor de middellangere termijn, rond 2030, wordt een enorme piek (circa € 16 miljoen) aan rioolvervangingskosten verwacht. Om te anticiperen op grote jaarvariaties op de lange termijn zijn de jaarlijkse investeringsbedragen voor rioolvervangingskosten uitgevlakt in gegroepeerde termijnen.

In periodiek overleg met beheer (wegen en verkeer) wordt de planning over het onderhoud afgestemd voor de planperiode. Kleinschalige beheer- en onderhoudswerkzaamheden worden door Twente Milieu conform de dienstverleningsovereenkomst uitgevoerd. Bij grootschalige werkzaamheden is een apart krediet gereserveerd. In het gemeentelijk rioleringsplan staan de rioolvervangingskosten, onderhoudsfrequenties en het afwegingskader met de benodigde investering opgenomen.

Trends en ontwikkelingen

- Bewustwording en betrokkenheid bij de burgers vergroten. Deltaplan ruimtelijke adaptatie schrijft voor om in 2019 stresstesten uit te voeren op de thema's wateroverlast, hitte, droogte en overstroming.
- Doelstelling is om de kwetsbaarheden in beeld te brengen en een dialoog aan te gaan met de burgers.
- Samenwerkingsverbanden optimaliseren. Twents waternet is een samenwerkingsverband met de 14 Twentse gemeenten en waterschap Vechtstromen in de waterketen en watersystemen. Er is beleid en visie geformuleerd gericht op toekomstige waterbeheerontwikkelingen.
- Exploitatielasten en krediet groot onderhoud evenwichtig plannen.
- Rioolvervangingskosten worden bij voorkeur uitgevoerd met relinen¹.
- Rioolheffing is volgens GRP stabiel gepland, investeringen worden per 2017 direct afgeschreven en niet meer gekapitaliseerd.

---

¹ Relinen is een innovatieve methode om bestaande leidingstelsels te renoveren. De voordelen hiervan zijn dat er minder opbreukwerk nodig is, de overlast wordt beperkt en kosten worden bespaard.

4.3.7 Water

Beleidskader

Het gemeentelijk waterplan Borne, dat in samenwerking met het waterschap en de waterleidingmaatschappij is opgesteld, is bij planvorming richtinggevend. Veel activiteiten gebeuren in samenwerking met het waterschap Vechtstromen. Borne is een waterrijk gebied, waarbij vele primaire wateren op de leggerkaart van het waterschap staan.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Gemeentelijk is er geen specifiek ambitieniveau voor het beheer en onderhoud van oppervlaktewateren. Het onderhoud is sober. Uitgangspunt is dat de wateren hun functie kunnen uitoefenen, de wateren veilig zijn en de kosten niet toenemen. Baggerwerkzaamheden zijn verantwoord in het vigerende gemeentelijk rioleringsplan, overige kleinschalige werkzaamheden onder DVO Twente Milieu. Enkele stedelijke wateren zijn (sinds 2012) overgedragen en in handen van waterschap Vechtstromen. Dit betreft de waterpartijen Weideplas, Bekenhorst en bedrijventerrein Veldkamp.

Ten aanzien van watersystemen op de leggerkaart beheert waterschap Vechtstromen alleen de essentiële waterlopen. Waterschap heeft in 2017 bepaald dat een groot deel van de waterlopen op de leggerkaart afstoot naar derden, waaronder de gemeenten. Er wordt door het waterschap een overgangperiode van drie jaar (tot 2021) gehanteerd om aan de overdracht te wennen en indien nodig ondersteuning te verlenen. Zolang blijven alle waterlopen op de leggerkaart staan. In vergelijking met de meeste andere Twentse gemeenten heeft het in zijn algemeenheid voor Borne een (zeer) beperkt gevolg.

Trends en ontwikkelingen

- Ruimte voor opvang en berging van water. Met name in nieuwbouwplannen Bornsche Maten en bedrijventerrein Veldkamp is het onderdeel 'water' mede bepalend geweest bij de planontwikkeling. In bestaand stedelijk gebied wordt bij ontwikkelingen het water op een duurzame wijze ingericht.
- Zichtbaar maken en beleving geven aan stedelijk water. Meer oppervlaktewateren aanbrengen om het water lokaal vast te houden. Geen afwenteling naar benedenstreams gelegen gebieden.
- Aandacht houden voor de kwaliteit, met name algengroei. Door het uitbaggeren/opschonen van de wateren is algengroei niet meer voorgekomen in de afgelopen periode.

4.3.8 Openbaar groen

Beleidskader

Het beleid ten aanzien van groene kapitaalgoederen is vastgelegd in het Groenbeleidsplan 2008-2020 en het Beheer kwaliteitsplan. Het beleidskader is voor de uitvoerende taken vertaald naar de productbladen in de DVO met Twente Milieu. Het bomenbeleid is vastgelegd in de Bomenverordening en de toelichting daarop. In het Groenbeleidsplan wordt uitgegaan van het kwaliteitsniveau B voor het onderhoud van de groenvoorzieningen. Enkele bijzondere locaties, zoals bijvoorbeeld de begraafplaats, kennen een hoger kwaliteitsniveau. De gewenste beeldkwaliteit en beheer kwaliteit zijn daarbij beschreven. In het Groenbeleidsplan is aandacht gevraagd voor het oplossen van knelpunten, die als gevolg van eerdere bezuinigingen en het verbod op het gebruik van gifstoffen in de plantsoenen zijn ontstaan. Door over te stappen op onderhoudsvriendelijker groen kunnen de gevolgen van het bestrijdingsverbod op termijn worden opgevangen.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Een plan voor omvorming naar onderhoudsvriendelijk groen wordt samen met Twente Milieu opgesteld. Op verschillende plekken in de gemeente staan bomen in een te kleine doorwortelbare ruimte. Ze veroorzaken schade aan bestrating en vormen overlast voor omwonenden. De resultaten van de boomveiligheidscontrole zijn de basis voor een plan van aanpak voor de komende periode. Beide processen van omvorming krijgen in nauwe samenspraak met omwonenden gestalte.

Trends en ontwikkelingen

Door langere droge perioden, die een structureel karakter lijken te krijgen, ontstaat er schade aan en uitval van groenvoorzieningen. Bij vervanging van weggevallen groen wordt vaker gekozen voor robuuster groen omdat deze beter bestand is tegen de perioden van hevige regenval en droogte.

Het aantal nesten van de eikenprocessierups zijn in 2019 toegenomen ten opzichte van de jaren ervoor. Ook voor de komende jaren wordt een toename van het aantal rupsen en nesten voorzien. In regionaal en provinciaal verband wordt gezocht naar mogelijkheden om de plaagdruk te beheersen en de overlast te verminderen. De kosten voor de bestrijding van de eikenprocessierups zullen voor 2020 eerder toenemen dan gelijk blijven aan de kosten van 2018.

4.3.9 Begraafplaatsen

Beleidskader

Op de begraafplaats is, een door de raad vastgesteld, beheerplan van toepassing.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In het beleidskader is een 'basis-plus' kwaliteit vastgesteld. Hierbij worden die gedeelten die als monumentaal betiteld zijn, en voldoende in de schaduw liggen echter extensiever, maar respectvol, onderhouden.

De droogte laat zich ook op de begraafplaats gelden. Sommige bomen en hagen verdrogen en kunnen vaak niet of nauwelijks vervangen worden.

De werkloos en het beheerdersgebouw worden in het najaar van 2019 gerealiseerd. De ontwerpen hiervoor zijn gemaakt door Te Kieft architecten.

Er wordt nagedacht over de inrichting van de achterzijde van de begraafplaats. Hier kan, zonder noemenswaardige investering, een nieuw strooiveld gerealiseerd worden. Dit laatste is een wettelijke verplichting. In het voorjaar van 2020 wordt het college hierover nader geïnformeerd. De overige ruimte moet een goedkoper maar passende invulling krijgen.

Trends en ontwikkelingen

Al enige jaren kijken, we met wisselende tevredenheid, naar onze onderhoudsbeelden. De gevolgen van het verbod op het gebruik van chemische middelen zijn fors. Niet alleen zijn de onderhoudskosten van het onkruidvrij houden verviervoudigd, we zien dat het onderhoud in de opstartfase rond half april, begin mei een piek kent. Later in het jaar komt deze weer onder controle. Twente Milieu heeft geïnvesteerd in een heetwatermachine waarmee we de ongewenste kruiden, binnen het vastgestelde beeld, in de hand kunnen houden.

Tevens wordt er kritisch gekeken naar het onderhoud van de kindergraven. De oudste kindergraven zijn van de jaren zestig. Deze delen zijn heel precair maar kwetsbaar. We willen met de nabestaanden in overleg hoe we de graven c.q. monumenten voor de toekomst veilig kunnen stellen. De realisatie van een mogelijke 'Engelentuin' is hierbij denkbaar.

4.3.10 Sportvelden

Beleidskader

Er is geen beleidsplan sport of een beheerplan voor de buitensportaccommodaties aanwezig. Er wordt gewerkt vanuit meerjarig onderhoudsbestek. Dit bestek beschrijft de exacte kwaliteitseisen en frequenties waardoor de risico's van het gebruik van het sportpark worden bewaakt.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

De uit het beheerbestek voortvloeiende werkzaamheden zijn gebaseerd op spel en veiligheid. Regulier gras kent zijn beperkingen maar ook zijn positieve speleigenschappen. Kunstgras is, met uitzondering van bedekking door sneeuw, altijd bespeelbaar. Er wordt veel gezegd over kunstgras en weinig over natuurgras.

Kunstgras is betrouwbaar maar vooral veel kostbaarder. Iedere 10 jaar zijn hoge investeringen voor vervanging noodzakelijk.

De KNVB ziet echter, tot haar verdriet, het gebruik van kunstgras alleen maar toenemen. Het gebruik van kunstgras leidt, om zijn starheid, echter tot meer blessures. Door te zorgen voor voldoende infill worden deze beperkt. Als infill wordt nu, het veel besproken, SBR rubber gebruikt.

Bij de renovatie in 2019 zijn veld 2 en 5 van NEO voorzien nieuwe drainage en beregening. Veld 2 is bovendien voorzien van hybride doelmonden. Dit komt met name de veiligheid ten goede. Ook de KNVB kijkt mee en volgt onze ervaringen.

Trends en ontwikkelingen

Het sportpark 't Wooldrik is volop in ontwikkeling. De ontwikkelingen in kunstgras gaan door en ook aan natuurgras worden andere eisen gesteld. Vooruitlopend op de vervanging van de kunstgrasmatten is de natuurgrasmat, veld 5 bij NEO gerenoveerd. In 2020 moet het kunstgras van veld 4 van NEO, aangelegd in 2007, vervangen worden. De speltechnische eigenschappen zijn zorgwekkend. Er is een verhoogd gezondheidsrisico doordat het veld hard is en er onvoldoende demping is. Hiervoor zitten we nu in een onderzoeksfase. De komst van een noninfill variant van kunstgras is, als vervanging voor veld 4, heel interessant. Deze mat kent een hoge aankoopinvestering. De structurele kosten zijn op termijn echter veel lager. De speleigenschappen zijn beter en de gezondheidsrisico's zijn optimaal.

Ook de hoofdvelden van BZSV, v.v. Borne en NEO, allen aangelegd in 2009, moeten vervangen worden. Na de vervanging van de kunstgrasvelden moet, als laatste, veld 2 van BZSV gerenoveerd worden en moet er een klimaatadaptatie, in de vorm van een waterberging, worden aangelegd. Het droogvallen van de bronnen, in de zomer van 2019, heeft dit nog duidelijker gemaakt. Hierover zal het bestuur nader worden geïnformeerd. De belijning van het kunstgras korfbalveld dient, volgens de nieuwe normeringen, aangepast te worden.

4.3.11 Speelvoorzieningen

Beleidskader

Voor de speelvoorzieningen is geen beleidsplan opgesteld. In de notitie Spelen in Borne (2006) zijn wel enkele beleidslijnen uitgezet. Ook is in het beheerrapport Ruimte voor Spelen (augustus 2008) de inrichting en het beheer van de speelvoorzieningen uitgewerkt. Landelijk zijn in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen bepalingen voor aansprakelijkheid en veiligheid opgenomen.

Speelbeleid is opgesteld en wordt voor besluitvorming gereedgemaakt. Het speelbeleid is integraal opgesteld, waarbij de doelstellingen genoemd in het jeugdbeleid, het gezondheidsbeleid en de doelstellingen met betrekking tot sport & bewegen de uitgangspunten zijn.

In de gemeente Borne staan op 99 speellocaties 375 speeltoestellen. Op dit moment is er geen specifiek kwaliteitsniveau voor de speelvoorzieningen vastgesteld. Het uitgangspunt is dan ook dat alle voorzieningen op basisniveau worden gehouden, dat wil zeggen 'heel en veilig'. Het belangrijkste is uiteraard dat een toestel veilig is, in tweede instantie wordt gekeken naar functionaliteit.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Vanuit de gemeente Borne wordt regie gevoerd op de inspectie, het bijhouden van het systeem, de logboeken en het uit te voeren groot en klein onderhoud.

Trends en ontwikkelingen

Kinderen spelen steeds minder buiten, terwijl buiten spelen van groot belang is voor de ontwikkeling en de gezondheid van kinderen. Vooral spelen in het groen draagt daar aan bij.

Het voorgestelde speelbeleid wil tegenwicht bieden aan de ontwikkeling van minder buitenspelen. De (groene) buitenruimte moet vooral ook uitnodigen tot buitenspelen.

4.3.12 Gebouwen

Beleidskader

In 2013 heeft de raad kaders voor gemeentelijk vastgoedbeleid vastgesteld. De gemeente Borne is verantwoordelijk voor het beheer van alle gemeentelijke vastgoedobjecten die in eigen gebruik, voor verhuur of tijdelijk voor strategische doeleinden in eigendom zijn. Om de diverse objecten de waarde te laten behouden en de veiligheid te garanderen is planmatig onderhoud noodzakelijk. De gebouwen zijn opgenomen in een gebouwenbeheersysteem, waarbij de gegevens periodiek (elke 3-5 jaar) worden geactualiseerd door externe adviseurs conform de NEN 2767. De planperiode strekt zich uit over een horizon van 30 jaar. Conform de in 2015 geactualiseerde MeerJarenOnderhoudsPlanning (MJOP) wordt het onderhoud uitgevoerd. Het onderhoud is te verdelen in de twee groepen regulier onderhoud en groot onderhoud/ investeringen. In 2020 wordt er gewerkt aan een actualisatie van het MJOP.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Voor alle gebouwen wordt in principe uitgegaan van het plegen van sober, duurzame en vooral doelmatig onderhoud. De onderhoudsconditie van het permanente vastgoed is gemiddeld goed (conditie 2 conform NEN 2767).

Het overige tijdelijke vastgoed is wisselend in onderhoudsconditie afhankelijk van de vastgoedstrategie.

Naast het plegen van planmatig onderhoud is er omvangrijke duurzaamheidsopgave voor het gemeentelijke vastgoed die forse investeringen met zich meebrengt. Het MJOP is hier op dit moment niet in voorzien, er zal een actualisatieslag moeten plaatsvinden.

Financieel

Per jaar wordt kritisch gekeken of vervangingen uitgesteld kunnen worden en zo laat mogelijk kunnen worden uitgevoerd. Uiteraard zonder verlies van het kwaliteitsniveau van het object.

Het onderhoud van kapitaalgoederen is te splitsen in regulier onderhoud en groot onderhoud c.q. investeringen, waarbij de eerste ten laste van de exploitatie komt en de anderen worden gedekt uit de Reserve egalisatie onderhoud.

De onderhoudsbudgetten zijn berekend op basis van het benodigd onderhoud uit het MJOP.

Trends en ontwikkelingen

De regering heeft in de wetgeving diverse maatregelen opgenomen waarbij zij energiebesparing een impuls wil geven. Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van vastgoed. In 2023 moeten alle kantoorgebouwen namelijk minimaal label C hebben. Bovendien is uit de sectortafel Gebouwde omgeving de ambitie voor gemeenten vastgelegd om in 2040 een energieneutrale vastgoedportefeuille te bezitten. Iedere gemeente moet in het kader van het Klimaatakkoord een portefeuilleroutekaart opstellen voor de verduurzaming van het eigen maatschappelijk vastgoed. In 2019 is een voorzichtig begin gemaakt om alle gemeentelijke gebouwen te inventariseren en de mogelijkheden van verduurzaming in beeld te brengen. Bij het treffen van duurzaamheidsmaatregelen zal het meerjarenperspectief uitgangspunt zijn. Uitwerking vindt plaats in de vorm van business cases. Bij verduurzaming moet ook gedacht worden aan de afspraken in gesloten convenanten. Om aan de wettelijke eisen te voldoen zijn er extra investeringen nodig, deze zijn vooralsnog niet voorzien in het MJOP.

4.3.13 Overzicht onderhoudskosten

Onderstaand is een overzicht opgenomen met de meerjarig begrote onderhouds- en investeringskosten op de afzonderlijke onderdelen.

Begroting onderhoud kapitaalgoederen (*€ 1.000)	Taakveld	2020	2021	2022	2023	Soort onderhoud
1. Wegen	Verkeer en vervoer	811	811	811	811	DVO TM, Regulier onderhoud, Groot onderhoud
2. Openbare Verlichting	Verkeer en vervoer	52	52	52	52	Regulier onderhoud
3. Straatmeubilair	Verkeer en vervoer	30	30	30	30	DVO TM, Regulier onderhoud1)
4. Civieltechnische kunstwerken	Verkeer en vervoer	62	62	62	62	DVO TM, Regulier onderhoud2)
5. Afvalcontainers	Afval	473	473	473	473	DVO TM, Regulier onderhoud
6. Riolering	Riolering	574	574	574	574	DVO TM, Regulier onderhoud
7. Water	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	73	73	73	73	DVO TM, Regulier onderhoud
8. Openbaar groen - Beplanting	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.322	1.362	1.362	1.362	DVO TM, Regulier onderhoud
8. Openbaar groen - Bomen	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	105	105	105	105	DVO TM, Regulier onderhoud
9. Begraafplaatsen	Begraafplaatsen en crematoria	203	201	222	204	DVO TM, Regulier onderhoud, Groot onderhoud
10. Sportaccommodaties	Sportaccommodaties	187	160	169	169	DVO TM, Regulier onderhoud
	Sportaccommodaties	275	124	127	133	Groot onderhoud
11. Speelvoorzieningen	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	88	88	88	88	DVO TM, Regulier onderhoud
12. Gebouwen	Beheer overige gebouwen en gronden	440	409	409	409	Regulier onderhoud3)
	Beheer overige gebouwen en gronden	118	35	207	48	Groot onderhoud 4)
Totaal		4.809	4.556	4.760	4.590	

1) Straatmeubilair: Twente Milieu verzorgt het lopende onderhoud en het schoonmaken van het straatmeubilair. Ook kan binnen het budget een klein deel vervanging plaatsvinden. Dit gaat met name om incidentele beschadigingen, aanrijdingen etc. Het lopende budget is voldoende om het niveau na de vervanging te handhaven.

2) Civieltechnische kunstwerken: via regelmatige inspecties zal het vernieuwde areaal in de gaten worden gehouden. Omdat het reguliere onderhoudsbudget toereikend is, kunnen nieuwe onderhoudsachterstanden beter worden voorkomen.

3) Gebouwen: er is op dit moment geen sprake van achterstallig onderhoud.

4) De jaarlijkse schommelingen in het budget worden opgevangen door de reserve Egalisatie onderhoud.

Begroting investering kapitaalgoederen (*€ 1.000)	Taakveld	2019	2020	2021	2022	2023
1. Wegen	Verkeer en vervoer	2.331				
2. Openbare Verlichting	Verkeer en vervoer	2.225				
3. Straatmeubilair	Verkeer en vervoer	90				
4. Civieltechnische kunstwerken	Verkeer en vervoer					
5. Afvalcontainers	Afval					
6. Riolering	Riolering	1.130	870	825		
7. Water	Openbaar groen en (openlucht) recreatie					
8. Openbaar groen - Beplanting	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	185	40			
8. Openbaar groen - Bomen	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	60				
9. Begraafplaatsen	Begraafplaatsen en crematoria	586				
10. Sportaccommodaties	Sportaccommodaties	157				
11. Speelvoorzieningen	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	59				
12. Gebouwen	Beheer overige gebouwen en gronden	4.033				
Totaal		10.854	910	825	-	-

4.4 paragraaf Financiering

In deze paragraaf staan de verwachtingen en het beleid over financieringsrisico's. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

4.4.1 Kaders

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) sluit aan bij de ontwikkelingen op de financiële markten en de financieringsbehoefte van decentrale overheden. In deze wet worden de kaders aangegeven waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.

Op grond van deze wet worden de gemeenten verplicht een treasurywet vast te stellen alsmede in de begroting en de jaarrekening een treasuryparagraaf op te nemen.

Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van gemeenten.

Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rente typische looptijd vanaf één jaar). Dit kan door het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20% voor de gemeenten) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal. Hoewel het renterisico vanaf 2020 ongeveer ruim € 8 miljoen bedraagt is de verwachting dat de komende jaren binnen de renterisiconorm wordt gebleven.

Renterisiconorm (* €1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Begrotingstotaal	67.458	68.155	66.763	70.934
Renterisiconorm in procenten	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm in bedrag	13.492	13.631	13.353	14.187
Renteherzieningen op leningen	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	8.750	8.691	8.705	3.216
Renterisico	8.750	8.691	8.705	3.216
Ruimte (+) / overschrijding (-) renterisiconorm	4.742	4.940	4.648	10.970

4.4.3 Kasgeldlimiet

Voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan korte financiering (rente typische looptijd tot 1 jaar) is de kasgeldlimiet opgenomen.

De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (voor gemeenten 8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. In de Wet fido wordt de gemiddelde korte financiering (de netto vlottende schuld) per kwartaal getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet mag drie kwartalen worden overschreden, na overschrijding van het derde kwartaal dient een plan met maatregelen opgesteld te worden en te worden voorgelegd aan de toezichthouder. Voor 2020 is de kasgeldlimiet als volgt:

Kasgeldlimiet (* € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Begrotingstotaal	67.458	68.155	66.763	70.934
Kasgeldlimiet in procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag	5.734	5.793	5.675	6.029
Omvang vlottende schulden				
Omvang vlottende middelen				
Netto vlottende schuld	-	-	-	-
Ruimte (+) / Overschrijding (-) kasgeldlimiet	5.734	5.793	5.675	6.029

Financiering en rente

De som van de aangegane langlopende geldleningen en de aflossingen worden voor de komende jaren in tabel 1 weergegeven. Daarnaast is er voor € 2,1 miljoen aan leningen uitgezet. In het renteschema (tabel 2) wordt weergegeven tot welke rentelasten dit leidt. Daarnaast laat het overzicht zien welke rentebaten er zijn en hoe rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten. Tot slot laat het overzicht zien welk bedrag er vervolgens aan taakvelden toegerekend mag worden en wat het renteresultaat op het taakveld treasury is.

1. Financieringsoverzicht per 1-1 boekjaar	2020	2021	2022	2023
Saldo langlopende geldleningen	67.848	59.098	50.408	41.703
Aflossingen langlopende geldleningen	8.750	8.691	8.705	3.216

2. Renteschema	BEGROTING 2020
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	2.099
De externe rentebaten (idem)	270
Saldo rentelasten en rentebaten	1.829
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	1.602
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
Saldo	1.602
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	228
Rente over eigen vermogen	29
Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	256
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 0,5%)	278
Renteresultaat op het taakveld Treasury	-21

Uit het renteschema blijkt dat de rentelasten € 2,1 miljoen zijn. De rentebaten bedragen € 270.000. Per saldo leidt dit tot een rentelast van €1,8 miljoen. Hiervan moet €1,6 miljoen worden doorberekend aan de grondexploitaties. Dit leidt tot een restant van €228.000. Conform de nota reserves en voorzieningen wordt er geen rente toegerekend over eigen vermogen en voorzieningen (de zogenaamde bespaarde rente), op de reserve gezondheidscentrum na. Dit bedraagt €29.000.

De totaal aan de taakvelden toe te rekenen rente bedraagt hierdoor €256.000. Door dit bedrag te delen door de boekwaarde van alle vaste activa per 1-1-2020 leidt dit tot een renteomslagpercentage van afgerond 0,5%. Doordat er met een afronding wordt gewerkt ontstaat er een klein renteresultaat op het taakveld treasury. Bij eventuele nieuwe beleidswensen die leiden tot een investering en een begrotingswijziging wordt vanaf 2020 gerekend met een rentepercentage van 1%.

4.5 paragraaf

Bedrijfsvoering

In de paragraaf bedrijfsvoering wordt ingegaan op de stand van zaken en op de beleidsvoornemens van onze bedrijfsvoeringstaken. De bedrijfsvoering bestaat uit alle ondersteunende taken die nodig zijn om de beleidsdoelen uit de programma's te realiseren. De strategische visie geeft richting aan de bedrijfsvoering. De komende jaren zal sprake zijn van het verder doorontwikkelen van de organisatie. Decentralisatie van wetgeving legt een grotere belasting en verantwoordelijkheid op onze bedrijfsvoering. Het blijven voldoen aan de steeds zwaarder wordende eisen van een goede bedrijfsvoering is een forse uitdaging. Op verschillende onderwerpen zoals inkoop en aanbesteding, privacy en informatiebeveiliging hebben we ook te maken met een toename van complexiteit en verzwarende eisen.

4.5.1 Personeel

We werken samen in een gemeentelijke organisatie voor en aan een vitale, leefbare en zelfstandige Bornse gemeenschap. Een gemeentelijke organisatie die 'toekomstbestendig' is en blijft, is een organisatie die zich blijft ontwikkelen met oog voor wat er in de maatschappij gebeurt.

Eén van de onderdelen binnen het Programma Organisatie is het organiseren van een sterke bedrijfsvoering en strategisch personeelsbeleid. Met de geplande interventies ontstaat een organisatie die op orde is en wendbaar kan inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

PERSENELE BEZETTING	Realisatie 2018		Raming 2019		Raming 2020 e.v.	
	fte	€	fte	€	fte	€
Gemeentelijke organisatie	110,98	8.496.500	121,42	8.785.500	121,42	9.035.500
Griffie	2,44	188.500	2,44	197.500	2,44	205.000
Raadsleden	19,00	234.500	19,00	189.000	19,00	269.000
College	4,00	395.500	4,00	402.000	4,00	422.000
Voormalig wethouders	10,00	76.000	9,00	66.000	9,00	66.000
Totaal	146,42	9.391.000	155,86	9.640.000	155,86	9.997.500

Bij onze gemeente is veel aandacht voor de verbinding met haar inwoners, evenals het koersen op een regisserende netwerkgemeente en de verbinding met de partners, waarmee we samen aan de toekomstvisie Mijn Borne2030 werken.

Een aantal jaar geleden hebben we voor gesorteerd op de ontwikkeling naar een netwerkende regieorganisatie. Hierbij is de keuze gemaakt om minimaal te investeren in de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering en is het personeelsverloop voor een groot deel opgevangen met tijdelijke inhuur. Inmiddels is gebleken dat de focus te weinig op interne beheersing en verantwoording heeft gelegen en dat daarop geïnvesteerd moet worden. In verband met dit inzicht is in 2019 het actieplan 'Basis op orde' gestart om in control te komen op een manier die past bij de organisatieontwikkeling van Borne. Het actieplan 'basis op orde' is in het voorjaar van 2019 afgerond met een organisatiescan. Uit de organisatiescan is het adviesrapport Duurzame Control van Hiemstra en de Vries gekomen. Dit samen met de activiteiten uit de organisatieontwikkeling is het Programma 'Organisatie' ontstaan. In 2020 worden daaruit diverse projecten uitgevoerd.

We werken aan vitaliteitsbeleid, talentontwikkeling, de juiste persoon op de juiste plek, het vinden van aansluiting bij landelijke wet- en regelgeving en het verder automatiseren van werkprocessen en digitalisering van dossiers om flexibel werk mogelijk te blijven maken.

In 2020 ligt de focus op de afronding van de implementatie van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra), op samenwerking met Raet en de implementatie van een 'full swing' personeelsinformatiesysteem, waarmee management- en personeelsinformatie kan worden aangeleverd voor sturing en beheer in onze organisatie, moderne vormen van beoordelen en belonen, strategische personeelsplanning en een strategisch opleidingsplan, een organisatiebesluit en een actuele duiding van de 'regisserende netwerkorganisatie' (structuur, sturing, cultuur).

Personeelsbegroting, salaris en inhuur

De concern brede begrote salarislasten na wijziging voor 2019 bedragen € 8.983.000 en de begroting 2020 is € 9.361.500. Hiervan is in 2019 94% vast aangesteld.

Uit de vacatureruimte wordt ingehuurd. We zien dat bij gemeenten van gelijke grootte dit percentage in 2018 19% is (bron: personeelsmonitor 2018, A&O fonds gemeenten).

Eind 2018 werd 31% van de personele inzet ingehuurd. Door te analyseren voor welke taken we inhuren en landelijke kaders voor de inhuur van personeel te volgen is in 2019 inzichtelijk gemaakt waarom we inhuren en waar de dekking van de inhuur vandaan komt. Bijkomend gegeven is dat de aandacht voor het verminderen van inhuurkosten ertoe leidt dat de kosten voor de uitoefening van de taken waarvoor wordt ingehuurd ten opzichte van 2018 in het eerste half jaar van 2019 met ongeveer € 200.000 zijn gedaald en de werkdruk niet verder is gestegen doordat de inzet van capaciteit niet is gewijzigd. Ingeschat wordt dat de totale inhuurkosten in 2019 niet veel zullen verschillen van de inhuurkosten van 2018. Oorzaken hiervan zijn onder andere: het proces basis op orde, de nog af te ronden besluitvorming ten aanzien van het sociaal domein (impactanalyse), inbedding projectatelier, herinrichting teams ontwikkeling en uitvoering en de heroriëntatie op het MT. In het laatste kwartaal van 2019 worden voorstellen voor definitieve besluitvorming voorgelegd.

Naar verwachting wordt op 1 januari 2020 bijna 21% van de totale personele inzet ingehuurd voor projecten, pieken en ziekte, op vaste formatie en voor bijzondere omstandigheden.

Categorie	Percentage inhuur tov totale personele inzet
Projecten	9,20%
Piek en ziek	2,50%
Vaste formatie	7,40%
Bijzondere omstandigheden	1,80%

In 2020 wordt aan deze ingezette lijn verder vervolg gegeven.

4.5.2 Informatieveiligheid en privacy

Een betrouwbare, beschikbare en correcte informatiehuishouding is essentieel voor de dienstverlening. In de trend van toenemende digitalisering is het zorgvuldig en veilig omgaan met informatie en gegevens van inwoners en organisaties van groot belang. We werken ernaar toe dat de informatievoorziening voldoet aan wet- en regelgeving, waaronder Privacywet, Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) / Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), Wet GBA, Wet Suwi en de Archiefwet.

Er wordt jaarlijks onderzoek gedaan naar de informatieverwerking in de basisregistraties en de beveiliging van persoonsgegevens, informatiesystemen, software applicaties en het gemeentelijke netwerk.

De onderzoeken zijn gericht op het voldoen aan landelijke eisen voor de informatieverwerking en -beveiliging. Deels worden de onderzoeken uitgevoerd in de vorm van zelfevaluaties en deels door externe auditoren.

De onderzoeksopdrachten zijn landelijk vastgelegd in specifieke normenkaders. Jaarlijks wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de uitkomsten van de onderzoeken.

Voor 2020 ligt de prioriteit op het gebied van informatiebeveiliging bij het verder implementeren van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het overheid brede normenkader voor Informatiebeveiliging .

Uitvoering wordt gegeven aan:

- Actualiseren van gemeente-breed informatiebeveiligingsbeleid
- Actieplan verbetermaatregelen informatiebeveiliging 2020
- Aandacht besteden aan bewustwording van medewerkers.

Om te groeien naar privacy volwassenheid worden in 2020 verdere stappen gezet om te voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

- Het verder organiseren van beheer, toetsing en handhaving van privacy beleid.
- Toepassen en beheren van het register gegevensverwerking.
- Verder ontwikkelen van instrumentarium zoals PIA's (Privacy Impact Assessment) en methodiek voor privacy by design en privacy by default.

Incidentafhandeling, waaronder ook de meldplicht datalekken valt, is een reguliere activiteit met onvoorspelbaar capaciteitsbeslag. Vooraf kan niet worden ingeschat hoeveel incidenten zich zullen voordoen. Dat kan ten koste gaan van het realiseren van bovengenoemde beleidsmatige prioriteiten.

Risico's bij het niet op orde hebben van beveiliging en gegevensbescherming zijn imagoschade en boetes (oplopend tot € 850.000 en vanaf 2018 tot € 20.000.000).

4.5.3 Rechtmatigheid en getrouwheid

Het college moet jaarlijks zorgen voor een interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de (financiële) beheershandelingen.

Om de financiële rechtmatigheid en getrouwheid in de organisatie beheersbaar en aantoonbaar te maken, is een intern controlesysteem van proces- en dossieronderzoeken ingericht. De onderzoeken worden afgestemd met de accountant en vormen het vooronderzoek voor de controles door de accountant. Voor de primaire risicovolle financiële processen zijn in de lijnorganisatie stappen belegd om tijdens het proces interne beheersmaatregelen uit te voeren. De beheersmaatregelen bestaan onder andere uit systeemcontroles, 'vier ogen checks' en kwaliteitstoetsen.

Als aanvulling op de reguliere controle(s) in het proces is er de verbijzonderde interne controle.

Deze tweedelijnscontrole is gericht op het verkrijgen van inzicht vanuit de eigen organisatie in de getrouwe en rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, zoals deze in jaarrekening tot uitdrukking komen. Hierbij wordt onder meer aandacht geschonken aan de opzet, het bestaan en de werking van de relevante beheersmaatregelen. Er worden systemen ontworpen en geïmplementeerd voor onder meer de informatievoorziening en de beheersing van de bedrijfsprocessen.

Deze controle-aanpak voorkomt dat er voor het vaststellen van de rechtmatigheid en getrouwheid achteraf arbeidsintensieve gegevensgerichte dossiercontroles moeten plaatsvinden en de beslissing om bij te sturen in principe altijd te laat is.

Twee keer per jaar wordt gerapporteerd aan het MT en college over de bevindingen van de interne controle werkzaamheden en worden ter verbetering van de bedrijfsvoering aanbevelingen gedaan .

4.5.4 Doelmatigheid en doeltreffendheid

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet doet het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid (efficiëntie) en doeltreffendheid (effectiviteit) van het gevoerde bestuur op het gebied van zowel het beleid als de bedrijfsvoering. Daarvoor wordt ieder jaar door het college een programma opgesteld. Het 'Programma doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek 2020' bevat de nog lopende vervolgonderzoeken subsidiebeleid gemeente Borne en personeelsbegroting.

4.5.5 Administratieve Organisatie en Control

De agenda voor de aandachtsgebieden van de administratieve organisatie en interne controle wordt jaarlijks vastgelegd in het interne controleplan. Dit wordt voorgelegd aan het MT en vastgesteld door het college. Het interne controleplan wordt afgestemd met de accountant.

Gemeente Borne wil de control zo laag mogelijk in de organisatie leggen en deze adequaat borgen. Voor het bevorderen van gewenst gedrag van medewerkers blijken regels, controles en sancties niet altijd voldoende. Voor het ontwikkelen van de werkwijze van control worden 'soft controls' relevanter waarin cultuur een prominente rol heeft. Een soft control is een (beheers)maatregel die -meer dan hard controls- ingrijpt op c.q. appelleert aan het persoonlijk functioneren van medewerkers (voorbeeldgedrag, betrokkenheid, overtuiging, persoonlijkheid). In het kader van interne beheersing betekent dit dat de mensen verantwoordelijkheid nemen en eigenaarschap tonen voor de betrouwbaarheid van de interne beheersing.

Het accent van het control systeem wordt verder gelegd bij het implementeren van systeemtechnische preventieve controls in de verschillende geautomatiseerde toepassingen. Om meer zuurstof in het systeem te brengen wordt kritisch gekeken naar het toepassen en omgaan van de verschillende soorten regels en wettelijke richtlijnen in onze organisatie.

4.5.6 Financiën

In de financiële besturing van de gemeente staat soliditeit centraal, met andere woorden: een gemeente die tegen een stootje kan. Het huishoudboekje moet nu en voor de toekomst op orde zijn. Ook in 2020 gaan we verder werken aan de verdere doorontwikkeling van de financiële functie van de organisatie, met als doel om de transparantie te vergroten, de efficiëntie te verbeteren en om de bestuurlijke en primaire processen optimaal te ondersteunen.

Er is een rapportagetool ingericht om de P&C-cyclus te ondersteunen en ook het volledig geautomatiseerd ontvangen en verwerken van E-facturen is mogelijk bij de gemeente Borne. Beide onderwerpen zullen in 2020 verder worden doorontwikkeld om te komen tot een geautomatiseerd werkproces voor de managementinformatievoorziening.

De beheersing van onze fiscale verplichtingen van BTW en Vennootschapsbelasting (vpb) liggen op een goed niveau. We zullen in 2020 opnieuw een controle laten uitvoeren door een extern bureau om inrichting van de BTW-verplichtingen te laten beoordelen. De Vennootschapsbelasting (vpb) over 2017 is voorlopig vastgesteld op nihil. Verder is de voorlopige aangifte over 2018 op nihil ingediend.

4.5.7 Communicatie

Eén van de overige pijlers in het uitvoeringsprogramma is het klantvriendelijker maken van de website. De website van de gemeente Borne is in 2014 voor het laatst vernieuwd. In 2018 is een project opgestart met als eindresultaat een vernieuwing van de website die dit jaar (2019) moet worden opgeleverd. Deze vernieuwing wordt uitgevoerd om de dienstverlening richting inwoners verder te verbeteren. Belangrijkste doel van het vernieuwen van de site is een verbetering van de vindbaarheid, zodat we de tevredenheid van inwoners over de digitale dienstverlening zoveel/waar mogelijk kunnen borgen.

4.5.8 Kwaliteit en dienstverlening

Bij de werksessie indicatoren programma Beter Borne onderdeel dienstverlening is afgesproken dat de waardering van de gemeentelijke dienstverlening door onze inwoners leidend is bij het vaststellen en monitoren van de kwaliteit van de dienstverlening. De gemeentelijke dienstverlening wordt gemonitord door deelname aan de tweejaarlijkse Burgerpeiling www.waarstaatjegemeente.nl. De dienstverlening door de partners wordt gemonitord aan de hand van door de partners georganiseerde

klanttevredenheidsonderzoeken. In het programma Verbindend Borne zijn prestatie-indicatoren voor dienstverlening opgenomen. Verantwoording op deze prestatie-indicatoren vindt plaats via de jaarrekening.

4.5.9 Informatiebeheer

In onze voortdurend en snel veranderende samenleving is goed informatiemanagement cruciaal. Het cluster informatiebeheer is verantwoordelijk voor de behandeling van alle poststromen, zowel analoog als digitaal. Om de dienstverlening richting interne en externe klant goed te kunnen uitvoeren, is in 2016 gestart met volledige substitutie van alle analoge poststukken. Dat betekent dat alle in- en uitgaande correspondentie, maar ook alle interne stukken, in principe digitaal gearhiveerd worden. Al jaren zien we de tendens dat de fysieke poststromen afnemen, maar ook dat de digitale toenemen. Dit is een groeiproces, want nog niet alle gemeentelijke werkprocessen zijn volledig digitaal af te handelen. Tegelijk met de invoering van substitutie is het cluster informatiebeheer van start gegaan met de digitale archivering. In overleg met de vakafdelingen worden digitale dossiers aangelegd en na volledige afhandeling afgesloten. De huidige software is geüpgraded om alle digitale dossiers efficiënt en toekomstbestendig te verwerken. Hierdoor is het ook mogelijk processen, zoals het bestuurlijk besluitvormingsproces, volledig digitaal te laten verlopen. Op basis van landelijk geldende selectielijsten worden de digitale zaken te zijner tijd voor vernietiging aangeboden, dan wel permanent bewaard. De komende jaren wordt aansluiting gezocht bij een landelijk of regionaal e-depot. Binnen de organisatie zijn er nog een aantal zelf (analoog) dossiervormende afdelingen. Ook hier willen wij de komende jaren een digitaliseringsslag maken.

Naar aanleiding van het vaststellen van de visie op informatievoorziening is het uitvoeringsprogramma uitgewerkt en gepresenteerd. In 2018 zitten we nog midden in de implementatie van de eerste twee pijlers. Vanaf 2019 zullen de projecten voor de overige pijlers opgestart worden. Dit uitvoeringsprogramma zal samen met dienstverlening opgesteld worden zodat het een integraal dienstverlening en informatievoorziening programma wordt.

4.5.10 Inkoop

In de controleverklaring van de accountant d.d. 26 juni 2019 is opgemerkt dat er een beperking is ten aanzien van rechtmatigheid en dat een van de oorzaken daarvan het totaal aan Europese aanbestedingsfouten, inclusief resterend (geraamde) contractwaarde is.

In de concept memo d.d. 14 november 2018 wordt een samenvatting gegeven van verbeterpunten ten aanzien van het inkoop en aanbestedingsproces. Deze zijn gericht op:

- de vorm waarin we inkoop hebben georganiseerd, te weten centraal gecoördineerde decentrale inkoop
- de inkoop en aanbestedingsregels worden niet gevolgd met als resultaat de conclusie in de controleverklaring van de accountant d.d. 26 juni 2019 over het totaal aan Europese aanbestedingsfouten
- het verbeteren van gebruikmaken van bestaande systemen

Beoogd wordt dat:

- De visie op de organisatie van inkoop en aanbesteding(sproces) te toetsen en waar nodig te herformuleren
- De huidige functie van inkoopcoördinator en de rol van tactisch inkoper opnieuw bezien en beschrijven
- De inkoop en aanbestedingsregels in de organisatie te bespreken met onder andere teamcoördinatoren en budgethouders, zodat hetgeen wordt afgesproken ook wordt uitgevoerd en nagekomen
- Te onderzoeken hoe het Twentse inkoop en aanbestedingsbeleid verloopt bij andere gemeenten
- Er in 2020 geen inkoop en aanbestedingsfouten meer zijn

Resultaten:

- Visie op inkoop en aanbesteding en duidelijkheid ten aanzien van verantwoordelijkheden en bevoegdheden ten aanzien van inkoop en aanbestedingstaken
- De inkoop en aanbestedingsregels worden op een correcte wijze uitgevoerd

- De inkoopfunctie en rollen zijn vastgesteld en ingevuld
- Er zijn gesprekken gevoerd bij andere Twentse gemeenten van vergelijkbare grootte met betrekking tot de werking van het inkoop en aanbestedingsbeleid

4.5.11 Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil de risico's die ze loopt zo veel mogelijk beheersen. Dat kan door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Een goed systeem van risicomanagement stelt bestuurders en managers in staat om passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen.

In overeenstemming met het vigerende risicomanagementbeleid wordt er tweemaal per jaar in een risicomanagementrapportage een gestructureerd inzicht gegeven in risico's en beheersmaatregelen en of het weerstandsvermogen toereikend is. Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (algemene reserves en de post onvoorzien) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een 'ratio weerstandsvermogen' en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten op het voorzieningenniveau.

Voor de verdere doorontwikkeling van het beheersen van risico's is er een visie document risicomanagement opgesteld. Hierin wordt richting gegeven waar we als organisatie met risicomanagement uiteindelijk naar toe willen en hoe we dit willen bereiken. In 2020 wordt dit verder uitgewerkt in een beleidsnotitie.

4.6 paragraaf

Verbonden partijen

4.6.1 Inleiding

Verbonden partijen leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Participatie in verbonden partijen levert gemeenten niet alleen voordelen op, maar ook financiële en bestuurlijke risico's. Om voordelen optimaal te benutten en risico's te beheersen, is grip en sturing op verbonden partijen belangrijk. Deze paragraaf geeft een beeld van de doelstellingen van onze verbonden partijen, de verwachte resultaten en de wijze waarop deze resultaten bijdragen aan het beleid en belang van Borne.

4.6.2 Nota samenwerking

De Nota samenwerking, vastgesteld in 2017, dient als houvast voor de samenwerking met partners zoals verbonden partijen en andere samenwerkingen zoals subsidierelaties en voor de raad als hulpmiddel om sturing te houden op wat op afstand gebeurt. In de nota staat omschreven hoe raad, college en ambtelijke organisatie kunnen sturen op het behalen van beleidsdoelen en maatschappelijke effecten met de verbonden partijen en andere samenwerkingspartners volgens de Bornse 'cirkel van sturing'.

Bestuurlijke opdracht Samenwerking in beweging

Eind 2018 is een bestuurlijke opdracht geformuleerd waarbij een integrale en ondersteunende aanpak ingezet wordt om de maatschappelijke prestaties meer zichtbaar maken en de verantwoording over de uitvoeringsorganisaties vorm te geven voor de inwoners van de gemeente Borne. Medio 2019 is de verkenningsfase afgerond. Hierbij is per verbonden partij het huidige speelveld in kaart gebracht met betrekking tot rollen, informatie voorziening en besluitvormingsprocessen. Daarbij zijn de onderstaande aandachtsprofielen (focus en prioritering) per samenwerkingsverband gedefinieerd.

4.6.3 Aandachtsprofielen verbonden partijen

Bij de uitwerking van de bestuurlijke opdracht zijn drie aandachtsprofielen gedefinieerd:

1. Maximale aandacht (kenmerk: risico hoog, invloed weinig of gemiddeld)

Sturing: Actief; concretiseren van verwachtingen en doelstellingen, benoemen consequenties niet-nakomen afspraken
Toezicht: Streng regiem; op basis van geen/weinig vertrouwen
Verantwoording: Intensief; aanscherping informatie-uitwisseling en overleg

2. Relatieve aandacht (kenmerk: risico gemiddeld of laag, invloed weinig)

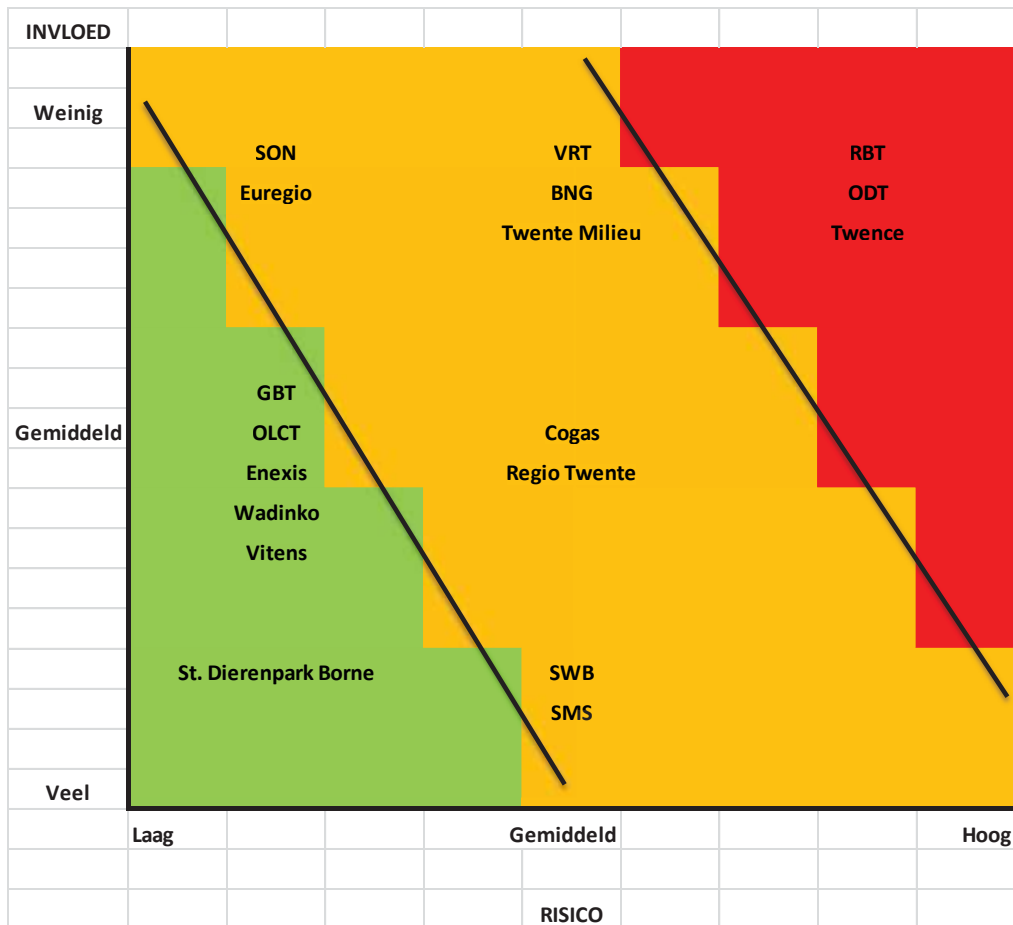
Sturing: Betrokken; beleidsmatige en financiële kaderstelling
Toezicht: Normaal; op basis van redelijk vertrouwen
Verantwoording: Bestendig; monitoring van output en effecten, reguliere planning en control

3. Minimale aandacht (kenmerk: risico laag, invloed veel of gemiddeld)

Sturing: Op afstand; ruimte geven aan professionaliteit van de organisatie, stimuleren en waarderen
Toezicht: Mild; op basis van veel vertrouwen
Verantwoording: Oppervlakkig; lichte monitoring van ontwikkelingen, output en effecten

In de afbeelding hieronder wordt weergegeven onder welk aandachtsprofiel een verbonden partij valt.

Afbeelding: weergave positie verbonden partij per aandachtsprofiel

4.6.4 Overzicht verbonden partijen

Onderstaand zijn alle verbonden partijen opgenomen, verdeeld in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties en organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang. Voor de financiële informatie worden de jaarrekeningcijfers 2018 gehanteerd.

4.6.4.1 Gemeenschappelijke regelingen

1. EUREGIO
2. Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)
3. Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT)
4. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)
5. Regio Twente
6. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)
7. Stadsbank Oost Nederland (SON)
8. Veiligheidsregio Twente (VRT)
9. Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen (vm SMS - Samenwerken Maakt Sterker)
10. Omgevingsdienst Twente (ODT)

1. EUREGIO

Programma	Verbindend Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben vertrouwen in het gemeentebestuur waarmee ze samenwerken aan maatschappelijke opgaven.
Openbaar belang	Om te komen tot één verzorgingsgebied, zet de EUREGIO zich in voor het wegnemen van grensgerelateerde barrières en ondersteunt 'grensburgers', bedrijven, organisaties en gemeenten om te profiteren van de kansen die de grenssituatie biedt. De activiteiten van EUREGIO zijn onder meer: - Sociaal-culturele en sociaal-economische samenwerking. - Vervullen van de ombudsfunctie. - Omzetten van INTERREG-gelden (Europese subsidies) in concrete projecten. - Ontwikkelen van grensoverschrijdende mobiliteit. Prioritaire gebieden van samenwerking in de EUREGIO zijn (1) Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling, (2) Economie en (3) Maatschappelijke Ontwikkeling. De EUREGIO is draaischijf, platform en spreekbuis.
Deelnemende partijen	123 gemeenten: 25 Nederlandse en 98 Duitse gemeenten/steden, die deels indirect lid zijn via de 6 deelnemende (Land-)Kreise. Er zijn ook 2 (Nederlandse) waterschappen aangesloten.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Twee leden en twee plaatsvervangende leden in het AB; een lid in de EUREGIO-raad.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeente Borne betaalt een contributiebijdrage die is gebaseerd op een bedrag per inwoner. De financiële bijdrage wordt via de Regio Twente in rekening gebracht en afgerekend. De begrote bijdrage in 2019 is € 6.500 en gebaseerd op € 0,29 per inwoner.
Eigen vermogen	01-01-2019 (begroot) € 1.643.000 31-12-2019 (begroot) € 1.676.000
Vreemd vermogen	01-01-2019 (begroot) € 46.850.000 31-12-2019 (begroot) € 46.865.000 Onder het vreemd vermogen is een geschat bedrag ter hoogte van € 46.015.000 voor de Certificeringsautoriteit in de balans opgenomen. Deze instantie beheert de gelden van het INTERREG V-Programma. Hier tegenover staat aan de activa-zijde van de balans een post van liquide middelen van gelijke hoogte.
Jaarresultaat	Het positief begroot jaarresultaat over 2019 is begroot op € 33.000.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Subsidieprogramma's hebben een doorlooptijd van maximaal 7 jaar. Voor de uitvoering is personeel aangesteld. Daar wordt een zeker risico gelopen. Via reserves wordt het risico zo klein mogelijk gehouden.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Er zijn geen specifieke risico's. De gemeente betaalt een jaarlijkse deelnemersbijdrage, gebaseerd op een bedrag per inwoner.
Ontwikkelingen	De EUREGIO werkt aan het strategieproces EUREGIO 2030: welke visies en strategische doelen zullen de komende jaren aan de basis staan van het werk van de EUREGIO als organisatie en waar komt de inhoudelijke focus te liggen? Deze nieuwe strategie moet vanaf 2021 van start gaan.

2. Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Programma	Borne Algemeen
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Er is geen directe relatie met één van de beleidsdoelen in de begroting. Met het oog op beperking van de lastendruk, is het wel van belang dat het GBT een efficiënte uitvoeringsorganisatie is en blijft.
Openbaar belang	Het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken.
Deelnemende partijen	Het GBT wordt gevormd door de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser, Oldenzaal en Twenterand.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in het Algemeen Bestuur (AB). Het college vertegenwoordigt Borne in het AB.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van het aantal aanslagen van de verschillende belastingen die voor de gemeente Borne worden uitgevoerd. De begrote bijdrage aan het GBT voor 2020 bedraagt € 415.255.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 0,254 miljoen 31-12-2018 € 0,323 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 5,664 miljoen 31-12-2018 € 16,338 miljoen
Jaarresultaat	Het jaarresultaat 2018 bedroeg € 60.067 voordelig.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Bij verdergaande groei kan dit voor de huidige deelnemers betekenen dat dit niet meer gepaard gaat met een kwaliteitsverbetering dan wel met een efficiencyvoordeel.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Er zijn geen specifieke risico's.
Ontwikkelingen	Vanaf 2016 voert het GBT de werkzaamheden uit voor de gemeenten Berkelland en Bronckhorst. Met deze gemeenten is een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst (DVO) afgesloten. In 2018 is een nieuwe DVO met het GBT afgesloten, waarbij meer het accent is komen te liggen op kwaliteitsverbetering enerzijds en specifiekere kostentoekening per belastingsoort anderzijds.

3. Openbaar Lichaam Crematoria Twente

Programma	Verbindend Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Er is geen directe relatie met één van de beleidsdoelen.
Openbaar belang	Het stichten en exploiteren van één of meer crematoria en ervoor zorg dragen dat de kwaliteit gehandhaafd blijft op minimaal het huidige niveau. Het Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT) is opgericht om de inwoners een keuzemogelijkheid te bieden tussen begraven en cremëren. Het is geen wettelijke taak, maar het aanbieden van deze voorziening zou wel als publieke taak kunnen worden beschouwd.
Deelnemende partijen	In de gemeenschappelijke regeling OLCT nemen 12 gemeenten in Twente en de Achterhoek deel; Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Tubbergen en Wierden.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in het AB. Het college vertegenwoordigt Borne in het AB.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeente draagt niet bij, maar ontvangt jaarlijks een winstuitkering op basis van het resultaat van de BV en het aantal crematies.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 1.590.500 31-12-2018 € 1.590.500
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 0 31-12-2018 € 0
Jaarresultaat	Het jaarresultaat 2018 is € 362.000.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	De risico's met betrekking tot vastgoed, installaties en personeel zijn goed in beeld. Daar waar nodig zijn voorzieningen getroffen.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	De deelnemende gemeenten dragen het risico voor het resultaat van de OLCT. Jaarlijks wordt dividend uitgekeerd op basis van positieve resultaten.
Ontwikkelingen	De strategie van het OLCT is om een betere spreiding in het verzorgingsgebied te hebben. In 2018 is in Borne een 4e crematorium geopend.

4. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente

Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Aanbieden van voldoende kwalitatief hoogwaardige werklocaties.
Openbaar belang	Ontwikkeling grootschalig bedrijventerrein ten behoeve van de (boven)regionale vraag naar kavels voor bedrijven die veel ruimte vragen om op deze wijze de Twentse economische structuur te versterken.
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel, gemeente Almelo, gemeente Enschede, gemeente Hengelo (ieder 23%) en gemeente Borne (8%).
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in het AB en DB.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	Aandeel in de grondexploitatie is 8%. Voor meer informatie over het RBT wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.
Eigen vermogen	01-01-2018: - € 57.000 31-12-2018: € 207.000
Vreemd vermogen	01-01-2018: € 105.270.500 31-12-2018: € 105.710.000
Jaarresultaat	Alle lasten en baten met betrekking tot het onderhanden werk worden verrekend met de post voorraad onderhanden werk. Het onderhanden werk is in 2018 afgenomen met € 4.831.000. Dit is het saldo van € 6.438.500 aan vermeerderingen en € 11.269.500 aan verminderingen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Veruit het grootste risico voor de grondexploitatie is een tegenvallend tempo van de gronduitgifte. Door het in 2016 ingestelde investeringsfonds, waaraan de gemeente Borne naar rato bijdraagt, wordt een substantieel deel van dit risico opgevangen.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	De gemeente Borne heeft een aandeel van 8% in de grondexploitatie en zodoende ook een aandeel van 8% in de risico's van de grondexploitatie.
Ontwikkelingen	Het AB heeft in 2018 een voorstel voorbereid om de regeling te wijzigen van een zogenaamde gemengde regeling naar een collegeregeling. In 2019 wordt hier een vervolg aan gegeven.

5. Regio Twente	
Programma	Verbindend Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben vertrouwen in het gemeentebestuur waarmee ze samenwerken aan maatschappelijke opgaven.
Openbaar belang	Behartiging van de volgende belangen: a. Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente; b. Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning; c. Sociaaleconomische structuurversterking; d. Recreatieve voorzieningen; e. Bovengemeentelijke belangenbehartiging.
Deelnemende partijen	Gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Hellendoorn, Hengelo, Haaksbergen, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Twenterand, Wierden.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in het AB. Sturing door geannoteerde agenda te bespreken in college van B en W. Stemverhouding in algemeen bestuur: - Aantal stemmen op basis van inwoneraantal voor: begroting, wijzigingen daarvan en de jaarrekening alsmede om besluiten over investeringen op basis van een gemeentelijke bijdrage op basis van inwoneraantal. - 1 Stem per deelnemer voor overige onderwerpen.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeente bijdrage is grotendeels gebaseerd op het inwoneraantal. De totale begrote bijdrage aan de Regio Twente is € 1.264.000. Verdeling over de thema's: - Bestuur € 17.000 - Economie € 91.000 - Omgeving € 73.000 - Mobiliteit € 13.000 - Maatschappelijke participatie € 201.000 - Gezondheid € 861.000 - Dienstverlening € 8.000
Eigen vermogen	01-01-2018 € 6.269.000 31-12-2018 € 10.062.000
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 13.972.000 31-12-2018 € 14.578.000
Jaarresultaat	Het resultaat over 2018 bedraagt € -449.000 (na voorfinanciering Agenda voor Twente).
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Tien grootste risico's met risicobedrag binnen de Regio Twente: - Verbouw Twentehuis (o.a. afwaardering activa) (€ 742.000) - Niet-verzekerde verplichtingen (bijv. WW en ziekte) (€ 705.000) - Wegvallen inkomsten projecten en (tarief)taken (€ 685.000) - ICT infrastructuur en datalekken (€ 683.000) - Digitaal dossier JGZ (€ 330.000) - Krapte arbeidsmarkt (artsentekort) (€ 293.000) - Juridische procedures (€ 210.000) - Wegvallen inkomsten recreatieve voorzieningen (€ 139.000) - Generatiepact (€ 135.000) - Aanbestedingsprocedures (€ 105.000) De weerstandsratio is 0,7 en bevindt zich hiermee onder de door het algemeen bestuur vastgestelde wenselijke bandbreedte van 0,8-1,0.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Beperkte formele zeggenschap in bestuur en daarmee weinig formele invloed op besluiten met voor Borne bindende financiële gevolgen.
Ontwikkelingen	Voor de doorontwikkeling van de Regio Twente hebben de gemeentesecretarissen een advies opgesteld dat na besluitvorming door het AB als veranderopdracht voor de samenwerking geldt.

6. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	
Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben bevredigend werk en voldoende geld om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. Met het Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB) wordt jaarlijks een prestatiecontract gesloten over het inzetten van trajecten om personen met afstand tot de arbeidsmarkt te ontwikkelen naar waardevolle werknemers.
Openbaar belang	Personen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden met de inzet van ontwikkeltrajecten en via werken & leren waardevolle werknemers naar een duurzame en zo regulier mogelijke baan geleid, passend bij hun talenten. Daarnaast wordt er uitvoering gegeven aan de oude WSW-regeling en het Nieuw Beschut werken.
Deelnemende partijen	Gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	SWB is een gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam). Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in het AB en DB.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van het WSW SE (aantal arbeidsplaatsen) en is voor 2019 begroot op € 57.000.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 5.570.000 31-12-2018 € 4.819.000
Vreemd vermogen	-
Jaarresultaat	Het (verwacht) resultaat over 2019 € 676.000 negatief.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	- In 2019 wordt de SWB en gemeente geconfronteerd met verder dalende rijksbijdragen voor de uitvoering van de SW. De verwachting is dat zij die niet volledig kunnen compenseren en dat de beschikbare P-budgetten bij de deelnemende gemeenten licht zullen dalen. SWB acht dat echter acceptabel, gezien de zeer gezonde uitgangssituatie. Zij zetten bewust een deel van het eigen vermogen in om de kwaliteit van de dienstverlening te optimaliseren. Zij hebben de ambitie om in 2019 de kwaliteit van het arbeidsontwikkelingsproces verder te verbeteren, de samenwerking in de keten met werk en Inkomen verbeteren, meer verbinding te zoeken met het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen en het borgen van de nieuwe detachingsfaciliteit in het arbeidsontwikkelingsproces en het borgen van de praktijkverklaring in hun DPS (direct plaatsen en steunen) methodiek. Daarmee geven zij aan dat zij op (middel)lange termijn vertrouwen houden in de continuïteit van de organisatie. - Voor de kerntaak beschut werk word voor de planperiode 2019-2022 verliezen verwacht. Ze blijven (samen met de branche organisatie Cedris) pleiten voor meer financiële middelen dan de huidige overheidsplannen aangeven. Zowel op landelijk als op gemeentelijk niveau vindt een lobby plaats maar de resultaten zijn nog niet bekend.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	- De belangrijkste risico's zijn een lager productieresultaat door daling van de Wsw medewerkers en minder re-integratieopbrengsten uit de Participatiewet. Verder kan de te hoge ambitie op Gildebor besparingen en de loonkostenstijging door nieuwe cao-afspraken voor ambtenaren en Wsw-ers als risico worden aangemerkt. - Borne heeft het beheer van de openbare ruimte niet over gedragen aan SWB, omdat wij deze uitvoeringstaken bij Twente Milieu hebben neergelegd. Er is voor gekozen om Borne geen 'status aparte' te geven binnen de gemeenschappelijke regeling. Dit betekent dat wij dus -net als Hengelo en Hof van Twente- volwaardig deelnemer binnen de regeling zijn gebleven en dus ook de risico's hiervan dragen. - Het algemeen bestuur van de SWB heeft samen met de gemeenten Hengelo en Hof van Twente een route ingeslagen die moet leiden tot het bijeenbrengen van technisch beheer en onderhoud en de participatie van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Borne wordt als deelnemer betrokken bij deze plannen. Vanuit die positie heeft Borne het dagelijks bestuur van de SWB bericht dat er geen nieuwe risico's mogen ontstaan en dat Borne éénduidig regie kan blijven voeren op de taken op het gebied van beheer openbare ruimte. - Door het ontstaan van Gildebor, de wijzigingen in de Participatiewet en de wijzigingen in de infrastructuur van SWB is het risicoprofiel van de organisatie veranderd. Het bestuur van de SWB heeft daartoe een opdracht gegeven om een risico-inventarisatie uit te laten voeren. Deloitte heeft deze risico inventarisatie uitgevoerd, dat heeft geleid tot een risicomatrix die vanaf 2018 een vast onderdeel van de begroting wordt opgenomen in de P&C cyclus. De matrix wordt jaarlijks geoptimaliseerd. Met een goede financiële basis van de SWB en haar inzet om de bedrijfsvoering gezond te houden en op een verantwoorde wijze haar doelstellingen t.b.v. de 3 deelnemende gemeenten te realiseren is het risico voor de gemeente beperkt.
Ontwikkelingen	- Voor de periode 2018-2022 is de strategie nota geactualiseerd. In deze periode wordt ingezet op twee strategische hoofdsporen. Als eerste de basis van de organisatie op orde brengen. Dit als gevolg van grote veranderingen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd - Ten tweede richt SWB zich op de vijf strategische kernkeuzes. Dit is grotendeels een voortzetting en verdieping van reeds ingezette koers. De kernkeuzes zijn genoemd als vijf pijlers; cultuur, infrastructuur, ketensamenwerking, kwaliteit en rendement. - De GR wordt in 2019 opnieuw geconfronteerd met verdergaande bezuinigingen op de uitvoering van de Wsw (0,4 miljoen €) en afname van de P-Budgetten (0,1 miljoen €). Daardoor wordt het Wsw subsidieresultaat nog negatiever. - Door nieuwe verdienmodellen, strikt prijsbeleid, gerichte acquisitie en efficiencymaatregelen kan het verlies in 2019 tot 0,7 miljoen € worden beperkt en zich in de jaren na 2020 weer stapsgewijs verbeteren.

7. Stadsbank Oost Nederland

Programma	Solidair Borne - Werk en inkomen
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben bevredigend werk en voldoende geld om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. De Stadsbank Oost Nederland behartigt het belang schuldhulpverlening aan burgers. In het Beleidsplan Schuldhulpverlening 2016-2020 is de gemeentelijke visie geformuleerd naast het beleidskader en de uitgangspunten. Het beleidsplan is de leidraad voor de Stadsbank voor de uitvoering van haar taken voor de gemeente Borne.
Openbaar belang	Schuldhulpverlening aan burgers.
Deelnemende partijen	22 aangesloten gemeenten uit Overijssel en Gelderland.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in het AB. Het bestuur komt twee tot vier maal per jaar bij elkaar. Sturing vindt vooral plaats op het gebied van begroting en jaarrekening, maar ook bij het vaststellen van besluiten, verordeningen, het productenboek en andere bank brede aangelegenheden.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De aangesloten gemeenten zijn, overeenkomstig de wet gemeenschappelijke regelingen, gezamenlijk verantwoordelijk voor de overschotten en de tekorten van de Stadsbank Oost Nederland. De begrote bijdrage 2019 aan de Stadsbank bedraagt € 178.000.
Eigen vermogen	01-01-2017 € 1.698.000 31-12-2017 € 1.434.000
Vreemd vermogen	01-01-2017 € 18.795.000 31-12-2017 € 19.744.000
Jaarresultaat	Het resultaat over 2017 bedraagt € 113.000 nadelig.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> - De GR-vorm brengt met zich mee dat er volledig financieel risico is, samen met de andere 21 gemeenten uit Twente en Achterhoek. De Stadsbank is echter zeer goed georganiseerd en heeft de P&C cyclus goed ingericht. De bankrisico's zijn goed afgedicht. Er is een jaarlijkse goedkeuring door de accountant. In de praktijk is het risico derhalve minder groot dan het lijkt. - Als er iets 'mis' gaat bij de Stadsbank, dan staat ook de gemeente direct aan de lat. Mensen voelen alles direct in de portemonnee en zoeken sneller de publiciteit. In de keten zijn er ook risico's: als er iets fout gaat bij de Stadsbank, dan heeft een ketenpartner daar direct last van. Andersom geldt dit ook. - De schuldhulpverlening is een zogenaamde open einde regeling en we kennen geen drempels. Dit betekent dat we niet altijd kunnen sturen op de kosten, aangezien mensen altijd een beroep kunnen doen op schuldhulpverlening. Komen er meer mensen voor hulp, dan stijgen de kosten. - In veel gevallen is het moeilijk om de te verwachten risico's te becijferen of aan te geven hoeveel procent kans de Stadsbank loopt dat een bepaalde tegenvaller zal optreden. De onderwerpen met financiële onzekerheden zijn gerangschikt in risicocategorieën. Financiële risico's: volumebeleid gemeenten, kredietomzet en overige financiële risico's. Risico's op eigendommen: aansprakelijkheid schadegevallen. Overige risico's: overheidsmaatregelen, software, beroepsaansprakelijkheid en WIA.
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> - Het project POOT is inmiddels regulier ingezet. - De proef met BudgetAlert wordt in 2018 geëvalueerd waarna wordt besloten of dit project structureel wordt ingezet. - Preventieactiviteiten worden verder opgepakt. - De aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek van 2016 zijn overgenomen. Er is via het Sociaal Team een structureel werkoverleg tussen de ketenpartners, zodat er meer regie is op cliëntniveau. Er wordt gewerkt aan een brede overlegstructuur waarin alle organisaties deelnemen die betrokken zijn bij schuldienstverlening.

8. Veiligheidsregio Twente	
Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners wonen en leven in een veilige leefomgeving. Samen met de veiligheidsregio Twente worden - middels een adequate crisisorganisatie en zelfredzame inwoners - schadelijke gevolgen bij incidenten, rampen en crisis zo veel mogelijk beperkt.
Openbaar belang	De veiligheidsregio heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankerbaarheid bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.
Deelnemende partijen	14 Twentse gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	1 Lid AB. Sturing door geannoteerde agenda VRT te bespreken met portefeuillehouder en/of gemeenteraad. Elk lid van het AB beschikt in de vergadering over één stem. Indien het gaat om de vaststelling van de begroting, wijzigingen daarvan en de jaarrekening, beschikt een lid van het AB over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners van zijn gemeente bij aanvang van het kalenderjaar waarin de stemming plaatsvindt.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De begrote gemeentelijke bijdrage 2019 aan de Veiligheidsregio bedraagt € 1.277.000. De gemeentelijke bijdrage wordt vanaf 2019 in 4 gelijke stappen verhoogd. De extra bijdrage voor de gemeente Borne bedraagt € 35.500.
Eigen vermogen	01-01-2017 € 73.000 31-12-2017 € 1.143.000
Vreemd vermogen	01-01-2017 € 57.547.000 31-12-2017 € 57.218.000
Jaarresultaat	Het resultaat over 2017 bedraagt € 512.000.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	- Twente Safety Campus exploitatieverlies Het risico op exploitatieverlies is naar beneden bijgesteld vanwege de aanwezige meerjarige orderportefeuille. De inkomsten hebben een meer stabiel karakter gekregen. - Vervanging brandweermaterieel en materiaal De prijzen van het specialistische brandweermaterieel en materiaal stijgen mogelijk sneller dan de reguliere prijsindex. Als - belangrijke oorzaak wordt gezien het gebrek aan marktwerking. - Langdurig verzuim en arbeidsongeschiktheid Elke organisatie heeft te maken met verzuim. Bovengemiddeld langdurig verzuim, eventueel resulterend in arbeidsongeschiktheid, kan leiden tot hoge kosten voor inhuur van personeel. - Vervanging kazernes Het risico dat de bouwrijzen sneller stijgen dan de reguliere prijsindex. Economische hoogconjunctuur zorgt voor schaarste aan bouw personeel en materiaal. - Verzekering voor hulpdiensten Het blijkt dat verzekeringsmaatschappijen terughoudend zijn in het verzekeren van hulpdiensten. Daardoor zijn er minder inschrijvers voor offertes, wat een prijsopdrijvend effect heeft. Dit kan in de komende tijd met name spelen bij het opnieuw afsluiten van een wagenparkverzekering. Daarbij speelt de ongunstige schadegechiedenis mee. - Vrijwilligers korter in dienst bij de brandweer Het risico zit in de niet voorziene uitstroom van vrijwilligers. Dit leidt tot kosten voor met name opleidingen voor nieuwe vrijwilligers. Er zijn extra kosten als een plek niet meer door één persoon maar door twee personen wordt ingevuld. Extra kosten kunnen er ook zijn voor het invullen van functies waarvoor specifieke opleidingseisen gelden (bv. duiken).
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	- Beperkte formele zeggenschap in het bestuur. Daardoor weinig invloed op besluiten met voor Borne bindende financiële gevolgen. - Omvang financiële bijdrage, gemeenten zijn namelijk volledig financieel aansprakelijk voor de Gemeenschappelijke Regeling. De bijdrage van de gemeente Borne stijgt structureel de komende jaren nav de besluitvorming over de financieringssysteem van de Veiligheidsregio Twente. - Financiële ontwikkelingen met een meer dan trendmatige ontwikkeling kunnen ook een negatief effect hebben op de begroting, waardoor de gemeentelijke bijdrage wordt verhoogd. - Open einde regeling; Langdurige of veelvuldige inzet van personeel en materieel bij een calamiteit of ramp kan leiden tot o.a. hogere personeelskosten dan geraamd, deze worden verdisconteerd op alle deelnemende gemeenten. - Organisatorisch complex, waardoor controlling risico's met zich meebrengt. - Imago schade; past het optreden van de verbonden partij binnen het door de raad vastgestelde beleid? Ook de toekomstige discussie over het herloceren van de brandweerkazernes zal hier in het verlengde van liggen. Operationaliteit kolom Bevolkingszorg (gemeenten) is (nog) niet optimaal.
Ontwikkelingen	De gekozen verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen aan Veiligheidsregio Twente (VRT) – zijnde Cebeon - is onlangs technisch geëvalueerd. Geconcludeerd is dat, na doorvoering van het effect van de herijking, weinig fluctuatie is opgetreden in de verdeling van de gemeentelijke bijdragen in Twente. De mutatie is het grootst voor Borne, een toename met ruim 5%. Dit is grotendeels terug te voeren op de feitelijke groei van het aantal woonruimten in Borne (nieuwe woonwijk). Het aantal woonruimten is de zwaarst tellende verdeelmaatstaf in de Cebeon.

9. Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen

Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben bevredigend werk en voldoende geld om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. De uitvoeringsorganisatie "Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen" draagt vanuit haar visie en missie bij aan de doelen: werken aan werk waar het kan, zorg waar het moet en altijd gericht op participatie.
Openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling is een samenwerking tussen de gemeenten Borne, Hengelo en Haaksbergen op het volledige domein van sociale zaken en draagt vanuit haar visie en missie bij aan de doelen: werken aan werk waar kan, zorg waar het moet en altijd gericht op participatie.
Deelnemende partijen	Gemeenten Borne, Hengelo en Haaksbergen.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	De gemeenschappelijke regeling is gebaseerd op de lichte variant centrumgemeente constructie. Periodiek vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de wethouders sociale zaken van de gemeenten.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage bedraagt € 3.856 (stand 01-01-2019) per cliënt en wordt geïndexeerd of neerwaarts bijgesteld daar waar dat kan.
Eigen vermogen	Door de centrumgemeente constructie niet van toepassing.
Vreemd vermogen	
Jaarresultaat	
Risico's	In verband met de invulling van de zogenaamde trekkingsrechten is een bindend advies gegeven, waaruit volgt dat de gemeente Hengelo geen structurele compensatie aan Borne hoeft te bieden. De consequenties van deze uitspraak worden in beeld gebracht en nader gerapporteerd.
Ontwikkelingen	Inzet voor 2019 blijft, naast het verstekken van rechtmatige uitkeringen, dat iedereen naar vermogen deelneemt aan de samenleving met de focus op werk (mee profiteren van de economische groei), ontwikkeling en maatschappelijke participatie.

10. Omgevingsdienst Twente

Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	De Omgevingsdienst Twente houdt zich bezig met de uitvoering van de volgende (milieubrede) taken (variant 4): vergunningen en meldingen; - Toezicht en handhaving. - Specialistisch advies m.b.t. externe veiligheid, afval, indirecte lozingen, bodem/bouwstoffen/water. - Geluid, luchtkwaliteit en asbest. - Facultatieve taken bodembeleid en -beheer en stookontheffingen.
Openbaar belang	Een veilige, gezonde omgeving voor alle inwoners in het werkgebied.
Deelnemende partijen	De 14 Twentse gemeenten en de Provincie Overijssel.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	De portefeuillehouder vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur van de Omgevingsdienst Twente.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	Op 8 december 2015 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel vergunningverlening, toezicht en handhaving (Wet VTH) aangenomen. Daarmee wil de overheid de uitvoering van de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving op het gebied van het omgevingsrecht structureel verbeteren. Omgevingsdienst is een openbaar lichaam in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Dit betreft een eigen organisatie met zelfstandige rechtspersoonlijkheid.
Eigen vermogen	
Vreemd vermogen	
Jaarresultaat	
Risico's	Per 01-01-2019 zijn een 5-tal verzekeringspolissen afgesloten voor: - Aansprakelijkheid Publieke Sector - Werkgerelateerde ongevallen - Niet-werkgerelateerde ongevallen - Datarisk & Security (CyberClear) - WA Casco Bedrijfsauto
Ontwikkelingen	

4.6.4.2 Vennootschappen en coöperaties

1. Cogas NV
2. Enexis
3. NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
4. Twence Holding BV
5. Twente Milieu NV
6. Vitens NV
7. Wadinko NV

1. Cogas NV	
Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Beleidsdoel: Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving. De deelneming is historisch gegroeid uit gemeentelijke gasbedrijven. Oorspronkelijk doel was het voorzien in een dekkende en betrouwbare energie- en kabelinfrastructuur op het grondgebied van de deelnemende gemeenten. Momenteel zijn optimale instandhouding, netbeheer en leveringszekerheid belangrijke pijlers. Ook het realiseren van duurzame en innovatieve energieoplossingen wordt steeds belangrijker.
Openbaar belang	Cogas NV is de regionale netbeheerder in grote delen van Twente en verzorgt de ontwikkeling, aanleg, onderhoud en beheer van energienetwerken (gas en elektriciteit). Een stabiele energievoorziening dient het publieke belang. Het doel is een betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en publieksgericht energienetwerk. Cogas heeft een strategische visie 2017-2021 vastgesteld waarin de nadruk wordt gelegd op de kerntaak en van daaruit de bestaande netwerken beheren en nieuwe netwerken aanleggen met het doel de energietransitie proactief te faciliteren om zo een bijdrage te leveren aan de duurzame ambities van de aandeelhouders, klanten en andere belanghebbenden in de regio. Kernwaarden van Cogas hierbij zijn veilig, betrouwbaar, betaalbaar, regionaal verankerd en efficiënte organisatie.
Deelnemende partijen	De gemeenten Almelo, Dinkelland, Hardenberg, Hof van Twente, Oldenzaal, Tubbergen, Twenterand en Wierden.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	In het bestuur en de Raad van Commissarissen zit geen vertegenwoordiging van de gemeenten. De gemeenten hebben invloed via het aandeelhouderschap. De aandeelhoudersrol is geregeld in de statuten van de Cogas en het Deelnemingsstatuut (per 1 maart 2014 van kracht). Het college vertegenwoordigt Borne in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA).
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	381 aandelen à € 500 nominaal (7,49% van het totale aandelenpakket). Over 2018 is een regulier dividend uitgekeerd van € 1.000 per aandeel en daarnaast een extra dividend van € 1.000 per aandeel conform meerjarenafspraak 2012 met de aandeelhouders.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 171,8 miljoen 31-12-2018 € 179,0 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 95,8 miljoen 31-12-2018 € 96,2 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2018 bedroeg € 17,4 miljoen
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Cogas is een betrekkelijk klein, maar sterk en gezond bedrijf. Het kapitaalintensieve netwerkbedrijf geeft een stabiel rendement. De afhankelijkheid van het dividend is relatief groot, maar is aanvaardbaar gelet op de sterke financiële positie en de aard van de activiteiten. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Borne ontvangt een relatief hoog dividend. In de markt waar Cogas opereert is Cogas een betrekkelijk kleine speler, waardoor verwachte resultaten op termijn sneller onder druk kunnen komen te staan. Er is een dividend-afspraken voor de periode vijf jaar. Vanwege een stelselwijziging, waardoor de eigen bijdragen niet meer worden gekort op de investering, maar als lang vreemd vermogen wordt gepresenteerd, is het balanstotaal toegenomen. De solvabiliteit daalt hierdoor, terwijl er aan de (risico's van de) bedrijfsvoering niets is veranderd. Dit aspect, de strategische visie, en de jaarrekeningsresultaten is aanleiding geweest voor de aandeelhouders om met COGAS langjarige afspraken te maken met betrekking tot het dividendbeleid in relatie tot het huidige risicoprofiel.
Ontwikkelingen	Vanuit de maatschappelijke ontwikkelingen en de daarop aansluitende strategie van Cogas wordt ingezet op het versnellen van de energietransitie in het Cogasgebied en het investeren in duurzame energieoplossingen. Dit vraagt investeringen waarvan tempo en projectrealisatie op dit moment nog ongewis is.

2. Enexis

Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen en excellent netbeheer uit te voeren. Deze deelneming komt historisch voort uit de IJsselcentrale in Hengelo en diverse fusies (Essent) en splitsing van het leverings- en netwerkbedrijf.
Openbaar belang	Enexis is verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhoud, het beheer en de ontwikkeling van de energietransport- en distributienetten in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. Als netbeheerder is Enexis verantwoordelijk voor de goede en veilige energievoorziening voor ongeveer 2,7 miljoen huishoudens en bedrijven. Enexis onderkent het grote maatschappelijke belang van de energievoorziening. Enexis heeft dit als uitgangspunt genomen bij de vaststelling van de visie, missie en kernwaarden.
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn 6 provincies (74% van de aandelen) en 121 gemeenten (26% van de aandelen).
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AvA. Het college vertegenwoordigt Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	32.331 aandelen à € 1 (0,0216% van het totale aandelenpakket).
Eigen vermogen	01-01-2018 € 3.808 miljoen 31-12-2018 € 4.024 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 3.860 miljoen 31-12-2018 € 3.691 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2018 bedroeg € 243 miljoen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 6,2 miljoen te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.
Ontwikkelingen	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid- Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,8 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: - Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; - Betrouwbare energievoorziening; - Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; - Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; - Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. De aandeelhouders trachten met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.

3. NV Bank Nederlandse Gemeenten

Programma	Borne Algemeen
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Het versterken van de financiële positie van Borne, terughoudend bij verhoging lastendruk.
Openbaar belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. Door gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten.
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50% van de aandelen) en de gemeenten (50% van de aandelen).
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AvA. Het college vertegenwoordigt Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeente Borne heeft 107.172 aandelen à 2,50 (0,19% van het totale aandelenpakket). In 2012 hebben de aandeelhouders besloten het dividend te maximeren op 25% van de netto winst om te voldoen aan de strengere Basel 3-normen. Over 2018 wordt een dividend van € 305.440 uitgekeerd. De bank heeft een triple-A rating. Deze maximale rating in de bankwereld is herbevestigd door kredietbeoordelaars.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 4.953 miljoen 31-12-2018 € 4.990 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 135.041 miljoen 31-12-2018 € 132.519 miljoen
Jaarresultaat	Over 2018 realiseerde de BNG een resultaat van € 337 miljoen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Beperkt risico (nominale waarde aandelenkapitaal).
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Het risico voor de gemeente beperkt zich tot de deelname in het aandelenkapitaal en het wegvallen van dividend. De aanhoudende lage lange rentetarieven en de terughoudende rentepositie van de bank blijven het renteresultaat drukken. Het resultaat financiële transacties blijft ook in de nabije toekomst gevoelig voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen.
Ontwikkelingen	De BNG zal de komende jaren mogelijk minder dividend uitkeren. Als gevolg van de aanscherping van kapitaalvereisten voor banken zal het eigen vermogen verstevigd moeten worden door minder winst uit te keren. Schatkistbankieren en de lage rentestand zijn van invloed op de operationele activiteiten van de bank.

4. Twence Holding BV

Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving. Twence komt voort uit het gezamenlijke belang van gemeenten op gebied van afvalverwerking. Doel van Twence is het op milieuverantwoordelijke wijze verwerken van afval, herwinnen van secundaire grondstoffen en het leveren van energie. Ook wil Twence een bijdrage leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeenten.
Openbaar belang	Beheren en exploiteren van milieuvorzieningen van diensten op het gebied van milieubeheersing in het algemeen. Het bewerken en verwerken van huishoudelijk afval en bedrijfsafval. Het produceren en leveren van (duurzame) energie en secundaire grondstoffen.
Deelnemende partijen	De 14 Twentse gemeenten en gemeente Berkelland zijn aandeelhouder van Twence. Daarnaast heeft Noord Groningen nog een klein aandeel en had Attero nog een aandeel dat verkocht is aan een private partij.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AvA. Het college vertegenwoordigt Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	27.897 aandelen à € 1 (2,79% van het totale aandelenpakket). De gemeente Borne is sinds 2011 aandeelhouder. Voor 2011 was de Regio Twente aandeelhouder van Twence. De aandeelhouders hebben afgesproken dat uit het dividend in totaal € 80 miljoen wordt uitgekeerd ten behoeve van de Agenda voor Twente. Vanaf 2018 is deze afspraak beëindigd en zijn er met de aandeelhouders afspraken gemaakt over reductie van de tarieven.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 130,3 miljoen 31-12-2018 € 133,4 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 147,5 miljoen 31-12-2018 € 173,8 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2018 bedraagt € 14,5 miljoen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Risico's voor Twence komen voort uit veranderingen in de methodiek van afvalverwerking en de aanlevering van voldoende vollast voor verbranding (met langjarige contracten). Daarnaast blijft de energiemarkt (de levering van elektriciteit, warmtelevering en stoom dragen bij aan risicospreiding) en de secundaire grondstoffenmarkt in beweging. Restafval wordt in de toekomst steeds minder ingezet voor energetische benutting, omdat er steeds betere technieken worden ontwikkeld voor de terugwinning van grondstoffen. Operationele risico's, met name ongeplande stilstand van installaties, vormen een financieel risico dat deels is afgedekt met een bedrijfsschadeverzekering.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	De gemeenten zijn tot 2022 gebonden aan langjarige afvalcontracten. Een risico blijft dat de omzet niet meer als aandeelhouder kan worden gegarandeerd en dat daarmee ook toekomstige dividend-verwachtingen onder druk komen te staan.
Ontwikkelingen	In het kader van het streven naar een afvalloze samenleving in 2030 zal het aanbod van afval steeds meer van andere partijen moeten komen. Steeds meer wordt afval omgezet in secundaire grondstoffen en in energie. De omzet in energie levert een grotere bijdrage aan de winst dan de verbranding en verwerking van afval. Twence wil bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van gemeenten en schaarste van grondstoffen tegen gaan. Er zal opnieuw gekeken worden naar de invulling van het strategisch plan. Samen met Twence zal het thema duurzaamheid de komende jaren verder worden uitgewerkt, waarbij ook nieuwe toetreders (Münster) mogelijk worden.

5. Twente Milieu NV

Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Beleidsdoel: Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimten en de doelmatige inzameling van (huishoudelijk) afval.
Openbaar belang	In opdracht van de gemeente Borne voert Twente Milieu de taken uit op het gebied van afvalinzameling en onderhoud van de openbare ruimte. De doelen hierbij zijn: - Een bijdrage leveren aan een duurzame, schone en fraaie fysieke leefomgeving. - Milieuhygiënisch inzamelen en distribueren van afval. - Constructief bijdragen aan gemeentelijk milieubeleid op het gebied van afvalscheiding.
Deelnemende partijen	Aandeelhouders zijn de gemeenten Borne, Almelo, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser en Oldenzaal.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in de AvA. Ter voorbereiding van de AvA wordt er een ambtelijk vooroverleg gehouden. Op operationeel niveau vindt sturing plaats op de geleverde (beeld) kwaliteit. De gemeenteraad wordt met ingang van 2016 jaarlijks door middel van een monitor op de hoogte gehouden van de resultaten van Twente Milieu op hoofdlijnen. Dit betreft klantwaarde, kwaliteit en kosten.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	90 aandelen B à € 450 (5,36% van het totale aandelenpakket). In 2018 is een dividend van € 18.000 naar aanleiding van de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2017. Borne bezit B-aandelen. Hierdoor profiteert de gemeente niet van de in het verleden opgebouwde reservepositie van Twente Milieu, maar wel van toekomstige resultaten. De in 2018 doorgevoerde statutenwijziging maakt het mogelijk om aandeelhouder A te worden.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 9,4 miljoen 31-12-2018 € 9,6 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 17,4 miljoen 31-12-2018 € 17,8 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2018 bedraagt € 55.000.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Concurrentie van een aantal grote (markt)partijen, met name op het gebied van afvalinzameling.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Ten aanzien van de aansprakelijkheid als gevolg van ongevallen en schade in de openbare ruimte moeten nadere afspraken worden gemaakt.
Ontwikkelingen	Twente Milieu streeft naar een afvalloze maatschappij in 2030 waarin afval grondstof is voor nieuwe producten of brandstof voor duurzame energie. Borne werkt mee aan de regionale doelstelling om in 2030 nog maximaal 50 kilo restafval per inwoner te hebben. Twente Milieu heeft in 2019 een nieuwe strategie 2020-2023 opgesteld waarbij een vervolg is gegeven aan de speerpunten uit de vorige strategie 'Vanuit de basis beter 2016-2019'. De ambities Actief en dichtbij, Kwaliteit en vakmanschap en Innovatief en circulair Twente vormen de basis voor de komende vier jaar.

6. Vitens NV

Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving. Deelneming is historisch gegroeid vanuit WMO (Waterleiding Maatschappij Overijssel).
Openbaar belang	Het doel van Vitens dient een openbaar belang: op een duurzame basis een uitstekende kwaliteit drinkwater leveren met een excellente dienstverlening (leveringszekerheid).
Deelnemende partijen	4 Provincies en 106 gemeenten in het verzorgingsgebied van Overijssel, Gelderland, Friesland, Utrecht, Flevoland.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	25.480 aandelen à € 1. Over 2018 is € 0,90 per aandeel uitgekeerd.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 533,7 miljoen 31-12-2018 € 530,0 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 1.194,5 miljoen 31-12-2018 € 1.233,5 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2018 bedraagt € 13,0 miljoen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Vitens is een gezond bedrijf met een lage kostenstructuur. Twee jaarlijks wordt de 'Weighted Average Cost of Capital (WACC = maximaal te behalen rendement)' en de maximale solvabiliteit vastgesteld door het Rijk. De WACC is bepalend voor het maximale bedrijfsresultaat dat Vitens mag behalen. Door de sterk gedaalde rente is de WACC gedaald van 6% in 2012 naar 4,2% in 2016. De verwachting is dat deze verder zal dalen. De tarieven zullen naar beneden worden bijgesteld. Dit heeft effect op het uit te keren dividend.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Gelet op de aard van de activiteiten en grootte van het verzorgingsgebied zijn de risico's vrij gering.
Ontwikkelingen	De gemeente heeft in 2017 er voor gekozen om de aandelen Vitens niet te verkopen. Dit betekent dat samen met de gemeenteraad bekeken zal moeten worden hoe het aandeelhouderschap verder zal worden ingevuld.

7. Wadinko NV	
Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	<p>Stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid.</p> <p>Deze deelneming is historisch gegroeid. De gemeente Borne was aandeelhouder in het drinkwaterbedrijf WMO. Binnen de WMO is Wavin en Wadinko ontstaan. Wavin is verkocht.</p> <p>De opdracht voor Wadinko is als volgt geformuleerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijvigheid in het verzorgingsgebied van de voormalige WMO door te participeren in het risicodragend vermogen van ondernemingen; - Bijdragen aan de versterking van de economische structuur in het werkgebied, met bijzondere aandacht voor de werkgelegenheid op langere termijn; - Het bevorderen van onderlinge samenwerking tussen ondernemingen waarin wordt deelgenomen, en tussen deze ondernemingen en andere bedrijven en instellingen; - Het stimuleren en laten uitvoeren van kansrijke (bedrijfs)-initiatieven die bijdragen aan gewenste economische en sociale ontwikkelingen in het werkgebied; - Het in stand houden en redelijk laten renderen van het aan Wadinko ter beschikking gestelde vermogen.
Openbaar belang	Bevordering van bedrijvigheid en daarmee de werkgelegenheid in Overijssel, de Noord-Oostpolder en Zuidwest Drenthe.
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel en gemeenten uit de provincies Drenthe, Flevoland en Overijssel.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	<p>Stemrecht in de AvA.</p> <p>Het college vertegenwoordigt Borne in de AvA.</p>
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	<p>55 aandelen à € 100 (2,302% van het totale aandelenpakket).</p> <p>Op 26 november 2010 hebben de aandeelhouders vastgesteld dat alleen dividend wordt uitgekeerd bij een eigen vermogen van tenminste € 60 miljoen en tenminste € 15 miljoen aan liquiditeiten.</p>
Eigen vermogen	<p>01-01-2018 € 67,7 miljoen</p> <p>31-12-2018 € 68,0 miljoen</p>
Vreemd vermogen	<p>01-01-2018 € 1,5 miljoen</p> <p>31-12-2018 € 1,5 miljoen</p>
Jaarresultaat	De nettowinst over 2018 bedraagt € 1,5 miljoen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Geen specifieke risico's.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Geen risico's uit oogpunt van verlies aan ingebracht kapitaal. Latent vermogen fluctueert bij aangaan van en exit uit participaties.
Ontwikkelingen	<p>Op basis van haar ervaringen bij de participaties heeft Wadinko besloten structureel aandacht te schenken aan het menselijk kapitaal bij haar participaties. In dit kader is vanaf 2015 een start gemaakt met</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wadinko Academy gericht op de verdere persoonlijke ontwikkeling van de directies van haar eigen participaties als de directies van MKB-bedrijven in het Wadinko werkgebied; • Wadinko traineeship gericht op ontwikkeling van jong technisch talent door de mogelijkheid te bieden gedurende twee jaar bij een drietal Wadinko participaties werkervaring op te doen in combinatie met persoonlijke begeleiding. <p>Wadinko heeft geconstateerd dat er in haar werkgebied behoefte bestaat aan risicokapitaal bij kleine ondernemingen waar participatie door middel van aandelen niet realistisch is. Wadinko heeft het product 'ondernemersleningen' geïntroduceerd en een bedrag van € 3 miljoen gealloceerd voor dit product. Er zullen achtergestelde leningen worden verstrekt voor maximaal € 300.000.</p>

4.6.4.3 Organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang

Stichting Beheer Dierpark Borne

In het geval dat formeel juridisch geen sprake is van een verbonden partij door het ontbreken van een financieel belang maar er wel sprake is van:

- * een structurele bekostiging in overwegende mate van (de activiteiten van) een organisatie via één of meer geldstromen (begrotingsfinanciering, subsidie en overeenkomst van opdracht); én
- * een bestuurlijke belang;

beveelt de Commissie BBV aan om deze organisaties gezien het maatschappelijke of algemene belang en de mogelijke risico's toch op te nemen in deze paragraaf.

1. Stichting Beheer Dierpark Borne	
Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners leven in een schone, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. De dierenparken leveren een bijdrage aan mogelijkheden voor passieve recreatie in het dorp. Zowel het groen als de aanwezige dieren dragen hier aan bij.
Openbaar belang	Bevorderen leefbaarheid en educatie, met inzet van buurtparticipatie.
Deelnemende partijen	Gemeente Borne.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Borne neemt deel in stichting met een jaarlijkse bijdrage voor instandhouding van het dierenpark aan de Spechtstraat en het bokkenparkje aan de Van Deinsestraat. Het stichtingsbestuur vergadert enkele malen per jaar. Vanuit de wijken Vogelbuurt en Oldhof worden hand- en spandiensten verricht. De dagelijkse verzorging is door de stichting uitbesteed aan een beheerder.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	Het gaat om een kostendekkende instandhouding van de parken. De begrote bijdrage 2020 aan de stichting voor beheer van het dierenpark is € 10.000.
Eigen vermogen	01-01-2018 € 19.000 31-12-2018 € 14.500
Vreemd vermogen	01-01-2018 € 25.000 31-12-2018 € 25.000
Jaarresultaat	Het negatief resultaat over 2018 bedraagt € 4.500. De overschrijding is een gevolg van maatregelen in verband met de ophokplicht (vogelgriep).
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	De ondersteuning van Welbions wordt als gevolg van landelijke regelgeving voor wooncorporaties per 1-1-2020 stopgezet. Met ingang van 2018 is BE Albrass (het voormalige Bons en Evers) ook al met de sponsoring gestopt omdat dit niet meer paste in de nieuwe bedrijfsfilosofie.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Maatschappelijk gezien zou het verdwijnen van de dierenparken leiden tot een aanzienlijke verschraving van de mogelijkheden voor passieve recreatie in het dorp. Wanneer Borne als enige sponsor / deelnemer in de stichting over zou blijven ontstaat een gat in de begroting van € 6.880, zijnde de jaarlijkse exploitatiebijdragen van de voormalige sponsors. In 2019 zal in ieder geval via de dorpsmanager nog verder gezocht worden naar nieuwe mogelijkheden voor sponsoring.
Ontwikkelingen	In de afgelopen jaren is getracht om de uitvoering meer te verzelfstandigen. Dit heeft echter niet tot concrete resultaten geleid. De inzet van vrijwilligers uit de buurt stond onder druk in de Vogelbuurt, maar via de NL- Doet dagen lijkt hier nieuw leven in te zijn geblazen.

4.7 paragraaf Grondbeleid

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. In deze paragraaf wordt ingegaan op de visie op het grondbeleid en hoe het beleid wordt uitgevoerd. Daarnaast wordt er ingegaan op de begroting van de grondexploitaties. Dit omvat een actuele prognose van de te verwachten resultaten en de onderbouwingen hiervan. Tot slot wordt ingegaan op de algemene reserve grondexploitatie.

4.7.1 Visie en uitvoering

De hoofdlijnen van het lokale grondbeleid van Gemeente Borne zijn vastgelegd in de Nota grondbeleid 2011-2015. Grondprijsbepaling wordt jaarlijks gedaan middels de nota grondprijzen. Gemeente Borne wil sturing geven aan de kwaliteit van ruimtelijke ontwikkelingen vanuit een regisserende rol. De gemeente beschikt over een effectief instrumentarium om ontwikkelingen over te laten aan de markt. Toch kunnen er situaties zijn waarin de gemeente zelf de ontwikkeling oppakt. Per situatie wordt bezien welke vorm van grondbeleid en welke in te zetten middelen het beste passen bij de te realiseren doelen van het ruimtelijke beleid.

Grondbeleid is een instrument dat wordt ingezet om doelstellingen op andere beleidsvelden te realiseren. Vanuit de programma's Solidair Borne (wonen en groen) en Duurzaam Borne (omgeving, mobiliteit, etc.) worden in de begroting de doelstellingen aangegeven. Deze worden vastgelegd in de Structuurvisie die tweejaarlijks wordt gemonitord. Voor een nadere toelichting op het beleid wordt verwezen naar de Nota grondbeleid 2011-2015.

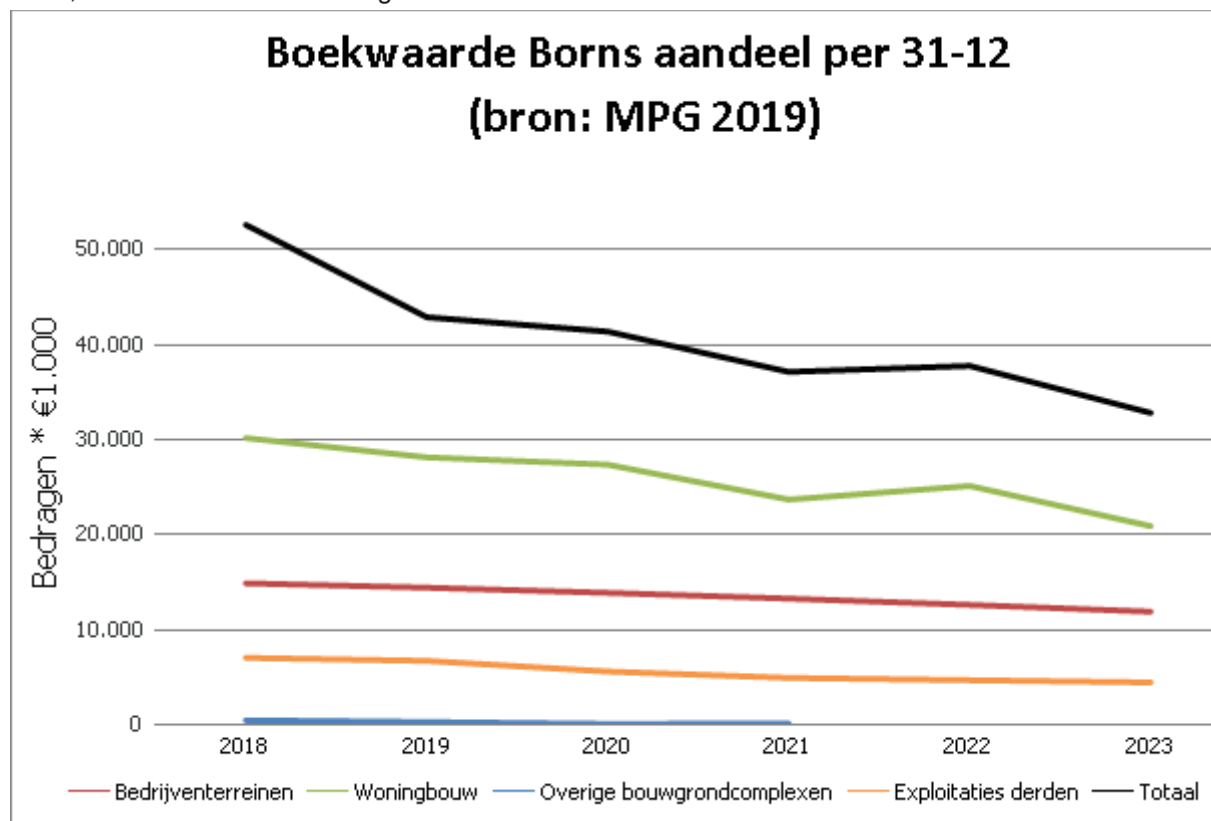
4.7.2 Boekwaarde grondexploitaties

In dit hoofdstuk wordt er gekeken naar de boekwaarde en het boekwaardeverloop van de grondexploitaties. In tabel 1 wordt de boekwaarde per 31-12-2018 weergegeven. Een negatieve boekwaarde correspondeert met een positief saldo in het betreffende complex en omgekeerd.

Er worden drie kolommen gepresenteerd. De eerste kolom is de totale boekwaarde van alle complexen waar Borne een aandeel in heeft. In de 2e kolom staat de boekwaarde die daadwerkelijk in onze boeken staat. Het verschil tussen deze twee kolommen zit in het Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT, XL Businesspark Twente). Het RBT is een gemeenschappelijke regeling waar Borne voor 8% in deelneemt. Voor meer informatie zie de paragraaf verbonden partijen. De boekwaarde van deze grondexploitatie bedraagt ruim € 88 miljoen, maar staat niet in onze boeken. In het geval van de Veldkamp en Wijkerslocatie Olde Engberink wordt samengewerkt met gemeente Hengelo. In beide gevallen hebben wij de gehele boekwaarde op de balans staan. Ons aandeel in de Veldkamp is echter 35/115 en in Wijkerslocatie Olde Engberink 50%. Kolom drie geeft daarom de boekwaarde weer met het aandeel van gemeente Borne in elke grondexploitatie.

Tabel 1. Boekwaarde risico Borne (* € 1.000)	Boekwaarde totaal 31-12-2018	Boekwaarde Borne 31-12-2018	Boekwaarde Borne aandeel 31-12-2018
Veldkamp	48.960	48.960	14.901
Totaal bedrijventerreinen	48.960	48.960	14.901
Bornsche maten	27.832	27.832	27.832
Oosterveld	-2.257	-2.257	-2.257
Kollergang Zenderen	-492	-492	-492
Wijkerslocatie Olde Engberink	4.588	4.588	2.294
Bornsche Flieren	2.844	2.844	2.844
Uitbreiding Hertme II	-30	-30	-30
Totaal woningbouw	32.485	32.485	30.191
Kernrand Borne West	481	481	481
Totaal overige bouwgrondcomplexen	481	481	481
Regionaal bedrijventerrein Twente	88.278	0	7.062
Totaal exploitaties derden	88.278	0	7.062
Totaal	170.203	81.925	52.635

Onderstaande grafiek gaat nader in op ons aandeel in de boekwaarde en laat het verloop in de komende jaren zien. Binnen de grondexploitaties gaan de lasten voor de baten uit. Bij alle grondexploitaties zitten we nu zover in het proces dat er meer baten dan lasten binnen komen. Dit verklaart de structurele daling in de boekwaardes. De lijn overige bouwgrondcomplexen stopt in 2021, omdat deze dan wordt afgesloten.

4.7.3 Winstnemingen en verliesvoorzieningen

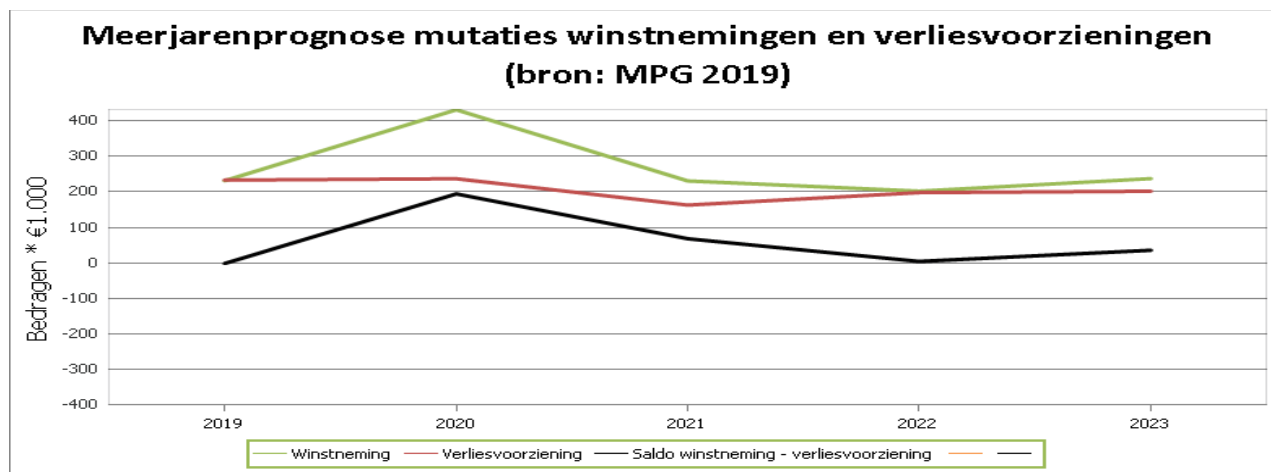
Tabel 2 geeft aan tot wanneer de grondexploitaties lopen en geeft de actuele start- en eindwaarde van de grondexploitaties weer. Het betreft hier de totale waarden van de grondexploitatie. In de kolommen winstneming en verliesvoorziening staat het Bornse aandeel.

Voor de berekening van de eindwaarde wordt gebruik gemaakt van de Dynamische Eindwaarde Methode. Hierbij wordt rekening gehouden met rente en prijsstijgingen gedurende de looptijd van de projecten. Om de grondexploitaties onderling vergelijkbaar te maken wordt de eindwaarde teruggerekend naar 1 januari 2019 (contant maken), dit is weergegeven in de kolom startwaarde. Het terugrekenen van eindwaarde naar startwaarde gebeurt met behulp van de disconteringsvoet. Deze is vanuit het BBV verplicht vastgesteld op 2%. De startwaarde bepaalt de hoogte van de verliesvoorziening. Indien een grondexploitatie winstgevend is wordt er op basis van de percentage of completion (POC) methode tussentijds winst genomen. Hiervoor wordt jaarlijks het actuele (herziene) resultaat op de grondexploitatie gehanteerd. Indien er grond is verkocht en er kosten zijn gerealiseerd, zal dit in een batige grondexploitatie leiden tot winstneming. De winst wordt dan naar rato van de realisatie gerealiseerd. Voor verlies leidende grondexploitaties wordt een voorziening getroffen voor het begrote tekort op startwaarde. Jaarlijks moet hier een bedrag aan worden toegevoegd door het contant maken naar de nieuwe peildatum, zodat uiteindelijk op de einddatum het begrote tekort op eindwaarde is voorzien.

Voor verdere analyse wordt verwezen naar de MPG 2019.

Tabel 2. Verwachte planresultaten (* €1.000)	Looptijd t/m eind	Startwaarde 01-01-'19	Eind-waarde	Winst 1-1-2019	Verliesvoorz. 1-1-2019	Verliesvoorz. einddatum
Veldkamp	2027	23.479	28.059	0	7.146	8.540
Totaal bedrijventerreinen				0	7.146	8.540
Bornsche maten	2029	549	683	0	549	683
Oosterveld Zenderen	2021	-2.609	-2.768	2.568	0	
Kollergang	2024	-1.519	-1.711	692	0	
Wijkerslocatie Olde Engberink	2039	-374	-566	17	0	
Bornsche Flieren	2020	2.203	2.292	0	2.203	2.292
Uitbreiding Hertme II	2026	-413	-484	84	0	
Totaal woningbouw				3.378	2.752	2.975
Kernrand Borne West	2021	135	143		135	143
Totaal overige bouwgrondcomplexen				0	135	143
RBT	2034	20.499	28.141	0	1.640	2.251
Totaal exploitaties derden						
Totaal				3.378	10.033	11.658

In onderstaande grafiek worden de mutaties op de verliesvoorzieningen en op de te nemen winsten voor de komende jaren weergegeven. Een winstneming is een negatief bedrag en correspondeert met een positief saldo. Een verliesvoorziening wordt juist weergegeven als een positief bedrag en correspondeert met een negatief saldo.

4.7.4 Algemene reserve grondexploitatie

De Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG) is de reserve waarmee winsten uit grondexploitaties worden verrekend en verliezen worden gedekt. Naast deze rol is de ARG belangrijk voor de dekking van risico. De reserve dient te worden beschouwd als de buffer voor de risico's waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten. Uitgangspunt is dat de hoogte van de ARG 10% is van de omvang van de boekwaarde van het Bornse aandeel in de grondexploitaties. Winstnemingen worden niet ten laste van de boekwaarde gebracht, maar worden verrekend met de balanswaarde. Hierdoor geeft de boekwaarde met betrekking tot de risico's een niet geheel realistisch beeld. Ook de winstnemingen worden daarom bij het Bornse aandeel van de boekwaardes opgeteld. De boekwaarde per 1-1-2019 is €52,6miljoen, daarnaast is er voor €3,4 miljoen winst genomen. De ARG bedraagt momenteel dus 10% van het totaal van boekwaardes en winstneming van €56 miljoen. Dit is €5,6 miljoen.

5 Bijlagen

5.1 Baten en lasten per taakveld

Taakveld	2020			2021	2022	2023
	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning						
0.01 Bestuur	0	1.230	1.230	1.230	1.230	1.230
0.10 Mutaties reserves	2.900	1.146	-1.754	-1.363	-652	-78
0.2 Burgerzaken	182	770	587	580	580	576
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	545	811	266	216	245	220
0.40 Overhead Ondersteuning	50	6.417	6.367	6.268	6.313	6.146
0.5 Treasury	1.400	231	-1.169	-1.109	-1.112	-1.034
0.61 OZB woningen	3.838	197	-3.641	-3.746	-3.786	-3.825
0.62 OZB niet woningen	1.922	28	-1.894	-1.947	-1.966	-1.986
0.64 Belastingen overig	169	40	-129	-129	-129	-129
0.70 Algemene uitk. en overige uitk.	32.197	44	-32.153	-32.667	-33.212	-34.022
0.8 Overige baten en lasten	148	1.530	1.382	2.131	2.921	3.678
Totaal hoofdtaakveld	43.351	12.444	-30.907	-30.536	-29.568	-29.224
1. Veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	1.367	1.367	1.367	1.367	1.367
1.2 Openbare orde en veiligheid	0	354	354	233	223	223
Totaal hoofdtaakveld	0	1.721	1.721	1.600	1.590	1.590
2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	26	2.746	2.720	2.753	1.986	1.954
2.2 Parkeren	10	220	210	208	243	222
Totaal hoofdtaakveld	36	2.966	2.930	2.962	2.229	2.176
3. Economie						
3.1 Economische ontwikkeling	0	160	160	160	160	160
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.306	3.526	220	190	42	42
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	46	170	125	125	125	125
3.4 Economische promotie	10	70	60	62	62	61
Totaal hoofdtaakveld	3.362	3.925	564	536	388	387
4. Onderwijs						
4.1 Openbaar basisonderwijs	6	349	343	318	238	237
4.2 Onderwijshuisvesting	140	1.302	1.162	1.221	1.201	916
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	130	797	667	667	667	667
Totaal hoofdtaakveld	276	2.447	2.171	2.206	2.106	1.821
5. Sport, cultuur en Recreatie						
5.1 Sportbeleid en activering	157	370	213	213	95	95
5.2 Sportaccommodaties	800	2.149	1.349	1.320	1.330	1.251
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie	17	686	670	651	657	648

5.4 Musea	0	52	52	52	52	52
5.5 Cultureel erfgoed	1	77	76	76	79	75
5.6 Media	0	406	406	405	409	403
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recrea	1	2.087	2.086	2.128	2.127	2.127
Totaal hoofdtaakveld	975	5.826	4.852	4.844	4.749	4.650
6. Sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	48	1.277	1.229	1.077	1.080	1.075
6.3 Inkomensregelingen	4.791	7.267	2.476	2.399	2.285	2.210
6.4 Begeleide participatie	0	2.480	2.480	2.405	2.336	2.336
6.5 Arbeidsparticipatie	0	192	192	192	192	192
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO	0	1.264	1.264	1.264	1.264	1.264
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	150	5.543	5.393	5.333	5.333	5.330
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	6.401	6.401	6.401	6.376	6.373
6.81 Geescaleerde zorg 18+	0	214	214	214	214	214
6.82 Geescaleerde zorg 18-	0	936	936	936	936	936
Totaal hoofdtaakveld	4.989	25.570	20.582	20.218	20.013	19.927
7. Volksgezondheid en milieu						
7.1 Volksgezondheid	0	846	846	846	846	846
7.2 Riolering	1.766	1.220	-546	-546	-546	-546
7.3 Afval	2.227	1.792	-435	-434	-434	-434
7.4 Milieubeheer	0	543	543	529	512	512
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	100	255	155	154	174	156
Totaal hoofdtaakveld	4.093	4.655	562	547	551	533
8. Volkshuisv. RO en std. vernieuwing						
8.1 Ruimtelijke ordening	28	369	341	341	341	341
8.2 Grondexploitatie	7.216	7.216	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	445	756	311	307	307	307
Totaal hoofdtaakveld	7.689	8.341	652	648	648	648
Totaal	64.768	67.895	3.127	3.024	2.705	2.507

5.2 Prognose meerjarenbalans

PROGNOSE MEERJARENBALANS (* € 1.000)	REKENING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	49.074	55.707	57.131	54.147	51.192	48.700
Financiële vaste activa	3.193	4.034	2.896	2.784	2.784	2.784
Totaal vaste activa	52.267	59.741	60.027	56.931	53.976	51.484
Vlottende activa						
Vorraden	75.270	79.430	65.441	59.653	58.864	51.783
Uitzettingen < 1 jr.	2.667	3.381	3.381	3.381	3.381	3.381
Liquide middelen	50	52	52	52	52	52
Overlopende activa	7.066	5.684	6.295	5.334	4.926	5.428
Totaal vlottende activa	85.053	88.547	75.169	68.420	67.223	60.644
Totaal activa	137.320	148.288	135.195	125.351	121.199	112.128
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	35.231	36.873	31.595	30.231	29.579	29.502
Voorzieningen	10.097	8.884	6.888	7.091	7.302	7.525
Langlopende schulden	71.626	77.295	75.019	66.335	62.624	53.407
Totaal vaste passiva	116.954	123.052	113.502	103.658	99.506	90.434
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden < 1 jr.	16.314	18.966	15.424	15.424	15.424	15.424
Overlopende passiva	4.052	6.269	6.269	6.269	6.269	6.269
Totaal vlottende passiva	20.366	25.235	21.693	21.693	21.693	21.693
Totaal passiva	137.320	148.287	135.195	125.351	121.199	112.127

5.3 Reserves en voorzieningen

RESERVES (* € 1.000)	REKENING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Rekeningsaldo						
Rekeningsaldo voor bestemming	-1.822	-	-3.127	-3.024	-2.705	-2.507
Totaal Rekeningsaldo	-1.822	-	-3.127	-3.024	-2.705	-2.507
Algemene reserves						
Algemene reserve	5.729	5.628	5.628	5.628	5.628	5.628
Reserve Beleidsontwikkeling	3.145	2.672	2.628	2.460	2.291	2.122
Alg. reserve grondexploitatie	6.052	5.551	5.551	5.551	5.551	5.551
Totaal Algemene Reserves	14.927	13.852	13.808	13.639	13.470	13.301
Bestemmingsreserves						
Kunstinvoering wijken	33	-	-	-	-	-
Bovenwijkse voorzieningen	220	-	-	-	-	-
Gezondheidscentrum	690	717	746	776	807	839
Landelijk gebied	116	-	-	-	-	-
Sportvelden BM/Wooldrik	1.780	-	-	-	-	-
Kleine vervangingsinvesteringen	236	-	-	-	-	-
Verplichtingen exploitatie	727	522	186	51	21	21
Verplichtingen kapitaallasten	2.566	4.529	4.103	3.636	3.168	3.062
E-dienstverlening	391	-	-	-	-	-
Budgetoverheveling	-	-	-	-	-	-
Egalisatie onderhoud	1.152	929	725	729	535	517
De Veste	4.532	4.335	4.140	3.951	3.769	3.593
Verbindingsweg	6.921	6.975	6.582	6.145	6.503	6.862
Decentralisaties Sociaal Domein	1.012	184	-	-	-	-
Totaalvisie	1.750	1.305	1.305	1.305	1.305	1.305
Totaal Bestemmingsreserves	22.126	19.497	17.787	16.593	16.109	16.200
Totaal reserves	35.231	33.349	28.468	27.207	26.874	26.995
VOORZIENINGEN (* € 1.000)						
Verplichtingen en risico's						
Wet APPA	1.695	1.695	1.695	1.695	1.695	1.695
Totaal verplichtingen/risico's	1.695	1.695	1.695	1.695	1.695	1.695
Middelen van derden						
RBT	1.640	1.640	1.640	1.640	1.640	1.640
Riolering	3.923	750	829	914	1.006	1.111

Reiniging	2.839	2.596	2.724	2.843	2.961	3.080
Totaal Middelen van derden	8.402	4.985	5.193	5.396	5.607	5.830
Grondexploitaties						
Bornsche Maten	549	549	549	549	549	549
Oosterveld Zenderen	-	-	-	-	-	-
Kollergang	-	-	-	-	-	-
Knooperf Blenke	2.203	2.203	2.203	2.203	2.203	2.203
Uitbreiding Hertme	-	-	-	-	-	-
Kernrand Borne West	135	135	135	135	135	135
De Veldkamp	7.146	7.146	7.146	7.146	7.146	7.146
Totaal Grondexploitaties	10.033	10.033	10.033	10.033	10.033	10.033
Debiteuren						
Bijstandsdebiteuren	553	553	553	553	553	553
Dubieuze debiteuren	57	57	57	57	57	57
Totaal debiteuren	610	610	610	610	610	610
Totaal voorzieningen	20.739	17.322	17.530	17.733	17.944	18.167

5.4 Investerings- en financieringsoverzicht

Hieronder geeft het investeringsoverzicht het verloop van de afschrijvingslast, de nieuwe investeringen en het verloop van de boekwaarde weer voor de komende jaren.

Aandachtspunten en uitgangspunten ten aanzien van financiering zijn opgenomen in de paragraaf financiering. De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen is opgenomen in de bijlage reserves en voorzieningen.

Investeringsoverzicht	2019	2020	2021	2022	2023
Investering met een economisch nut	1.926	2.261	2.321	2.309	1.870
Investering met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	300	292	289	282	271
Investeringen met een maatschappelijk nut	170	332	334	334	334
Totale afschrijvingslast	2.396	2.885	2.943	2.925	2.475
Investering met een economisch nut	5.430	5.013	-	-	-
Investering met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	1.130	870	825	-	-
Investeringen met een maatschappelijk nut	4.989	40	-	-	-
Totale investeringen	11.549	5.923	825	-	-
Investering met een economisch nut	39.685	42.437	40.075	37.735	35.848
Investering met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	5.167	4.875	4.587	4.305	4.034
Investeringen met een maatschappelijk nut	10.111	9.819	9.485	9.152	8.818
Totale boekwaarde	54.963	57.131	54.147	51.192	48.700

5.5 EMU-saldo

In onderstaande tabel is het EMU-saldo van onze gemeente over de jaren 2019 t/m 2023 weergegeven. Dit overzicht dient ter monitoring en als informatiebron voor het EMU-saldo van de totale overheid in het kader van Europese afspraken.

EMU SALDO (* € 1.000)	Jaarrekening Begroting BEGROTING			MJR	MJR	MJR
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1 + Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekkingen uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	3.716	2.115	4.881	4.387	3.357	2.585
2 + Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.030	3.095	3.637	3.780	2.955	2.492
3 + Bruto dotatie aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.656	137	208	203	211	223
4 - Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-	-	-	-	-	-
5 + Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-	-
6 + Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa. Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vast activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet in de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
7 - Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet in de exploitatie staan)	-	-	-	-	-	-
8 + Baten bouwgrondexploitatie Baten voorzover transacties niet in de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
9 - Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-	-	-	-	-	-
10 - Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van	-	-	-	-	-	-

de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten						
11a Worden er deelnemingen en/of aandelen verkocht (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
11b - Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen in jaar	-	-	-	-	-	-
Totaal	8.401	5.347	8.725	8.371	6.523	5.300

5.6 Incidentele baten en lasten

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN (* € 1.000)	BEGROTING 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Incidentele lasten				
<i>Programma 1: Solidair Borne</i>				
Inhuur Cultuurmakelaar	14	-	-	-
Herdenking gevallen	20	-	-	-
Diensten RBT	178	148	-	-
Natte gymles	105	80	-	-
Tijdelijke onderwijshuisvesting de Veste (afschrijvingslast)	280	280	280	-
Tijdelijke onderwijshuisvesting de Veste (huur grond)	26	15	-	-
Transformatieagenda	152	-	-	-
Buurtsportcoaches	225	225	-	-
Ondermijning veiligheid	10	10	-	-
Toezicht en handhaving openbare ruimte	126	-	-	-
<i>Programma 2: Duurzaam Borne</i>				
ODT	6	5	-	-
Verbindingsweg	751	796	-	-
Monitoring verkeersstromen	10	-	30	-
<i>Programma 3: Verbindend Borne</i>				
<i>Programma 4: Borne Algemeen</i>				
Ondermijning inhuur	30	30	-	-
Mutaties reserves	165	-	-	-
Totaal incidentele lasten	2.098	1.589	310	-
Incidentele baten				
<i>Programma 1: Solidair Borne</i>				
Subsidie Cultuurmakelaar	7	-	-	-
Subsidie herdenking gevallen	10	-	-	-

Buurtsportcoaches	71	71	-	-
<i>Programma 2: Duurzaam Borne</i>				
<i>Programma 3: Verbindend Borne</i>				
Mutaties reserves	1.552	1.211	310	-
	Totaal incidentele baten	1.640	1.282	310
Saldo van baten en lasten	458	307	-	-

5.7 Verplichte beleidsindicatoren

In bijlage 5.1 zijn de verschillende (hoofd-)taakvelden opgenomen. Per taakveld zijn effect-/beleidsindicatoren opgenomen in de begroting. Deze indicatoren worden ook gebruikt bij de verantwoording in de jaarrekening. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording nemen gemeenten een vaste set beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarrekening. Deze indicatoren zijn in deze bijlage opgenomen.

0. Bestuur en ondersteuning

Formatie

Fte per 1000 inwoners: 6,7 (2020)

Bezetting

Fte per 1000 inwoners: 5,6 (2018)

Apparaatskosten

Kosten per inwoner: € 538 (2018)

Externe inhuur

Kosten als% van tot loonsom + tot kosten inhuur: 24,8% (2018)

Overhead

Overhead als % van totale lasten: 127% (2020)

Borne vergeleken met Nederland

BRON:< www.waarstaatjegemeente.nl >

1. Veiligheid

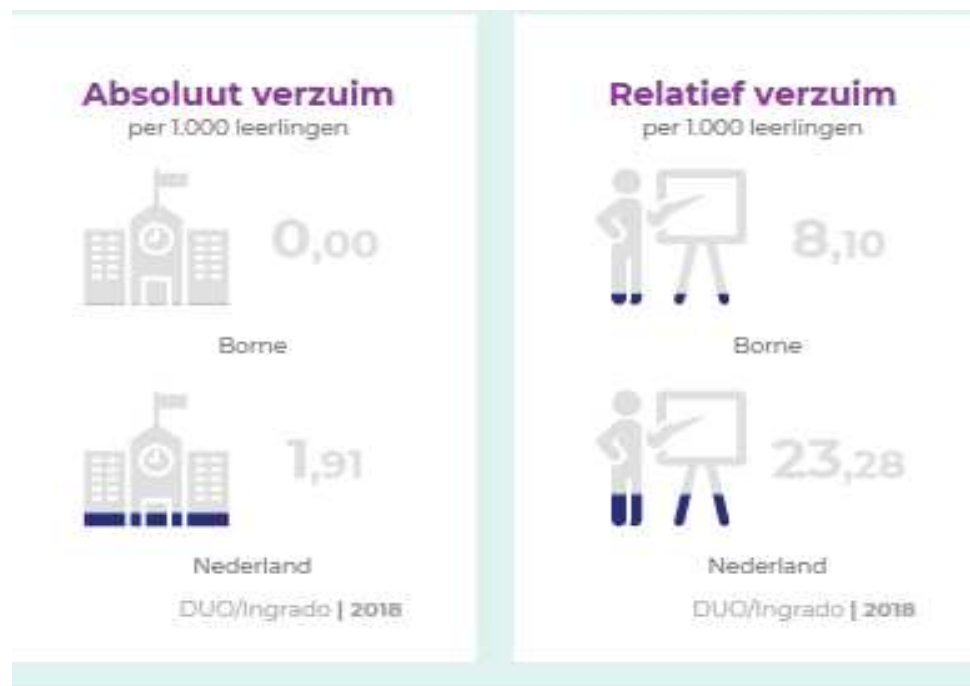
2. Verkeer en vervoer

-

3. Economie

4. Onderwijs

5. Sport cultuur en recreatie

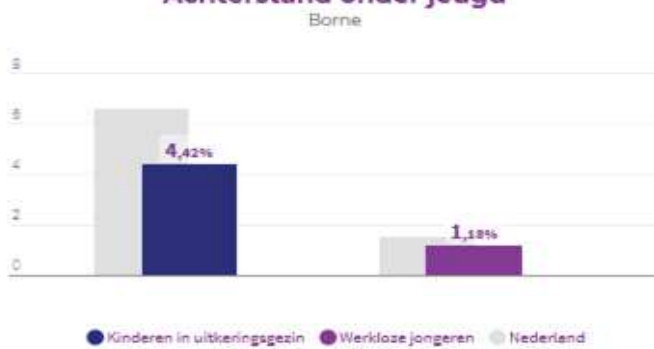
6. Sociaal domein

Jongeren met delict voor rechter

Achterstand onder jeugd

VJI | 2015

CBS Arb.deelname | 2018

Personen met een bijstandsuitkering

aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder

CBS Participatiewet | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

Borne

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdbescherming

1,1%

Borne

1,1%

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdreclassering

0,3%

Borne

0,3%

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

**Clënten met een maatwerkarrangement
WMO (per 1.000 inwoners)**

Borne

62

Nederland

60

CBS MSD WMO | tweede halfjaar 2018

7. Volksgezondheid en milieu

Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner

CBS Huishoudelijk afval | 2017

Hernieuwbare elektriciteit

Borne
6,2%

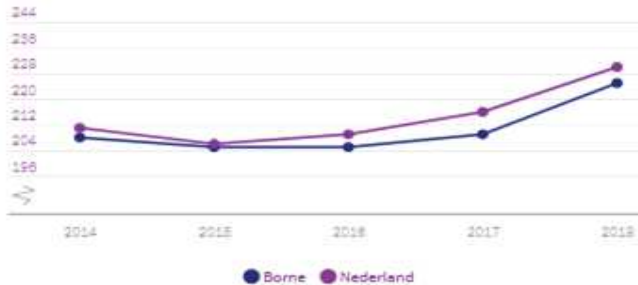
Nederland
16,9%

RWS - KMO | 2017

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde

x €1.000

CBS WOZ | 2014 - 2018

Nieuw gebouwde woningen

aantal per 1.000 woningen

21,7

Borne

7,2

Nederland

ABF SysWov | 2016

Demografische druk

Borne

Nederland

69,8%

CBS Bevolking | 2019

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 769

Borne

€ 669

Nederland

COELO | 2019

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 769

Borne

€ 739

Nederland

COELO | 2019

5.8 Uitgangspunten begroting 2020

De indeling van de meerjarenbegroting valt uiteen in twee delen, namelijk de beleidsbegroting en de financiële begroting. De begroting moet voldoen aan de BBV-voorschriften. De Provincie Overijssel toetst hierop en zal dit betrekken bij de bepaling van de toezichtvorm voor het jaar 2020.

De volgende uitgangspunten zijn van toepassing voor de begroting (gebaseerd op de meest actuele BBV voorschriften):

Inhoudelijk programma's / beleid:

- Bij het opstellen van de meerjarenbegroting steken we ook dit jaar in op de beschrijving van de zgn. 3 W-vragen:
  - Wat willen we bereiken?
  - Wat gaan we daarvoor doen?
  - Wat mag het kosten?
- Begroting wordt gemaakt op basis van bestaand beleid.

Financieel:

- De meerjarenbegroting 2020-2023 wordt opgesteld met als basis de actuele financiële administratie van de gemeente Borne.
- Als basis wordt de jaarschijf 2023 direct en volledig gekopieerd uit jaarschijf 2022 (na wijziging).
- Overzichten concept-voorcalculaties zijn bijgewerkt tot en met de raad van 2 juli 2019;
- Basisaanlevering is voorcalculaties 2019 = voorcalculaties 2020;
- Elke mutatie op de voorcalculatie op productniveau dient onderbouwd te worden met een toelichting.
- De personeelsstaat is gelijk aan de personeelsstaat voor de begroting van 2019, gecorrigeerd met door bestuursbesluiten geaccordeerde mutaties. De staat van salarissen en sociale lasten wordt opgesteld op basis van de cao gemeenten per 1 januari 2019. De effecten van de nieuwe CAO, die per september 2019 is vastgesteld, zijn niet verwerkt in de begroting 2020-2023.
- Autonome ontwikkelingen (het gaat hierbij om ontwikkelingen die buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen, zoals bijvoorbeeld actualisaties na prijsniveau 1 januari 2019 en aanpassingen op basis van wet- en regelgeving). Deze worden separaat en onderbouwd aangedragen.
- Begrotingsramingen worden gesplitst in incidentele ramingen en structurele ramingen.
- De meerjaren loon- en prijsontwikkeling wordt op concernniveau geraamd op een stelpost.
- De areaalontwikkelingen worden op concernniveau geraamd op een stelpost.
- Het vervangingsinvesteringsplan wordt opgesteld op basis van de gegevens van de staat activa.
- Bedragen worden afgerond op eenheden van € 500.
- Conform de BBV-voorschriften zal de meerjarenbegroting uiteindelijk structureel sluitend moeten zijn.

Aantallen woonruimten en inwoners:

Voor woonruimte aantallen en inwoneraantallen wordt uitgegaan van de volgende aannames.

1-1-2020 9.900 woonruimten 23.300 inwoners

1-1-2021 10.000 woonruimten 23.400 inwoners

1-1-2022 10.100 woonruimten 23.500 inwoners

1-1-2023 10.200 woonruimten 23.600 inwoners

A) Motie / amendement (2)	
Indiener(s)	Jouke Lansink (CDA) GB'90, B-N
Datum	5-11-19
Besluit	Aangenomen

AMENDEMENT

Als bedoeld in artikel 33 Reglement van orde gemeenteraad
 Ingediend door de fractie(s) van CDA, GB'90, Borne-Nu

Betreft: agendapunt 3.1 Programmabegroting
 Onderwerp: OZB verhoging

11 voor: CDA GB'90
 Borne-Nu

8 tegen: VVD, D66, SP
 GL-PvdA, VoorBorne

Aan de voorzitter van de raad

Voorstel

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 oktober 2019 inzake de Programmabegroting 2020-2023

Constateerende dat:

- Het college een verhoging van de onroerend zaakbelasting met 20% voorstelt vanaf 2020 en er nieuwe informatie beschikbaar is aangaande de ontwikkelingen rondom de westelijke randweg (5 variant) n.a.v. de verkorte MIRT procedure.

Overwegende dat:

- Door de financiële situatie van de gemeente Borne de ambities van de raad alleen kunnen worden gerealiseerd met een OZB-verhoging.
- De gemeente Borne t.b.v. de inwoners en ondernemers moet blijven investeren in nieuwe ontwikkelingen en voorzieningen waarvoor een OZB-verhoging onvermijdelijk is;
- Voor de ontwikkeling en aanleg van de gemeentelijke verbindingsweg is 8% OZB-verhoging verspreid over 4 jaar, opgenomen in de begroting 2018-2021. Aangezien de ontwikkeling nog onzeker is willen wij deze reservering compenseren.
- Enkele ambities kunnen worden uitgesteld waarmee tijd wordt gekocht om bij de volgende begroting de ambities met betrekking tot de Totaalvisie te heroverwegen.
- Een tekort voor 2020 kan worden opgevangen door de bijstellen van ambities, inzet structurele beleidsontwikkeling en de algemene reserve. Op basis van concrete ontwikkelingen bij de begrotingsbehandeling 2021-2024 kan worden afgewogen of een OZB verhoging nodig is voor de verdere uitwerking van de totaalvisie;
- Het later invoeren van het budget voor implementatie Omgevingswet en Digitaal stelsel Omgevingswet is mogelijk omdat er nog voldoende budget (± € 200.000,-) nog niet is aangewend in 2019 door uitstel van invoering door het Rijk, met dien verstande dat het budget van 2019 wordt overgeheveld naar 2020;
- Het Bornse duurzaamheidsbeleid aan actualisatie toe is. De regionale energiestrategie is in voorbereiding en wordt in 2020 aan de raden voorgelegd. Gelet op deze ontwikkelingen stellen wij voor om voor de projectcoördinator duurzaamheid € 40.000 op te nemen.
- Twence eigenaar is van de grond waar de mestvergistingsinstallatie wordt gevestigd en derhalve ook verantwoordelijk is voor de kosten van de onderzoek naar het energiepark.
- Voor herinrichting gemeentehuis is reeds € 700.000,- incidenteel beschikbaar gesteld. De extra investering van 1,3 miljoen op dit moment geheel te laten vervallen met oog op herbeoordeling van het gehele pakket aan maatregelen, zowel de herinrichting, als de bouwkundige renovatie, en de financiering te koppelen aan het nog door het college voor te leggen totaalplan / plan van aanpak.

Besluit:

Het dictum van beslispunt 4b van het raadsbesluit als volgt te wijzigen:

"de verhoging van de onroerende zaakbelasting met 12% structureel vanaf jaarschijf 2020 en nog eens 8% structureel vanaf 2021. Het hierdoor ontstane tekort in de begroting over jaar 2020 ad. € 460.000 als volgt te dekken:

1. Implementatie Omgevingswet ad € 50.000,- structureel in te laten gaan per 2021 en de noodzakelijke werkzaamheden taakstellend binnen de bestaande begroting te dekken.
2. Digitaal stelsel Omgevingswet ad € 70.000,- structureel in te laten gaan per 2021 en de noodzakelijke werkzaamheden taakstellend binnen de bestaande begroting te dekken.
3. Herinrichting gemeentehuis ad € 100.000,- structureel te laten vervallen.
4. Duurzaamheid coördinator € 50.000,- structureel te verlagen.
5. Onderzoek energiepark € 25.000,- incidenteel in 2020 laten vervallen.
6. Stelpost structurele beleidsontwikkeling ad € 100.000,- incidenteel in te zetten in 2020.
7. Het restant van het tekort incidenteel ten laste te brengen van het begrotingssaldo.

De fractie van CDA,

De fractie van ...

De fractie van GB'90

De fractie van ...

De fractie van Borne-Nu

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering d.d. 5 november 2019

De voorzitter,

De griffier,

(A) Motie / amendement (3)	
Indiener(s)	De Beer (GB90) c.a.
Datum	5-11-19
Besluit	Unaniem aangenomen

Gewijzigd 2^e termijn
(gecombineerd met AM-D)

AMENDEMENT

Als bedoeld in artikel 33 Reglement van orde gemeenteraad
Ingediend door de fractie(s) van VVD, SP, Voor Borne, CDA,

GB90, Borne Nu, Groenlinks-PvdA, D66

Betreft: agendapunt 3.1 Programmabegroting

Onderwerp: Instellen fonds cultureel erfgoed

Aan de voorzitter van de raad

Voorstel

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 oktober 2019, inhoudende de vaststelling van de programmabegroting 2020-2023;

Constaterende dat:

- Het college voorstelt het budget voor gemeentelijk monumentenbeleid met € 13.000,- te verminderen.
- Reeds meerdere jaren het beschikbare budget voor waarderingssubsidies niet volledig wordt aangewend:
In 2018 is er van de € 57.000 een bedrag van € 15.000 uitgegeven.
In 2019 is er van de € 62.000 tot nu toe een bedrag van € 16.000 uitgegeven.
- In de oude kern van Borne in de loop der jaren al vele karakteristieke historische panden verloren zijn gegaan.

Overwegende dat:

- Het panden zijn die wij rekenen tot het DNA van de gemeente;
- Momenteel is een restauratie gaande van de oude kerk van Borne. Voor de restauratie van onder meer de wandschilderingen zijn onvoldoende middelen beschikbaar.
- In aanvulling op de bijdrage van het college van B&W ad € 2.500,- wij een eenmalige bijdrage van € 20.000,- beschikbaar willen stellen.
- De ondersteuning voor meer aan de ruim 40 gemeentelijke monumenten en hieraan gerelateerde activiteiten wegvallen indien de ombuiging wordt doorgezet.
- Uit de brochure van 'Erfgoed telt' kunnen concluderen dat in het kader van de omgevingswet hiervoor een budget moet worden opgenomen.
- Het college binnen hetzelfde taakveld een post waarderingssubsidies kan aanwenden die nu structureel niet volledig wordt benut.

Besluit:

Roept het college op:

Aan het dictum toe te voegen:

- Het instellen van een fonds cultureel erfgoed ter hoogte van € 75.000,- incidenteel in 2020, waarvan tenminste € 20.000,- beschikbaar zal worden gesteld voor restauratie Oude Kerk;
- Met een voorstel te komen voor het structureel maken van het fonds cultureel erfgoed;
- Bij onderdeel B. Ombuigingen thema Cultuur en vrije tijd/Maatschappelijke participatie de ombuiging Monumentenbeleid ad € 13.000,- te schrappen en dit te dekken uit het nog in te stellen fonds cultureel erfgoed;

- Het instellen van het fonds cultureel erfgoed te dekken binnen het taakveld Cultuur (budget waarderingssubsidies) en het restant voor 2020 incidenteel ten laste te brengen van het begrotingsaldo.

De fractie van VVD,

De fractie van SP,

De fractie van Voor Borne,

De fractie van CDA,

De fractie van GB90,

De fractie van Borne Nu,

De fractie van Groenlinks-PvdA,

De fractie van D66,

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering d.d. 5 november 2019

De voorzitter,

De griffier,

A Motie / amendement (10)	
Indiener(s)	M de Boer (GB'90)
Datum	5-11-'19
Besluit	Aangenomen

Gewyzigd in 2^e termijn

AMENDEMENT

Als bedoeld in artikel 33 Reglement van orde gemeenteraad
 Ingediend door de fractie(s) van GB'90, CDA, Borne-Nu, D66

Betreft: 3.1 Programmabegroting
 Onderwerp: Thuis in Borne

voor BORNE
 + VVD

3 tegen: SP, GL, PvdA
 16 voor: de rest

Aan de voorzitter van de raad

Voorstel

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 oktober 2019 inzake de Programmabegroting 2020-2023

Constateerende dat:

- Het college voor Thuis in Borne structureel € 110.000,- in de begroting heeft opgenomen.

Overwegende dat:

- De verwachting is dat vanaf 2021 vanuit het Rijk door de Wet Inburgering structureel middelen beschikbaar komen waardoor een structurele dekking in de begroting niet noodzakelijk is;
- Het eventuele tekort vanaf 2021 binnen het reguliere budget kan worden opgevangen.

Besluit:

- Onder C. Ambities onderdeel u. Thuis in Borne, integratie statushouders de kosten incidenteel voor jaarschijf 2020 te dekken en vanaf 2021, deze middelen uit reguliere budgetten en/of middelen Wet Inburgering te dekken. Indien dit niet mogelijk blijkt of onvoldoende middelen beschikbaar worden gesteld tijdig een voorstel voor te leggen aan de raad.

De fractie van GB'90,

De fractie van CDA,

De fractie van Borne-Nu,

De fractie van D66,

De fractie van Voor Borne

De fractie van VVD

De fractie van ...

De fractie van ...

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering d.d. 5 november 2019

De voorzitter,

De griffier,

Motie / amendement 2	
Indiener(s)	De Boer (GB90) CDA, B-N
Datum	5-11-19
Besluit	Aangenomen

MOTIE

5 tegen: VVD, V-Borne, SP

14 voor:
GB90, CDA, B-Nu,
D66, GL-PvdA

**Als bedoeld in artikel 34 Reglement van orde gemeenteraad
Ingediend door de fractie(s) van GB90, CDA, Borne Nu
Agendapunt: 3.1 Programmabegroting
Betreft: Instellen raads werkgroep sociaal domein**

Aan de voorzitter van de raad

De raad van gemeente Borne, in vergadering bijeen op 5 november 2019

Constaterende dat:

- De gemeente Borne sinds de invoering van de decentralisaties in 2014 geconfronteerd wordt met grote financiële overschrijdingen;
- De ombuigingsopgave binnen het sociaal domein 2 miljoen euro bedraagt;

Overwegende dat:

- De ombuigingsopgave vraagt om een ingrijpende omslag in denken en doen;
- Het van essentieel belang is dat de raad aan de voorkant intensief wordt betrokken bij ontwikkelingen om tijdig kaders te stellen ten aanzien van beleidsaanpassingen, waaronder het kader niemand tussen wal en schip;

Oproep

Roept de raad op:

- Tot het instellen van een raads werkgroep sociaal domein en de overwegingen genoemd in deze motie mee te nemen bij het formuleren van de opdracht voor het instellen van de werkgroep.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie van GB90,

De fractie van CDA,

De fractie van Borne Nu,

De fractie van ...

De fractie van ...

De fractie van ...

De fractie van D66

De fractie van ...

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 5 november 2019

De voorzitter,

De griffier,

M Motie / amendement 3	
Indiener(s)	Libby Mide Beer
Datum	5-11-19
Besluit	Aangenomen

Gewijzigd in 2^e termijn
(gecombineerd met M 14)

MOTIE

3 tegen: VVD
16 voor: de rest

**Als bedoeld in artikel 34 Reglement van orde gemeenteraad
Ingediend door de fractie(s) van GB90, CDA, Borne Nu, GroenLinks-PvdA,
SP, Voor Borne**

**Agendapunt: 3.1 Programmabegroting 2020-2023
Betreft: Sociaal domein**

Aan de voorzitter van de raad

De raad van gemeente Borne, in vergadering bijeen op 5 november 2019

Constaterende dat:

- Als onderdeel van de bezuinigingsopdracht voor 2019-2022 er een forse opgave ligt in het sociaal domein;
- Het voor deze bezuinigingsopdracht essentieel is dat we middels inzet van preventie en vroeghulp inzet van (duurdere) maatwerkvoorzieningen kunnen voorkomen;
- Er in de afgelopen weken diverse keren door de portefeuillehouder is aangegeven dat het overdragen van taken naar de gemeente een 'mogelijke denkrichting' is in het kader van bezuinigingen.

Overwegende dat:

- De opdracht inzake preventie en vroeghulp (de algemene of niet-maatwerkvoorzieningen) binnen het sociaal domein versnipperd is zowel qua opdracht als organisatie;
- Het essentieel is om de expertise, uitvoering en innovatiekracht van de diverse organisaties te bundelen ten behoeve van de noodzakelijke transformatie in het sociaal domein;
- Vanuit het perspectief van de inwoner het van belang is dat de (preventieve) hulp en ondersteuning laagdrempelig en onafhankelijk is;
- Voor de kwaliteit en innovatie van de hulpverlening het wenselijk is dat professionals worden ondersteund door een organisatie met voldoende expertise op het gebied van uitvoering sociaal werk;
- Vanuit perspectief van een regisserende gemeente en rollenscheiding het wenselijk is om te focussen op de gemeentelijke rollen (beleids)regisseur, indicatiesteller, opdrachtgever, budgetbewaker en intern controleur binnen het sociaal domein;
- Het wenselijk is om de vele vrijwilligers van organisaties voor sociaal werk te behouden voor de Bornse sociale infrastructuur.
- Gelet op eerdere overwegingen niet voor de hand liggend is om alle taken bij de gemeente Borne onder te brengen, voor zover dit verder gaat dan informatie, maar hulp en ondersteuning betreft.

Oproep

Roept het college op:

- Om te onderzoeken, met inachtneming van de overwegingen, wat de beste optie is om te komen tot een werkwijze waarin de verschillende organisaties, sociale professionals en vrijwilligers intensief en onder één vlag samenwerken aan één gezamenlijke opdracht voor Borne (conform Raadsakkoord);
- Om te onderzoeken of een Borns Zorg/Welzijnteam met regiefunctie laagdrempelig gelokaliseerd, van met name Wijkkracht, gemeente en Kulturhus kan bijdragen aan de versterking van de kwaliteit en imago van welzijn en zorg in Borne.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie van GB90,

De fractie van CDA,

De fractie van Borne NU,

De fractie van ^{GL} PvdA

De fractie van ^{van Borne}

De fractie van ... SP

De fractie van ...

De fractie van ...

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 5 november 2019

De voorzitter,

De griffier,

Motie / amendement (3)	
Indiener(s)	Hvd Berg (B-Nu)
Datum	5-11-19
Besluit	Aangenomen

MOTIE

Als bedoeld in artikel 34 Reglement van orde gemeenteraad
 Ingediend door de fractie(s) van Borne-Nu, CDA en GB'90
 Agendapunt: 3.1 Programmabegroting
 Betreft: Sportbedrijf

5 tegen: VVD, 666, Voor B.

14 voor: CDA, GB'90, B-Nu, SP, GL-Poda,

Aan de voorzitter van de raad

De raad van gemeente Borne, in vergadering bijeen op 5 november 2019

Constateerende dat:

Het college voorstelt bij de structurele taakstelling voor het gehele thema sport (sportbeleid en sportaccommodaties) ruimte te willen bieden voor een nieuwe organisatie, een Borns sportbedrijf.

Overwegende dat:

- De werkzaamheden van Sportbedrijf Hengelo aansluiten bij de Bornse sportfaciliteiten, inclusief zwembad;
- Sportbedrijf Hengelo reeds prima functioneert;
- Gemeente Borne reeds samenwerkt met gemeente Hengelo;
- Voor de oprichting en uitwerking van een sportbedrijf extra financiële lasten worden verwacht, terwijl de financiële ruimte bij de gemeente Borne beperkt is;

Oproep

Roept het college op:

- Voor de verdere uitwerking van sportbedrijf Borne de mogelijkheden te onderzoeken of samenwerking met sportbedrijf Hengelo een optie is en de raad hierover te rapporteren.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie van Borne-Nu,

De fractie van CDA,

De fractie van GB'90

De fractie van ...

De fractie van ...

De fractie van ...

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van ... 5-11-19

De voorzitter,

De griffier,

Motie / amendement (4)	
Indiener(s)	Vd Berg (B-Nu)
Datum	5-11-19
Besluit	Aangenomen

11 voor: CDA + GB'90, B-Nu

MOTIE

Als bedoeld in artikel 34 Reglement van orde gemeenteraad

Ingediend door de fractie(s) van CDA, GB'90, Borne-Nu

Betreft: Verbindingsweg

0 tegen: de rest

Aan de voorzitter van de raad

De raad van gemeente Borne, in vergadering bijeen op 5 november 2019

Constaterende dat:

- Er nieuwe informatie beschikbaar is aangaande de ontwikkelingen rondom de westelijke randweg (5 variant) n.a.v. de verkorte MIRT procedure en de brief van het college van 22 oktober 2019.

Overwegende dat:

- Door de uitkomsten van het verkorte MIRT-traject geconcludeerd kan worden dat de westelijke randweg, en daarmee ook de knip in de N743, een stuk dichterbij is gekomen;
- Extra tijd nodig is om de gevolgen van de uitkomsten van het verkorte MIRT-traject concreet uit te werken;
- Het college tijd nodig heeft om met een geactualiseerde uitwerking te komen die past binnen onze Totaalvisie, met als uitgangspunt 'van buiten naar binnen';

Oproep

Draagt het college op:

- Het stappenplan tot actualisering van de Totaalvisie, zoals verzonden aan de coalitie te volgen en hierover uiterlijk op 31 december 2019 te rapporteren aan de raad;
- De ontwikkeling van de Gemeentelijke Verbindingsweg in afwachting van dit stappenplan te temporiseren, totdat de raad een nieuw besluit hierover neemt.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie van CDA,

De fractie van GB'90

De fractie van Borne-Nu

De fractie van ...

De fractie van ...

De fractie van ...

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van.....5-11-'19.....

De voorzitter,

De griffier,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and strokes, positioned below the text 'De griffier,'.

Motie / amendement (5)	
Indiener(s)	Volberg (B-Nu) CDR-GB'90
Datum	5-11-19
Besluit	Aangenomen

MOTIE

Als bedoeld in artikel 34 Reglement van orde gemeenteraad

Ingediend door de fractie(s) van Borne-Nu, GB'90, CDA

Agendapunt: 4.1 Programmabegroting

Betreft: Organisatieontwikkeling - Basis op Orde

13 voor: CDA, GB'90
B-Nu, GL-PvdA
6 tegen: SP, V-B,
D66, VVD

Aan de voorzitter van de raad

De raad van gemeente Borne, in vergadering bijeen op 5 november 2019

Constateerende dat:

- Het college voor het onderdeel Basis op Orde in de organisatieontwikkeling voor 2020 een investering vraagt van € 500.000 en voor 2021 € 250.000,-

Overwegende dat:

- Het proces om de basis op orde te brengen essentieel is voor het zelfstandig voortbestaan van de gemeente Borne'
- Vanwege het grote belang het voor de raad belangrijk is om aan de voorkant van het proces te komen en te blijven, anders dan de informatiebrieven van het college.

Oproep

Roept het college op:

- Een klankbordgroep in te stellen waarbij raadsleden van elke fractie, bij voorkeur fractievoorzitters, zitting kunnen hebben.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie van Borne-Nu

De fractie van ...

De fractie van ...

De fractie van ...

De fractie van ...

De fractie van ...

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van ... 5-11-19

De voorzitter,

De griffier,

Motie / amendement 6	
Indiener(s)	Vd Berg (B&NU) CDA - GB'90
Datum	5-11-'19
Besluit	Aangenomen

MOTIE

Als bedoeld in artikel 34 Reglement van orde gemeenteraad *1 tegen: SP*
 Ingediend door de fractie(s) van CDA, Borne-Nu, GB'90 *1d voor: de rest*
 Agendapunt: 3.1 Programmabegroting
 Betreft: Ondertunneling Bornebroeksestraat

Aan de voorzitter van de raad

De raad van gemeente Borne, in vergadering bijeen op 5 november 2019

Constateerende dat:

- Het project aanpassing van de Deldensestraat in afrondende fase verkeert en hier op grond van hetgeen het college heeft gerapporteerd een overschot van het budget is te verwachten.

Overwegende dat:

- Vanuit de Totaalvisie is geopperd dat onderdelen daar waar mogelijk versneld moeten kunnen worden uitgevoerd;
- Het versnellen van de onderdoorgang spoor bij Bornebroeksestraat van belang is voor de veilige verbinding met sport en scholen gezien de ambitie van 't Wooldrik en voor de realisatie van de F35;
- De start van het project in deze raadsperiode plaats kan vinden.

Oproep

Roept het college op:

- Het eventuele overschot van het project Deldensestraat toe te wijzen aan het project ondertunneling Bornebroeksestraat / F35, als onderdeel van de Totaalvisie.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie van CDA,

De fractie van Borne-Nu

De fractie van GB'90

De fractie van ...

De fractie van ...

De fractie van ...

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 5 november 2019

De voorzitter,

De griffier,

